

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ-ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ:
Μ.THATCHER ΚΑΙ Α.MERKEL ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΜΩΥΣΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΚΡΗΣ

Α ΕΠΟΠΤΡΙΑ: ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΠΕΛΛΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2019

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Μωυσίδου Μαρία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος</i>	Σελ 6
<i>Περίληψη</i>	Σελ 7
<i>Abstract</i>	Σελ 8
<i>Εισαγωγή</i>	Σελ 9

ΕΝΟΤΗΤΑ Α:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Φεμινισμός: Θεωρητικά Ρεύματα και Σύγχρονες Προσεγγίσεις, Πως αντιλαμβάνεται την Γυναίκα σε Επίπεδο Εξουσίας

<i>1.1 Τι είναι τελικά ο Φεμινισμός</i>	Σελ 11
<i>1.2 Τι δεν είναι ο Φεμινισμός</i>	Σελ 12
<i>1.3 Η προέλευση του όρου Φεμινισμός</i>	Σελ 13
<i>1.4 Τα 3 κύματα του Φεμινισμού</i>	Σελ 14
<i>1.4.1. 1^ο κύμα: Ο Φεμινισμός της Ισονομίας (19ος με αρχές 20ού αιώνα)</i>	Σελ 14
<i>1.4.2. 2^ο κύμα: Ο Φεμινισμός των Δικαιωμάτων (1960-1980)</i>	Σελ 15
<i>1.4.3. 3^ο κύμα: Ο Φεμινισμός της Διαφοράς (1980 έως σήμερα;)</i>	Σελ 16
<i>1.5 Θεωρητικά ρεύματα και σύγχρονες προσεγγίσεις του Φεμινισμού</i>	Σελ 16
<i>1.5.1. Φιλελεύθερος Φεμινισμός</i>	Σελ 17
<i>1.5.2. Μαρξιστικός Φεμινισμός</i>	Σελ 20
<i>1.5.3. Ριζοσπαστικός Φεμινισμός</i>	Σελ 22
<i>1.5.4. Σοσιαλιστικός Φεμινισμός</i>	Σελ 25
<i>1.5.5. Μετά-Στρουκτουραλισμός-Μετά-Φεμινισμός</i>	Σελ 27
<i>1.6 Φύλο και Διεθνείς Σχέσεις</i>	Σελ 29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων: Η Γυναίκα από την Αρχαιότητα ως Σήμερα- Ο

Ιστορικός Ρόλος τους

2.1 Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων.....	Σελ 33 2.1.1.
Ρεαλιστική Προσέγγιση.....	Σελ 33 . 2.1.2.
Φιλελεύθερη Προσέγγιση.....	Σελ 36 2.1.3.
Μαρξιστική Προσέγγιση	Σελ 38 2.2 Ο
Ιστορικός Ρόλος των Γυναικών από τις Κλασσικές Κοινωνίες έως Σήμερα.....	Σελ 39 2.2.1.
Γυναίκες στην Αρχαία Ελλάδα.....	Σελ 40
2.2.2. Γυναίκες στην Μέση Ανατολή.....	Σελ 42
2.2.3. Γυναίκες στην Αφρική.....	Σελ 43
2.2.4. Γυναίκες στην Ασία.....	Σελ 44
2.2.5. Γυναίκες στις Η.Π.Α.....	Σελ 46
2.2.6. Γυναίκες στην Ευρώπη.....	Σελ 48
2.3 Οι Σημαντικότερες Γυναίκες στην Ιστορία.....	Σελ 52

ΕΝΟΤΗΤΑ Β:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 :M.THATCHER: Η Ζωή και το Έργο της

3.1 Η Ζωή της Πριν την Πολιτική.....	Σελ 62
3.2 Τα Πρώτα Βήματα στην Πολιτική Μέχρι την Ανάληψη Εξουσίας το 1979.....	Σελ 63
3.3 Η Πρώτη Κυβέρνηση Thatcher: 1979-1983.....	Σελ 66
3.4 Η Δεύτερη Κυβέρνηση Thatcher: 1983-1987.....	Σελ 71
3.5 Η Τρίτη Κυβέρνηση Thatcher: 1987-1990.....	Σελ 76
3.6 Η Πτώση και ο Επίλογος της Σιδηράς Κυρίας.....	Σελ 81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Α.MERKEL: Η Ζωή και το Έργο της

4.1 Η Ζωή της Πριν την Πολιτική.....	Σελ 84
4.2 Τα Πρώτα Βήματα στην Πολιτική Μέχρι την Ανάληψη Εξουσίας το 2005.....	Σελ 85
4.3 Η Πρώτη Κυβέρνηση Merkel: 2005-2009.....	Σελ 88
4.4 Η Δεύτερη Κυβέρνηση Merkel: 2009-2013.....	Σελ 91
4.5 Η Τρίτη Κυβέρνηση Merkel: 2013-2017.....	Σελ 94
4.6 Η Τέταρτη Κυβέρνηση Merkel: 2017-.....	Σελ 96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : Επίλογος

Συμπεράσματα-Παρατηρήσεις	Σελ 99
---------------------------------	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Βιβλιογραφία.....	Σελ 103
--------------------------------------	----------------

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία με τίτλο **“Φεμινισμός-Εξουσία και Διεθνείς Σχέσεις: M.Thatcher και A.Merkel μέσα από μια συγκριτική προσέγγιση ”** πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στις << Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές με ειδίκευση τις Ευρωπαϊκές Σπουδές και την Διπλωματία>> .

Το ενδιαφέρον μου για τον Φεμινισμό και τις Γυναίκες στην Εξουσία είναι τεράστιο. Σε μια εποχή που οι γυναίκες εξακολουθούν να μην είναι ίσες με τους άνδρες ακόμη και στις πιο αναπτυγμένες χώρες, ο φεμινισμός δεν έχει καταφέρει ακόμα τον στόχο του όποτε είναι αναγκαίος. Η αρνητική του απεικόνιση έχει δημιουργήσει μια παρεξηγημένη εικόνα για το κίνημα παρουσιάζοντας τις γυναίκες ως μίσανδρες οι οποίες επιδιώκουν να καταστρέψουν τον θεσμό της παραδοσιακής οικογένειας ή τα ήθη και έθιμα που επικρατούν. Άλλες φορές υποστηρίζουν ότι ο φεμινισμός δεν επιτελεί κάποιο σκοπό καθώς οι γυναίκες κατά την γνώμη τους έχουν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες. Τα στερεότυπα, ο σεξισμός υπάρχουν ακόμα και σήμερα και ένα ποσοστό των γυναικών αποδέχεται σιωπηρά αυτό το καθεστώς ακολουθώντας τους και συμμορφώνοντας με τους κανόνες που έχουν καθοριστεί για το κάθε φύλο από την πατριαρχία.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει τι είναι πραγματικό ο φεμινισμός και γιατί τον χρειαζόμαστε πιο πολύ από ποτέ. Επιπλέον, γίνεται αναλυτική αναφορά στις σημαντικότερες γυναίκες στην ιστορία και πως επηρέασαν και άλλαξαν την κοινωνία με την ευφυΐα τους και τους αγώνες. Η εργασία επικεντρώνεται στην ζωή και το έργο δύο από τις πιο ισχυρές γυναίκες της Ευρώπης την Margaret Thatcher και την Angela Merkel και πως κατόρθωσαν σε διαφορετικές εποχές να διαχειριστούν κρίσεις να επιβληθούν και να αφήσουν το στίγμα τους στην ιστορία.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ Σπυρίδων Μακρή επιβλέπων τις διπλωματικής μου εργασίας για τις χρήσιμες συμβουλές και την πολύτιμη βοήθεια του, καθώς και την Α Επόπτρια κα Φωτεινή Μπέλλου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Φεμινισμός ως κίνημα και ιδεολογία επιδιώκει να εξαλείψει τις προκαταλήψεις της κοινωνίας για το γυναικείο φύλο σε όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής. Οι σχέσεις των φύλων δεν βασίζονται στην ισότητα όπως εσφαλμένα πολλοί πιστεύουν και οι γυναίκες εξακολουθούν να είναι ελάχιστες σε θέσεις εξουσίας τόσο στις αναπτυγμένες χώρες της Δύσης όσο και στις υπόλοιπες. Ακόμα και σήμερα οι γυναίκες ηγέτες, είναι ελάχιστες και τα ποσοστά των γυναικών βουλευτών είναι εξίσου χαμηλά στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Επομένως, ο Φεμινισμός εξακολουθεί μέχρι σήμερα να είναι αναγκαίος για τις γυναίκες ακόμα και αν θεωρείται απαρχαιωμένος.

Η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει στο να καταγράψει και να αναδείξει την πραγματικά είναι Φεμινισμός και να καταρρίψει μύθους γύρω από τις γυναίκες και το κίνημα που εξακολουθούν να αναπαράγονται και να χρησιμοποιούνται σε βάρος των γυναικών μέχρι σήμερα. Εξετάζει τον λόγο που οι γυναίκες δεν συμμετέχουν ενεργά τόσο στην εγχώρια όσο και στην εξωτερική πολιτική. Επιπλέον, παρουσιάζεται η θέση της γυναίκας στην Αρχαία Ελλάδα, την Μέση Ανατολή, την Αφρική, την Ασία την Ευρώπη και την Αμερική καθώς και οι σημαντικότερες γυναίκες από την αρχαιότητα έως σήμερα και πως με την ευφυΐα τους κατόρθωσαν να ξεχωρίσουν. Τέλος η εργασία επικεντρώνεται σε δύο από τις ισχυρότερες γυναίκες της σύγχρονης δυτικής ιστορίας την Margaret Thatcher και την Angela Merkel. Ο σκοπός είναι να αναδειχθεί πως αυτές οι δυο ηγέτες κατόρθωσαν σε δυο διαφορετικές εποχές να διαχειριστούν κρίσεις στην εσωτερική και εξωτερική τους πολιτική, αν αντιμετώπισαν διακρίσεις λόγω φύλου στο ανδροκρατούμενο χώρο της πολιτικής και πως κατόρθωσαν να διατηρηθούν στην εξουσία τόσα χρόνια.

ABSTRACT

Feminism as a movement and ideology seeks to eradicate society's preconceptions of female gender in all areas of public and private life. Gender relations are not based on equality, as many people wrongly believe and women are still very few in positions of power both in the developed countries of the West and in the rest. Even today women's leaders are scarce, and women's MPs are just as low in most countries in the world. Feminism, therefore, continues to be necessary for women even if it is considered obsolete.

The aim of this thesis is to capture and highlight the reality of feminism and to break down the mysteries around women and the muths that are still being reproduced and used to the detriment of women. It examines why women are not actively involved in both domestic and foreign policy. In addition, the position of the woman in Ancient Greece, the Middle East, Africa, Asia, Europe and America, as well as the most important women from antiquity to the present day, are presented, and with their intelligence they managed to distinguish themselves. Finally, this dissertation focuses on two of the most powerful women in contemporary Western history, Margaret Thatcher and Angela Merkel. The purpose is to show that these two leaders managed to manage crises in their internal and external policies in two different seasons, if they had sex discrimination in the male dominance of politics and how they managed to maintain in power for so many years.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση της φεμινιστικής ιδεολογίας, η σχέση του γυναικείου φύλου με την Πολιτική και τις Διεθνείς Σχέσεις καθώς και μια σύγκριση της πρώην πρωθυπουργού της Μεγάλης Βρετανίας Margaret Thatcher και της νυν καγκελαρίου της Γερμανίας Angela Merkel. Η εργασία χωρίζεται σε δύο ενότητες και κάθε ενότητα αποτελείται από δύο κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται ανάλυση του φεμινισμού πως αναδείχθηκε αυτή η ιδεολογία, τι πραγματεύεται, επιδιώκει μια κοινωνία γυναικών παραγκωνίζοντας τους άνδρες ή μήπως αυτό είναι ένα λανθασμένο στερεότυπο που αμαυρώνει ένα σημαντικό κίνημα. Επιπλέον, εντοπίζονται τα 3 φεμινιστικά κύματα. Το πρώτο κύμα μπορεί να χαρακτηριστεί ως φεμινισμός της ισονομίας, το δεύτερο ως φεμινισμός των δικαιωμάτων και το τρίτο ως φεμινισμός της διαφοράς. Στην συνέχεια αναλύονται τα θεωρητικά ρεύματα και οι σύγχρονες προσεγγίσεις του φεμινισμού, τον φιλελεύθερο, τον μαρξιστικό, τον ριζοσπαστικό, τον σοσιαλιστικό και το μεταστρουκτουραλιστικό. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την θέση του φύλου στις διεθνείς σχέσεις και κατά πόσο αυτή έχει αλλάξει σήμερα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύονται οι βασικές θεωρίες διεθνών σχέσεων, ο ρεαλισμός, ο φιλελευθερισμός και ο μαρξισμός και την σχέση τους με το φύλο. Ανέπτυξαν κάποια θεωρία φύλου και αν ναι ποια ήταν η άποψή τους για την θέση των γυναικών. Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει και μια αναδρομή του ρόλου των γυναικών από την αρχαιότητα ως σήμερα ξεκινώντας από την αρχαία Ελλάδα και την θέση των γυναικών σε Αθήνα και Σπάρτη αλλά και σε μια ιδιαίτερη ελληνική φυλή, τις γυναίκες Αμαζόνες και συνεχίζει με τον ρόλο των γυναικών σε κάθε ήπειρο και κατά πόσο έχει βελτιωθεί στις μέρες μας. Τέλος γίνεται αναφορά στις σημαντικότερες γυναίκες που κατόρθωσαν να διαπρέψουν και να γραφτούν στην ιστορία αφηφώντας την θέση που η πατριαρχική κοινωνία τις είχε επιβάλει.

Το τρίτο κεφάλαιο, επικεντρώνεται στην M. Thatcher στο έργο της και την προσωπικότητά της. Πως κατόρθωσε από μια αυστηρή θρησκευτική οικογένεια να κυβερνήσει την Αγγλία και να ηγηθεί στον κόσμο. Ακόμη εστιάζουμε στις 3 θητείες της ως πρωθυπουργός από το 1979 ως το 1990, τι είχε να αντιμετωπίσει σε αυτά τα 11 χρόνια σε αυτό το αξίωμα τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, αν κατόρθωσε να αντιμετωπίσει σωστά τις κρίσεις και κατά πόσο το κόμμα της όσο και οι πολίτες ήταν ικανοποιημένοι από την πολιτική που ακολούθησε. Το κεφάλαιο

ολοκληρώνεται με την ζωή της μετά την πολιτική ως το θάνατό της και την υστεροφημία της.

Το τέταρτο κεφάλαιο, επικεντρώνεται στην A. Merkel στο έργο της και την προσωπικότητά της. Η πρώτη γυναίκα Καγκελάριος της Γερμανίας. Τα πρώτα της βήματα στην πολιτική μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου μέχρι την ανάληψη εξουσίας το 2005. Το κεφάλαιο εστιάζει επίσης στις 4 θητείες της, την θέση της στους ισχυρούς του διεθνούς συστήματος και πως κατόρθωσε να διαχειριστεί τις κρίσεις.

Το πέμπτο κεφάλαιο, περιλαμβάνει τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παρούσα εργασία.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνηση της εργασίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Φεμινισμός : Θεωρητικά Ρεύματα και Σύγχρονες Προσεγγίσεις, Πως αντιλαμβάνεται την Γυναίκα σε Επίπεδο Εξουσίας

1.1 Τι είναι τελικά ο Φεμινισμός;

Υπάρχουν πολλοί που θεωρούν εσφαλμένα, ότι ο Φεμινισμός εστιάζει αποκλειστικά στο γυναικείο φύλο και ότι η κύρια επιδίωξή του είναι να προωθήσει την ανωτερότητα των γυναικών, η πραγματικότητα όμως είναι πολύ διαφορετική. Φεμινισμός είναι η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών όσον αφορά την κοινωνική, πολιτική, οικονομική ισότητα σε σχέση με τους άνδρες και η πεποίθηση ότι και οι άνδρες και οι γυναίκες απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες Ο σύγχρονος φεμινισμός βέβαια, αναγνωρίζει περισσότερα από 2 φύλα, επομένως το κίνημα δεν σχετίζεται μόνο με την προώθηση των γυναικών. Εστιάζει στον κόσμο με τρόπο που αντανάκλα τις δυνάμεις που δημιούργησαν την ανισότητα και την αδικία και γι' αυτό τον λόγο επιδιώκει την δικαιοσύνη (Carriño,2017).

Δεδομένου ότι οι προοπτικές και οι εμπειρίες των γυναικών αποκλείστηκαν από την κοινωνική θεωρία και επιστήμη, η πολύ φεμινιστική θεωρία εστιάστηκε στις αλληλεπιδράσεις των γυναικών στα πλαίσια της κοινωνίας. Μέρος του τι ακριβώς κάνει την φεμινιστική θεωρία δημιουργική χωρίς αποκλεισμούς είναι ότι εξετάζει πως λειτουργούν και αλληλεπιδρούν τα συστήματα εξουσίας και καταπίεσης, γεγονός που σηματοδοτεί ότι δεν επικεντρώνεται μόνο στην φυλετική δύναμη και καταπίεση αλλά και στο πως διασταυρώνεται με τον συστηματικό ρατσισμό, την ιεραρχική τάξη και την εθνικότητα (Crossman,2018).

Ο Φεμινισμός στον πυρήνα του, αφορά την ισότητα όχι την ομοιογένεια. Υπάρχουν πολλοί που υποστηρίζουν το επιχείρημα ότι οι γυναίκες δεν είναι ίδιες με τους άνδρες,επομένως δεν υπάρχει ισότητα. Με άλλα λόγια, επειδή η σωματική διάπλαση και οι φυσικές δυνατότητες μας διαφέρουν η ισότητα δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί. Το κρίσιμο όμως,είναι να κατανοήσουμε ότι το ίδιο δεν σημαίνει ίσο. Τα φύλα δεν είναι απαραίτητο να είναι ίδια σωματικά για να αποκτήσουν πρόσβαση στην ισότητα και την δικαιοσύνη. Γενικά, υπάρχει η αντίληψη ότι η ισότητα είναι επιθυμητή, όμως η σύγκρουση αφορά τον τρόπο με τον οποίο αυτή θα επιτευχθεί. Εξακολουθεί ακόμη να υφίσταται μια μεγάλη μερίδα των γυναικών η οποία αντιστέκεται στην ονομασία τους ως φεμινίστριες ή στην

στήριξη του κινήματος. Γιατί όμως τόσο μισούν τον όρο Φεμινισμός; Οι απαντήσεις στο παραπάνω ερώτημα ποικίλουν. Αρχικά, ο Φεμινισμός έχει συνδεθεί με ισχυρές και δυναμικές γυναίκες και η κοινωνία και οι δυνάμεις που δρουν σε αυτήν έχουν την τάση να τιμωρούν αυτόν τον δυναμισμό. Υπάρχουν άνδρες που ακόμα και σήμερα πιστεύουν ότι στόχος των φεμινιστριών είναι ο έλεγχος του κόσμου, ότι ο κόσμος όπως τον γνωρίζουμε θα αλλάξει καθώς θα ανατραπούν οι παραδοσιακές και θρησκευτικές πεποιθήσεις και οι ρόλοι των φύλων. Επιπλέον, ο φεμινισμός θα επιφέρει αρνητικές αλλαγές στις σχέσεις, στον γάμο στις εργασιακές και οικονομικές ευκαιρίες (Carriño,2017).

1.2 Τι δεν είναι ο Φεμινισμός

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν να καταρρίπτουμε στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με το φεμινιστικό κίνημα. Αρχικά ο Φεμινισμός δεν προωθεί την ανωτερότητα των γυναικών έναντι των ανδρών. Ο Φεμινισμός συχνά παρερμηνεύεται ως “ο εορτασμός της γυναικείας ζωής”. Αν όμως δούμε την θηλυκότητα ως κοινωνικό κατασκευάσμα δεν υπάρχουν πολλά για να γιορτάσουμε. Ναι, οι γυναίκες απολαμβάνουν κάποια πλεονεκτήματα, όπως το γεγονός ότι μπορούν να εκφράσουν εύκολα τα συναισθήματα τους συγκριτικά βέβαια με τους άνδρες χωρίς να τις κατακρίνουν. Παρόλα αυτά, ως επί το πλείστον οι γυναίκες βρίσκονται σε πιο μειονεκτική θέση όσον αφορά τον μισθό, είναι πιο πιθανό να πέσουν θύματα παρενόχλησης και κακοποίησης . Οι παραδοσιακοί ρόλοι των φύλων τείνουν να περιορίζουν τους ανθρώπους και όχι να τους επιτρέπουν να εκφράζονται ελεύθερα.

Δεύτερο στερεότυπο που επικαλούνται οι αντιφεμινιστές είναι ότι οι φεμινίστριες μισούν τους άνδρες. Δεδομένου ότι ο Φεμινισμός αντιτίθεται σε γενικεύσεις και αναχρονιστικές αντιλήψεις, οι απόψεις ότι οι άνδρες είναι πιο επιθετικοί και παρορμητικοί είναι κάποια από τα στερεότυπα που η φεμινιστική θεωρία προσπαθεί να καταπολεμήσει. Αυτό που αναγνωρίζει, είναι ότι οι άνδρες έχουν το προνόμιο, το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν για καλό ή για κακό ανάλογα με τις επιλογές και την συμπεριφορά τους. Οι άνδρες σήμερα έχουν την δύναμη, ο φεμινισμός από την μεριά του δεν επιδιώκει να τους βλάψει αλλά να απελευθερώσει τους ανθρώπους από στερεότυπα που βλάπτουν την ανθρωπότητα στο σύνολό της.

Τρίτον, ότι τα γυναικεία ζητήματα είναι εκ φύσεως αρνητικά. Σε μια ουτοπία φεμινιστική, τίποτα δεν θεωρείται αρρενωπό ή θηλυκό. Μπορεί στον καθένα να αρέσουν πράγματα που στην σημερινή κοινωνία θεωρούνται γυναικεία ή ανδρικά χωρίς να υποδηλώνεται η ταυτότητα. Παραδείγματος χάρη, υπάρχει η αντίληψη ότι το χρώμα ροζ συνδέεται με την γυναίκα και το μπλε με τον άνδρα ή ότι οι γυναίκες πρέπει να ενδιαφέρονται αποκλειστικά για την εξωτερική τους

εμφάνιση ενώ οι άνδρες όχι ή ότι οι μεν είναι συναισθηματικές ενώ οι δε όχι. Στην πραγματικότητα τίποτα από τα παραπάνω δεν είναι από την φύση του κάτι αρνητικό, όμως η σχέση τους με την γυναικεία φύση τα δαιμονοποιεί. Ο φεμινισμός προσπαθεί να εξισορροπήσει τις κοινωνικές απόψεις των θηλυκών/αρσενικών πραγμάτων, αναγνωρίζοντας ότι δεν υπάρχουν λόγοι να γίνονται τέτοιες διακρίσεις με βάση το φύλο.

Τέταρτον, οι πεποίθηση ότι όλοι πρέπει να είναι ίδιοι. Οι φεμινίστριες κατηγορούνται ότι προσπαθούν να καταστήσουν την ανθρωπότητα ομοιογενή καταργώντας τους ρόλους. Ο Φεμινισμός απορρίπτει την πεποίθηση ότι οι άνθρωποι χωρίζονται σε 2 φύλα/ομάδες. Εάν οι άνθρωποι είναι ικανοποιημένοι με το φύλο τους αυτό είναι εντάξει. Όμως κανείς δεν πρέπει να νιώθει πίεση μόνο και μόνο επειδή ή πατριαρχική κοινωνία στην οποία ζούμε μας λέει ότι πρέπει. Όταν οι άνθρωποι παύουν να αισθάνονται πίεση, ο κόσμος παύει να χωρίζεται σε 2 ομάδες/φύλα.

Πέμπτον, ότι η ομοφυλοφιλία είναι ντροπή. Να ανήκει κανείς στην LGBTQ κοινότητα δεν είναι αρνητικό, ούτε υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ του να είναι ένα άτομο φεμινιστής και με το να έχει συγκεκριμένες σεξουαλικές προτιμήσεις. Παρόλα αυτά, υπάρχει μια τάση από τους αντιφεμινιστές να ταυτίζουν τον φεμινισμό με την ομοφυλοφιλία με την δεύτερη να θεωρείται ως προσβολή. Οι γυναίκες φεμινίστριες συχνά αποκαλούνται “λεσβίες” ενώ τους άνδρες “ομοφυλόφιλους” γιατί ενδιαφέρονται για τα γυναικεία πράγματα και γιατί στηρίζουν τον αγώνα των γυναικών στην ισότητα. Επομένως, η λέξη ομοφυλόφιλος είναι απαράδεκτο και απάνθρωπο να θεωρείται ως προσβολή και ταυτόχρονα η λέξη φεμινισμός δεν είναι βρισιά.

Τέλος, ότι οι φεμινίστριες είναι τα άτομα που παραπονιούνται όλη την ώρα. Υπάρχουν ουκ ολίγα πράγματα στον κόσμο αυτό για να κάνουν τις γυναίκες να παραπονιούνται. Οι φεμινίστριες δεν διαμαρτύρονται μόνο αντίθετα εμπνέουν και προσφέρουν ελπίδα. Χάρη στο Φεμινισμό οι γυναίκες έχουν δικαίωμα ψήφου, μπορούν να εργαστούν, ή να αναλάβουν δράση σε περίπτωση που νιώθουν αδικημένες. Χωρίς τον Φεμινισμό τίποτα από τα παραπάνω δεν θα υπήρχε και αυτός είναι λόγος να γιορτάζουμε (Weiss,2016).

1.3 Η προέλευση του όρου Φεμινισμός

Το σύγχρονο φεμινιστικό κίνημα ξεκίνησε ως αποτέλεσμα των σαρωτικών κοινωνικών, πολιτικών και βιομηχανικών αλλαγών σε Ευρώπη και Αμερική. Πολλές γυναίκες από διαφορετικό υπόβαθρο συνέβαλαν στην ανάπτυξη της φεμινιστικής ιδεολογίας, όμως το κίνημα έχει ιδεολογικές ρίζες στην Γαλλία. Το 1610 ένας Γάλλος ευγενής ξεκίνησε το “First Salon” ένα μέρος για διανοητική συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών. Παρόλο που η συμμετοχή προοριζόταν για τα μέλη

της ανώτερης τάξης, αυτός ο θεσμός επέτρεψε και την συμμετοχή για τις μορφωμένες γυναίκες της εποχής. Την εποχή εκείνη ο ρόλος των γυναικών στην κοινωνία χαρακτηριζόταν ως “Querelle Femmes” το ζήτημα δηλαδή των γυναικών. Το “Querelle” αφορούσε την εκπαίδευση, τον γάμο και την κοινωνική κινητικότητα καθώς σχετιζόταν με τις γυναίκες, και οι επιστήμονες το ανέφεραν ως παράδειγμα πρώτης φεμινιστικής σκέψης. Ωστόσο δεν θα ήταν μέχρι την εποχή του διαφωτισμού που ξεκίνησε η κοινωνική πρόοδος. Με τα καινούργια πνευματικά ρεύματα ήρθε η συνειδητοποίηση ότι συμβαίνει στην κοινωνία και στον πολιτισμό δεν οφείλεται σε κάποια ανώτερη δύναμη, αλλά είναι απόρροια των αποφάσεων των ανθρώπων. Αυτό σήμαινε ότι η εξάλειψη περιορισμών με βάση την τάξη, το φύλο ή το χρώμα δεν αποτελούσαν προσβολή στον θεό.

Ο επαναστατικός πόλεμος το 1774 και η Γαλλική Επανάσταση το 1789 προχώρησαν στην έννοια της ελευθερίας των γυναικών. Το 1792 με το βιβλίο της Mary Wollstonecraft “Η Διεκδίκηση των Δικαιωμάτων της Γυναίκας” άρχισε ο φεμινισμός να χρησιμοποιείται με την σύγχρονη έννοια. Το βιβλίο της ήταν το πρώτο υπογραμμίζει την ανάγκη αλλαγής και οι πρώτες φεμινίστριες θα το χρησιμοποιούσαν ως οδηγό. Το 1870 εμφανίζεται στα γαλλικά ο όρος Φεμινισμός ως “feminisme” ενώ το 1892 στο Παρίσι διεξήχθη το πρώτο συνέδριο που χαρακτηρίστηκε ως φεμινιστικό. Από εκεί και μετέπειτα ξεκίνησε ή ευρεία χρήση του όρου και στον υπόλοιπο κόσμο (Conger) (Lewis,2018).

1.4 Τα 3 Κύματα του Φεμινισμού

Ο Φεμινισμός συχνά κατηγοριοποιείται ως κύματα, χρονικές περιόδους που στοχεύουν στην άνοδο του φεμινιστικού κινήματος στην κοινωνία και την απόκτηση ίσων δικαιωμάτων με τους άνδρες. Η αρχή και ο πυρήνας του κινήματος τοποθετείται στην Δύση και κυρίως στην Αμερική, την Αγγλία και την Γαλλία.

1.4.1. 1^ο Κύμα: ο Φεμινισμός της Ισονομίας (19ος με αρχές 20ού αιώνα)

Το 1800 οι γυναίκες δεν είχαν τον έλεγχο της ζωής και των επιλογών τους. Οι εύπορες απολάμβαναν μια περιορισμένη εξουσία όμως δεν διέθεταν κανένα δικαίωμα ιδιοκτησίας ή οικονομικής αυτονομίας ενώ όσον αφορά τις γυναίκες της κατώτερης τάξης, εργάζονταν χωρίς δικαιώματα μαζί με τους άνδρες. Ο αποκλεισμός αυτός ώθησε την Elisabeth Candy Stanton και την Lucretia Motte να συσπειρώσουν άνδρες και γυναίκες με σκοπό την ανατροπή αυτής της κατάστασης και να απαιτήσουν την παροχή δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες. Οι γυναίκες

θεωρούνταν αντικείμενα του πατέρα ή του συζύγου τους, δεν είχαν την δυνατότητα αίτησης διαζυγίου ή γονικής επιμέλειας και χαρακτηρίζονταν πολίτες δεύτερης κατηγορίας (Conger).

Το πρώτο κύμα συνδέθηκε με το κίνημα κατά της δουλείας. Τα δύο αυτά κινήματα στόχευαν στην κοινωνική αναμόρφωση και στην απελευθέρωση από την καταπίεση. Στην πρώτη περίπτωση από την πατριαρχία και στην δεύτερη από την φυλετική προκατάληψη. Το 1848 οργανώθηκε η Σύμβαση “ Seneca Falls” με την υπογραφή της “Διακήρυξης των Συναισθημάτων”, αποτέλεσε την πρώτη Σύμβαση για τα δικαιώματα των γυναικών. Το 1860 σημειώθηκε πρόοδος όταν στην Νέα Υόρκη ψηφίστηκε νόμος για την περιουσία των γυναικών. Το νομοσχέδιο νομιμοποίησε την κυριότητα της ιδιοκτησίας και την επιμέλεια των τέκνων. 40 χρόνια αργότερα το 1920 το Κογκρέσο επικύρωσε την 19η τροποποίηση παρέχοντας στις γυναίκες δικαίωμα ψήφου. Το πρώτο κύμα ολοκληρώνεται με την παραπάνω τροπολογία η οποία αφορούσε μόνο τις λευκές γυναίκες καθώς περιθωριοποίησε τις έγχρωμες, τις Λατίνες και τις Ασιάτισες που γεννήθηκαν στην Αμερική. Ενώ το πρώτο κύμα στερείται συμμετοχής, έδωσε στον κόσμο μερικές από τις πιο αφοσιωμένες φεμινίστριες όπως η Susan B. Anthony σουφραζέτα που πάλεψε για το δικαίωμα ψήφου των μαύρων γυναικών, η Truth Sojourner πρώην σκλάβα και η πρώτη μαύρη που κέρδισε δίκη κατά λευκών και η Emmeline Pankhurst η οποία δημιούργησε στην Αγγλία την Κοινωνική και Πολιτική Ένωση των Γυναικών (1903-1917) και προχώρησε σε πιο ριζοσπαστικές κινήσεις όπως απεργίες πείνας και βανδαλισμοί μέσα στις φυλακές. Το πρώτο κύμα έδωσε το έναυσμα για το πέρασμα σε μια νέα εποχή επεκτείνοντας τον αγώνα για ισότητα και σε άλλα τμήματα της κοινωνίας (Anand, 2018)

1.4.2. 2^ο Κύμα: Ο Φεμινισμός των Δικαιωμάτων (1960-1980)

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '60 μια νέα εποχή ακτιβισμού έκανε την εμφάνισή της λόγω της δυσαρέσκειας των νέων προς τον Πόλεμο του Βιετνάμ, το Κίνημα των Πολιτικών Δικαιωμάτων και την εναντίωση των γυναικών εξαιτίας των περιορισμών που βίωναν και τις διακρίσεις στον εργασιακό χώρο. Ο Εθνικός Οργανισμός για τις Γυναίκες (NOW, 1966) αντιπροσώπευε έναν από τους ισχυρότερους οργανισμούς που ξεπήδησε από το δεύτερο κύμα. Το NOW αποτελούνταν από γυναίκες κάθε ηλικίας και επικεντρώθηκε σε θέματα όπως η αναπαραγωγική ελευθερία, η ισότητα φύλου στον χώρο εργασίας και το πέρασμα της τροπολογίας περί ίσων δικαιωμάτων. Οργανώσεις όπως NY Radical Women, Redstocking και Women's International Terrorist Conspiracy from Hell στόχευαν στην εξάλειψη του σεξισμού με την επανάσταση στις σχέσεις των φύλων. Στο προσκήνιο ήρθαν ζητήματα που θεωρούνταν ταμπού, όπως η ενδοοικογενειακή βία, οι αμβλώσεις και ο βιασμός. Ο Φεμινισμός άρχισε να εξελίσσεται σε μαζικό κίνημα. Το σύνθημα “το προσωπικό είναι

πολιτικό” συμπλήρωνε εύστοχα τους στόχους του δεύτερου κύματος. Αυτά που παλιότερα θεωρούνταν ιδιωτικά ζητήματα τώρα τέθηκαν στην δημόσια σφαίρα (Conger).

Ο Φεμινισμός του δεύτερου κύματος, αποκλίνει σε δύο ξεχωριστά ιδεολογικά κινήματα τον φεμινισμό των ίσων δικαιωμάτων και τον ριζοσπαστικό φεμινισμό. Στην πρώτη περίπτωση, στόχος είναι η διεκδίκηση της ισότητας σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, η αυτοδιάθεση του γυναικείου σώματος και η ισότητα στην εργασία. Στην δεύτερη περίπτωση στόχος ήταν η ριζική αλλαγή της πατριαρχικής κοινωνίας. Όσον αφορά τις γυναίκες που ανήκαν στις μειονότητες, ενώ ήταν ενεργές στα φεμινιστικά δρώμενα, εξακολουθούσαν να υπό-εκπροσωπούνται. Οι απόψεις αυτών των γυναικών επηρέασαν το τρίτο κύμα (Maltaweel, Miicaela Valadez, Eric Lambrecht, 2018).

1.4.3. 3^ο Κύμα: Ο Φεμινισμός της Διαφοράς (1980 έως σήμερα;)

Το τρίτο κύμα χαρακτηρίζεται το πιο ατομικιστικό συγκριτικά με τα υπόλοιπα. Επικεντρώθηκε λιγότερο στους νόμους και την πολιτική διαδικασία και περισσότερο στην ατομική ταυτότητα. Επηρεασμένο από την υπό-εκπροσώπηση των μειονοτήτων, συνειδητοποίησε ότι οι γυναίκες είναι πολλών χρωμάτων, εθνοτήτων, θρησκειών. Έχοντας τις επιτυχίες των πρώτων 2 κυμάτων, οι φεμινίστριες του τρίτου κύματος ένιωσαν την ανάγκη για περαιτέρω αλλαγές στα στερεότυπα σε βάρος των γυναικών, στις απεικονίσεις των γυναικών στα ΜΜΕ και στην γλώσσα που χρησιμοποιείται για τον ορισμό των γυναικών. Ενσωμάτωσε στοιχεία της Queer θεωρίας, του αντι-ρατσισμού, του αντί-ιμπεριαλισμού, του ατομικιστικού φεμινισμού, οικοφεμινισμού, του φεμινισμού στον κυβερνοχώρο. Υπήρχε η επιθυμία ανατροπής των παραδοσιακών εννοιών της σεξουαλικότητας (Fisher,2013).

1.5 Θεωρητικά Ρεύματα και Σύγχρονες Προσεγγίσεις του Φεμινισμού

Τα θεωρητικά ρεύματα του Φεμινισμού ερμηνεύουν τις σχέσεις ανισότητας και εξουσίας ανάμεσα στα φύλα. Οι θεωρίες αυτές βασίστηκαν στην καταπίεση των γυναικών η οποία μάζιζε όλες τις κοινωνίες. Το κάθε ρεύμα με το δικό του τρόπο προσπαθεί να ανακαλύψει την αιτία της γυναικείας υποταγής. Τα κλασικά ρεύματα είναι το Φιλελεύθερο Φεμινιστικό Ρεύμα, το Ριζοσπαστικό, το Μαρξιστικό και το Σοσιαλιστικό. Σε αντίθεση με τις κλασικές θεωρίες, ο Μέτα-φεμινισμός ή Μέτα-στρουκτουραλισμός τονίζει "την ενδεχόμενη και διακριτική φύση όλων των ταυτοτήτων", και ειδικότερα την κοινωνική οικοδόμηση των υποκειμενικών φύλων. Μια σημαντική συμβολή αυτού του κλάδου ήταν να αποδειχθεί ότι δεν υπάρχει καθολική ενιαία

κατηγορία "γυναίκας" ή "ανθρώπου" (Warner,2016)

1.5.1. Φιλελεύθερος Φεμινισμός

Αυτονομία, Ισότητα και Ελευθερία αποτελούν του κύριους πυλώνες της φιλελεύθερης θεωρίας πάνω στην οποία βασίστηκε ο Φιλελεύθερος Φεμινισμός. Ο βασικός στόχος του είναι τα ίσα δικαιώματα και η είσοδος των γυναικών σε τομείς που μέχρι τότε ήταν ανδροκρατούμενοι. Επικεντρώνεται σε θέματα όπως η ισότητα στον χώρο εργασίας, η εκπαίδευση και τα πολιτικά δικαιώματα. Για τις φιλελεύθερες φεμινίστριες, ο γάμος νοείται ως μια ισότιμη συνεργασία και των δύο και επιδιώκει μια πιο ενεργή συμμετοχή των ανδρών στην φροντίδα και την ανατροφή των τέκνων. Όσον αφορά την έκτρωση και τα αναπαραγωγικά δικαιώματα, αυτά σχετίζονται με τον έλεγχο των γυναικείων επιλογών, την αυτοδιάθεση και την αυτονομία τους. Το τέλος της βίας ή της απειλή αυτής καθώς και η σεξουαλική παρενόχληση σχετίζονται με την άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες. Ο Φιλελεύθερος Φεμινισμός αγωνίζεται για την ισότητα στην δημόσια σφαίρα, την εκπαίδευση, την αμοιβή και του διαχωρισμού των θέσεων εργασίας με μόνο κριτήριο το φύλο. Σημασία δίνεται και στα ζητήματα της ιδιωτικής σφαίρας όταν αυτά επηρεάζουν την ισότητα στην δημόσια. Αυτά λοιπόν που επιθυμούν οι γυναίκες σύμφωνα με το Φιλελεύθερο Φεμινισμό ταυτίζονται με τις ανδρικές επιθυμίες, δηλαδή το δικαίωμα στην εκπαίδευση την διαβίωση και την εξασφάλιση της οικογένειάς τους (Lewis,2019).

Καθώς οι φιλελεύθερες φεμινίστριες προϋποθέτουν βασικές «ομοιότητες» ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες τείνουν να στηρίζουν την πεποίθηση ότι με την σωστή εκπαίδευση των ανθρώπων και την εξάλειψη των προκαταλήψεων που στηρίζονται στο φύλο η πολυπόθητη κοινωνική αλλαγή θα επέλθει . Στην πραγματικότητα, ο Φιλελεύθερος φεμινισμός δεν αμφισβητεί την υπάρχουσα κοινωνία, ούτε την αξία των ανδρικών δικαιωμάτων. Αντίθετα, επιδιώκει ίσα δικαιώματα και προνόμια για άνδρες και γυναίκες μέσα στο υπάρχον κοινωνικό πλαίσιο. Για το λόγο αυτό, οι φιλελεύθερες φεμινίστριες υποστηρίζουν την αναθεώρηση κοινωνικών θεσμών όπως η εκπαίδευση, το δίκαιο και η αγορά εργασίας και την ανακατανομή των ευκαιριών ισότιμα και στα δύο φύλα(Aθανασιάδου,2002).

Η απαρχή του Φιλελεύθερου Φεμινισμού έγινε με την Mary Wollstonecraft και το βιβλίο της “A Vindication Of The Rights Of Women ” με το οποίο αντιτάχθηκε στις πατριαρχικές αντιλήψεις και τα στερεότυπα για την θέση της γυναίκας. Απέρριψε την γενική αντίληψη ότι η γυναίκες εξαρτώνται από τους άνδρες και ότι οι πρέπει να περιορίζονται στον ρόλο της συζύγου και της μητέρας. Παρόμοιες απόψεις εξέφρασε και ο πολιτικός φιλόσοφος και φεμινιστής Jonh Stuart Mill. Ο Mill στο άρθρο του “The Subjection Of Women” θεωρεί ότι τα εμπόδια που έχουν να

αντιμετωπίσουν οι γυναίκες αποτελούν εμπόδια και στην πρόοδο της ανθρωπότητας. Οι προσπάθειές του να ενισχύσει την θέση της γυναίκας δεν περιορίστηκε μόνο σε θεωρητικό επίπεδο αλλά όταν εξελέγη στο Βρετανικό Κοινοβούλιο παρουσίασε το αίτημα για την θεμελίωση του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες το 1866. Από τα μέσα της δεκαετίας του '50 έως το τέλος της ζωής του ο Mill υποστήριζε ενεργά το γυναικείο κίνημα και συμμετείχε στον αγώνα των γυναικών κατά των διακρίσεων σε βάρος τους. Θεωρούσε ότι οι κοινωνίες είναι κατασκευασμένες με τέτοιο τρόπο που καταπιέζει τις γυναίκες, ξεκινώντας από τον γάμο και τον ρόλο που αυτός δίνει στις γυναίκες. Ο Mill ήταν υπέρμαχος της ισότητας στα πλαίσια της οικογένειας και πίστευε ότι ο ρόλος της γυναίκας “νοικοκυράς” και του άνδρα “προστάτη και κουβαλητή” έπρεπε να καταρριφθεί. Μέσα στην οικογένεια δεν χρειάζεται πάλη για την επικράτηση του ισχυρότερου αλλά ισότητα. Αυτό σημαίνει ότι οι άνδρες πρέπει να βοηθούν στην ανατροφή των παιδιών χωρίς η κοινωνία να τους χλευάζει για αυτήν την επιλογή τους μόνο και μόνο γιατί αυτός ο ρόλος θεωρείται εκ φύσεως γυναικείος. Η θεωρία του συνοψίζεται ως εξής “Εφόσον οι γυναίκες δεν επιτράπηκε να αναπτυχθούν φυσιολογικά και χωρίς την καταπίεση, την χειραγώγηση ή την καθοδήγηση των ανδρών, αυτό το σύστημα υποτέλειας των γυναικών που βασίζεται στην θεωρία της εκ φύσεως ευαισθησίας τους ή της απουσίας ιδιοτήτων που θεωρούνται πιο ανδρικές δεν ευσταθεί, όπως δεν ευσταθεί κανένα σύστημα το οποίο βασίζεται εξολοκλήρου στην θεωρία”(Szaruva,2006).

Ο Φιλελεύθερος Φεμινισμός θεωρεί την ελευθερία ως προσωπική και πολιτική αυτονομία, το να ζει ο κάθε άνθρωπος όπως επιθυμεί. Η άσκηση της αυτονομίας εξαρτάται από μια σειρά από προϋποθέσεις οι οποίες δεν υπάρχουν επαρκώς στην ζωή των γυναικών. Η έλλειψη αυτονομίας οφείλεται στο σύστημα των φύλων και την πατριαρχία και το γυναικείο κίνημα πρέπει να παλέψει για την ανατροπή τους. Οι διαφορές των ανδρών και των γυναικών δεν στηρίζονται στην βιολογία άρα δεν διαφέρουν τόσο. Κατ' αυτόν τον τρόπο αφού οι διαφορές τους είναι μηδαμινές δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως διαφορετικές βάσει νόμου. Το κράτος είναι ο κύριος σύμμαχος για την προστασία της αυτονομίας και των ατομικών δικαιωμάτων. Η τροπολογία για τα ίσα δικαιώματα αποτελούσε για πολλά χρόνια στόχο των φιλελεύθερων φεμινιστών (Lorber,1997) (Lewis,2019).

Για να αποκτήσουν οι γυναίκες προσωπική αυτονομία χρειάζονται οι απαραίτητες συνθήκες που να επιτρέπουν αυτή την αυτονομία. Οι συνθήκες που απαιτούνται είναι οι εξής: πρώτον η απουσία της βίας. Η βία παραβιάζει την αξιοπρέπεια των γυναικών οι οποίες υποτάσσονται στα θέλω των άλλων και χάνουν των αυτοσεβασμό τους. Η βία ή η απειλή της οδηγεί στην άδικη αποδυνάμωση και στον περιορισμό των γυναικών. Δεύτερον, να απαλλαγούν οι γυναίκες από τα όρια που θέτουν οι παραδοσιακοί, πατριαρχικοί και πατερναλιστικοί νόμοι. Αυτοί οι νόμοι περιορίζουν τις επιλογές των γυναικών και το πεδίο που έχουν το δικαίωμα να δραστηριοποιούνται. Οι νόμοι τις ωθούν σε μονοπάτια που δεν έχουν επιλέξει. Τέλος, να έχουν πρόσβαση σε επιλογές.

Η πρόσβαση των γυναικών είναι περιορισμένη σε όλους τους σημαντικούς τομείς όπως η εκπαίδευση, η πολιτική και οι διακρίσεις που υφίστανται στον χώρο εργασίας τους.

Όσον αφορά την πολιτική αυτονομία, το κράτος πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίσει ότι η κοινωνία ικανοποιεί τις αρχές δικαιοσύνης που προστατεύουν τους ανθρώπους. Είναι ζωτικής σημασίας να επιτραπεί στις γυναίκες να συμμετέχουν σε δημοκρατικές διαδικασίες. Στην δημόσια σφαίρα οι γυναίκες υπό-εκπροσωπούνται και αυτό οφείλεται στο σύστημα των φύλων και στον πατριαρχικό χαρακτήρα της κοινωνίας. Οι γυναίκες έχουν λιγότερο χρόνο να ασχοληθούν με τα κοινά λόγω του διπλού βάρους που έχουν επωμιστεί. Από την μία πρέπει να φροντίσουν την οικογένεια τους και να μεριμνήσουν για την ανατροφή των παιδιών τους και από την άλλη έχουν να αντιμετωπίσουν και την καθημερινή πίεση της δουλειάς τους η οποία τους εξασφαλίζει τα προς το ζην. Επίσης τα σεξουαλικά στερεότυπα κάνουν πολλούς να πιστεύουν ότι οι γυναίκες είναι πλάσματα ανίκανα να ηγηθούν γιατί είναι πιο αδύναμες και σωματικά και πνευματικά από τους άνδρες. Αυτή η εσφαλμένη αντίληψη για την γυναικεία φύση είναι αδύνατον να καταργηθεί εφόσον υπό-εκπροσωπούνται σε όλους τους τομείς υψίστης σημασίας (δημόσιος λόγος, εκπαίδευση), από την στιγμή λοιπόν που δεν είναι αρκετές ώστε να θέσουν τα θεμέλια για να ξεκινήσει η κοινωνική αλλαγή κάνεις δεν πρόκειται να ανοίξει αυτήν την συζήτηση. Αυτός ο φαύλος κύκλος μπορεί να ξεπεραστεί μόνο με την παρέμβαση του κράτους, αν δηλαδή το κράτος χρησιμοποιήσει την δύναμή του ώστε να έρθουν στην επιφάνεια ζητήματα που κρατούνταν σκόπιμα στο σκοτάδι όπως η βία σε βάρος των γυναικών ή το δίλημμα εξισορρόπησης της εργασίας και της οικογένειας (Stanford Encyclopedia Of Philosophy, 2007).

Οι φιλελεύθερες φεμινίστριες στην προσπάθειά τους να πείσουν θεσμούς και να ακολουθήσουν τις φιλελεύθερες αρχές για ίσα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα, κατάφεραν πολλές νομοθετικές ρυθμίσεις υπέρ της ισότητας των φύλων. Γι αυτό, οι περισσότερες φεμινίστριες παραδέχονται ότι ο φιλελεύθερος φεμινισμός προσφέρει ένα κατάλληλο πλαίσιο ανάπτυξης μετριοπαθών πολιτικών και πρακτικών ισότητας ανάμεσα στα φύλα, οι οποίες μπορούν να υιοθετηθούν από το κράτος (Αθανασιάδου, 2002).

Ωστόσο υπάρχουν πολλοί που άσκησαν κριτική στον φιλελεύθερο φεμινισμό γιατί δεν εξηγεί ποιες ήταν οι συνθήκες που προκάλεσαν αλλαγές στους ρόλους των φύλων και στην θέση των γυναικών. Οι επικριτές του, υποδηλώνουν την έλλειψη κριτικής των βασικών σχέσεων μεταξύ των φύλων. Τείνουν να κρίνουν τις γυναίκες και την επιτυχία τους με γνώμονα τα ανδρικά πρότυπα. Επιπλέον ακόμα και οι Φιλελεύθεροι άσκησαν κριτική στον Φιλελεύθερο Φεμινισμό. Σύμφωνα με την άποψή τους τα μέτρα που στοχεύουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια αδικαιολόγητη παρεμπόδιση της αυτονομίας. Για τους συντηρητικούς, οι μεταρρυθμίσεις που προωθεί ο Φιλελεύθερος Φεμινισμός μπορούν να βλάψουν περισσότερο από

ότι μπορούν να προκαλέσουν καλό όταν υπονομεύουν τα θεσμικά όργανα και τους κανόνες που χρησιμεύουν ως θεμέλιο για την ευημερία πολλών ανθρώπων. Για τις μη φιλελεύθερες φεμινίστριες, η Φιλελεύθερη Φεμινιστική Θεωρία πρέπει να βασίζεται σε ένα πιο ισχυρό φεμινιστικό ιδεώδες της καλής ζωής. Θεωρούν, ότι η δέσμευσή του στον ηθικό ατομικισμό τον καθιστά ανίκανο να εντοπίσει και να επικρίνει την καταπίεση που υφίστανται οι γυναίκες. Κριτική έχει δεχθεί επίσης για τις κύριες θέσεις του ότι όλοι είναι ίσοι και ελεύθεροι δεν προωθεί τα συμφέροντα όλων των γυναικών αλλά μόνο των προνομιούχων λευκών. Ο λευκός φεμινισμός είναι ένα είδος φιλελευθερισμού που υποθέτει ότι τα προβλήματα που απασχολούν τις λευκές γυναίκες είναι ίδια με τα προβλήματα των υπόλοιπων γυναικών και ότι η ενότητα γύρω από τους φιλελεύθερους στόχους είναι πιο σημαντική απ' την φυλετική ισότητα. Ο Φιλελεύθερος Φεμινισμός αγνοεί τις σχέσεις εξουσίας, τις αιτίες καταπίεσης των γυναικών και τις συνθήκες της ζωής τους στα πλαίσια της ιδιωτικής σφαίρας. Η πεποίθηση τους ότι με την λογική η κοινωνία θα αναμορφωθεί με τρόπο που οι αδικίες και η ισότητα θα εξαλειφθούν μπορεί να θεωρηθεί αδύνατη και ουτοπική (Lewis,2019) (Stanford Encyclopedia Of Philosophy,2007).

1.5.2. Μαρξιστικός Φεμινισμός

Επηρεασμένες από τις φιλοσοφικές και οικονομικές θεωρίες του Marx και του Engels, οι κλασικές Μαρξίστριες Φεμινίστριες χρησιμοποίησαν την ταξική ανάλυση και όχι την ανάλυση του φύλου για να εξηγήσουν την καταπίεση σε βάρος των γυναικών. Στο Κεφάλαιο, ο Marx και ο Engels έθεσαν τα θεμέλια της μαρξιστικής οικονομίας, την φιλοσοφική ιδέα του διαλεκτικού υλισμού και τον ιστορικό υλισμό. Ο Marx επικεντρώθηκε στο να αναδείξει πως η εργατική τάξη είναι υποχείριο των καπιταλιστών, οι οποίοι την εκμεταλλεύονται για να αυξήσουν το κέρδος τους προσφέροντας ελάχιστα στους εργαζόμενους. Οι Μαρξίστριες Φεμινίστριες, θεωρούσαν ότι η καπιταλιστική ανάγκη για περισσότερο πλούτο είναι υπεύθυνη για την υποδεέστερη θέση της γυναίκας. Η προκαταλήψεις και τα στερεότυπα ενισχύουν την κυρίαρχη τάξη εμποδίζοντας τους εργαζόμενους να οργανωθούν. Οι γυναίκες και ιδίως οι γυναίκες χρώματος υποφέρουν από την εκμετάλλευση λόγω φύλου και φυλής. Ο Engels ανέδειξε πως η γυναικεία καταπίεση αναπτύχθηκε από την προϊστορία όταν οι μητριαρχικές κοινότητες αντικαταστάθηκαν από πατριαρχικές κοινωνίες. Από μια θέση πρώιμης ηγεσίας, οι γυναίκες μετατράπηκαν σε ανίσχυρες εγχώριες δούλες. Την κατάσταση αυτή την χαρακτήρισε ως " παγκόσμια ιστορική ήττα του γυναικείου φύλου. Ο Marx και ο Engels θεωρούν την είσοδο των γυναικών στην εργασία ως το πρώτο βήμα προς την απελευθέρωση τους, το τέλος της εξάρτησης από τους άνδρες (Gimenez,1998) (Gilbert)

Για τις Μαρξίστριες οι ίδιες δυνάμεις του καπιταλισμού οι οποίες επέφεραν την καταπίεση της

μίας τάξης στην άλλη, του ενός έθνους στο άλλο είναι υπεύθυνες και για την καταπίεση του ενός φύλο από το άλλο. Σε ένα καπιταλιστικό σύστημα τα χρήματα είναι ισοδύναμο της εξουσίας. Αυτό λοιπόν που πρέπει να συμβεί για την ανατροπή του παρόντος συστήματος είναι οι καταπιεσμένοι να ενωθούν σε ένα ταξικό πόλεμο ενάντια στους καταπιεστές. Ο κύριος εχθρός των γυναικών δεν είναι η πατριαρχία αλλά ο καπιταλισμός. Όταν θα ερχόταν η μετά-κεφαλαιοκρατική κοινωνία, οι σχέσεις των δύο φύλων θα βελτιωθούν. Μετά το τέλος του καπιταλισμού οι σχέσεις ανδρών και γυναικών θα ευδοκιμήσουν σε μια κομμουνιστική κοινωνία η οποία θα επιτρέπει σε όλα τα μέρη να συνεργάζονται μεταξύ τους. Κατά την διάρκεια της κομμουνιστικής επανάστασης, οι γυναίκες ήταν ευπρόσδεκτες να εισέλθουν στην αγορά εργασίας ώστε να ξεκινήσει και η δική τους απελευθέρωση. Με την οικονομική ανεξαρτησία θα ένιωθαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση καθώς θα έβλεπαν τους εαυτούς τους ως δημιουργούς του Μαρξιστικού Φεμινισμού. Βέβαια μετά το τέλος της επανάστασης, η κατάσταση δεν εξελίχθηκε όπως πίστευαν. Οι περισσότερες γυναίκες μη επιθυμώντας να θέσουν σε κίνδυνο το κομμουνιστικό σχέδιο για την πλήρη καταστροφή του καπιταλισμού, αποσιώπησαν για τα δικά τους δικαιώματα τόσο στην δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα (Tong,1992) (Smith,2013).

Οι Μαρξίστριες τονίζουν ότι ο καπιταλισμός χρησιμοποιεί το θεσμό της οικογένειας για να υποβαθμίσει και να ελέγξει τις γυναίκες. Οι γυναίκες εργάζονται απλήρωτες στα πλαίσια της οικογένειας και αυτή η εργασία δεν φέρει κανένα κόστος για τους ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής. Ταυτόχρονα η ευθύνη του άνδρα ως “κουβαλητή” της οικογένειας δεσμεύει την ικανότητά του να αποσύρει την εργατική του δύναμη ώστε να υπερασπιστεί τα ταξικά του ενδιαφέροντα. Χωρίς λοιπόν να μπορεί να κάνει κάτι, ο άνδρας συμβάλλει στην ενίσχυση του ανδρικού καπιταλιστικού συστήματος. Επιπλέον οι μαρξίστριες υποστηρίζουν την θέση ότι η εργασία διαμορφώνει την συνείδηση και η εργασία των γυναικών την κατάσταση τους. Η θέση της γυναίκας στην οικογένεια είναι σε θέση να ερμηνεύσει το ζήτημα της ανάπτυξης της συνείδησης της εργατικής τάξης. Όπως λοιπόν συμβαίνει με τις σχέσεις ανταλλαγής στον καπιταλισμό, οι φαινομενικά ισότιμες σχέσεις ανταλλαγής αποτελούν σχέσεις εξουσίας. Οι διάφορες σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, μπορεί εκ πρώτης όψεως μπορεί να εκφράζουν την ισότητα, όμως οι υποκειμενικές ανισότητες εξουσίας συγκαλύπτουν τις μεγάλες ανισότητες (Benston,1969).

Παρόλο που οι Μαρξίστριες Φεμινίστριες στηρίχθηκαν στις αρχές του Μαρξισμού, η συμβολή του Marx στον Φεμινισμό υπήρξε έμμεση και βρισκόταν στην μεθοδολογία του, στην υλιστική αντίληψη της ισότητας και στην ανάλυση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Δεν ανέπτυξε ποτέ θεωρία φύλου, κατανόησε όμως τη σημασία των σχέσεων των φύλων και κατήγγειλε την καταπίεση που υφίστανται οι γυναίκες στα πλαίσια του καπιταλισμού ειδικά μέσα στην οικογένεια. Ο Μαρξισμός δεν κατανοεί επίσης, την δυναμική του σεξισμού. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε

την μαρξιστική ανάλυση για την δυναμική της να κατανοεί τους οικονομικούς νόμους και την φεμινιστική ανάλυση για την δυναμική της να κατανοεί την κατάσταση των γυναικών. Αυτό που πρέπει να συμβεί σε αυτές τις δύο θεωρίες είναι μια πιο προοδευτική ένωση η οποία απαιτεί όχι μόνο μια βελτιωμένη κατανόηση των σχέσεων μεταξύ τάξης και φύλου αλλά και μια πρακτική ισότητας. Οι Μαρξιστές δεν επικεντρώθηκαν σε ερωτήματα όπως γιατί οι γυναίκες καταπιέζονται ούτε αναγνώρισαν τον ανδρικό συμφέρον από την διατήρηση αυτής της κατάστασης. Αυτό που οι γυναίκες οφείλουν να κάνουν είναι να μην εμπιστεύονται τους άνδρες για να τις απελευθερώσουν, αλλά να οργανωθούν τόσο κατά του καπιταλισμού όσο και κατά της πατριαρχίας (Federici,2018) (Hartmann,1979).

Οι μαρξίστριες διαφωνούσαν τόσο με τις ριζοσπάστριες όσο και με τις σοσιαλίστριες χαρακτηρίζοντας αυτές ως υλίστριες. Με την σειρά τους οι ριζοσπάστριες τις κατηγορούσαν για το γεγονός ότι αγνόησαν την σημασία της πατριαρχίας ενώ οι σοσιαλίστριες τις θεωρούσαν ανιστόρητες. Οι μαρξίστριες διαφωνούσαν και με τις φιλελεύθερες ότι η κοινωνική θέση του κάθε ανθρώπου αντανακλά την ικανότητά του. Επομένως η ελεύθερη αγορά δεν ευνοεί όλους τους ανθρώπους καθώς δεν ανήκουν όλοι στην καπιταλιστική τάξη. Υποστήριζαν ριζικές αλλαγές στο τρέχον οικονομικό σύστημα γιατί θεωρούσαν πως η αλλαγή θα εξαλείψει τον καπιταλισμό και την ανδροκρατία (Beasley,1999).

Ολοκληρώνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι μαρξιστική θεωρία δεν έδωσε την σημασία που θα άρμοζε στο γυναικείο κίνημα. Οι γυναίκες δεν απελευθερώθηκαν από την διαδικασία μεταμόρφωσης του οικονομικού συστήματος. Επομένως Μαρξισμός και Φεμινισμός είναι δύο διαφορετικές θεωρίες οι οποίες ασχολούνται με παρόμοια ζητήματα όπως η εξουσία, οι διακρίσεις και η ανισότητα στην κοινωνία. Και οι δύο επιθυμούν την εξάλειψη της αδικίας όμως η κάθε μια ξεχωριστά έχει την δική της βάση και τους δικούς της στόχους.

1.5.3. Ριζοσπαστικός Φεμινισμός

Ο Ριζοσπαστικός Φεμινισμός προέκυψε από το 2ο φεμινιστικό κύμα και εμφανίστηκε κυρίως στην Βόρεια Αμερική και στην Μ. Βρετανία στα τέλη του 1960. Ανέλυσε τις δομές της εξουσίας που καταπιέζουν τις γυναίκες και υποστήριξε ότι οι γυναίκες ως φύλο είναι αυτό που καταπιέζεται εξαιτίας της ανδρικής κυριαρχίας. Η ανδρική εξουσία κατασκευάζεται και διατηρείται μέσω θεσμικών και πολιτιστικών πρακτικών που στοχεύουν στην ενίσχυση της αρσενικής κυριαρχίας με την ταυτόχρονη γυναικεία υποταγή. Για τις ριζοσπάστριες το φύλο δημιουργεί μια ιεραρχία που λειτουργεί με τρόπο που περιορίζει την γυναικεία αυτονομία. Είναι αρκετά επικριτικές ως προς τους θεσμούς και τις θρησκείες οι οποίοι προωθούν την βία κατά των γυναικών όπως η πορνεία, η

πορνογραφία ή ο ακρωτηριασμός των γυναικείων οργάνων. Επιπλέον πιστεύουν ότι η υποταγή των γυναικών δεν έχει τη βάση της στην βιολογία οπότε μπορεί και πρέπει να αμφισβητηθεί και να καταργηθεί. Η καταπίεση είναι συνδεδεμένη με τους ρόλους που έχουν αποδοθεί στα φύλα. Οι γυναίκες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την μητρότητα και θεωρούνται φορείς της νέας ζωής, οι άνδρες από την μεριά τους εκφράζουν ένα μίσος προς την αναπαραγωγική δύναμη των γυναικών. Στοχεύουν λοιπόν, σε ένα αυτόνομο γυναικείο κίνημα το οποίο θα είναι σε θέση να τις οδηγήσει στην απελευθέρωση από τα δεσμά της πατριαρχίας (Talbot,2015).

Οι Φιλελεύθερες Φεμινίστριες πίστευαν ότι η δύναμη του άνδρα και η απειλή βίας διατηρεί την ανισότητα. Οι θέσεις τους σχετίζονταν με ζητήματα όπως ο βιασμός και η σεξουαλική παρενόχληση. Στην δεκαετία του '1970 επιδίωξε να αναπτύξει μια έγκυρη περιγραφή της καταπίεσης που υφίστανται οι γυναίκες εξαιτίας της παγκόσμιας πατριαρχίας και προώθησε την έννοια της καθολικής αδελφосύνης μεταξύ των γυναικών. Θα μπορούσαμε να πούμε, ότι η αδελφосύνη είναι βαθιά ριζωμένη στην καρδιά του Ριζοσπαστικού Φεμινισμού. Η ιδέα ενός κοινού δεσμού όλων των γυναικών ανεξάρτητα από την φυλή ή την κοινωνική τάξη από την οποία προέρχονται αποτελεί την βάση του κινήματος, προσφέροντας σε όλες τις γυναίκες το έναυσμα για την ενότητα και την καταπολέμηση της πατριαρχίας. Το διαφορετικό κοινωνικό, ταξικό υπόβαθρο ή οι σεξουαλικές προτιμήσεις θεωρήθηκαν μείζονος σημασίας και σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν αόρατες στην πρόιμη ριζοσπαστική φεμινιστική γραφή. Το κύριο ενδιαφέρον τους εστιάστηκε στην πατριαρχία η οποία χαρακτηρίζεται ως σύνολο σχέσεων εξουσίας οι οποίες επιδιώκουν να διατηρήσουν τον έλεγχο των ανδρών σε τομείς όπως η σεξουαλικότητα, η εργασία και η μητρότητα. Η υποταγή οφείλεται στην καταπιεσμένη γυναικεία σεξουαλικότητα και στην ανδρική κυριαρχία στην κοινωνία. Τα ζητήματα της σεξουαλικότητας και της γονιμότητας βρίσκονται στην πρώτη γραμμή στα ριζοσπαστικά φεμινιστικά κείμενα μέχρι και σήμερα. Για τις ριζοσπάστριες η αναπαραγωγή ήταν η ρίζα του κακού, της γυναικείας καταπίεσης και η ελευθερία θα ερχόταν μόνο όταν θα μπορούσαν να απαλλαγθούν από την τυραννία της αναπαραγωγής (Saracino) (Dean,2011).

Οι Ριζοσπάστριες Φεμινίστριες θεωρούσαν ότι θα έφταναν στην ρίζα της γυναικείας καταπίεσης, γι αυτές η καταπίεση ήταν η πιο καθολική μορφή κυριαρχίας και στόχευαν να την κατανοήσουν με σκοπό να δώσουν τέλος στην πατριαρχία. Επιπλέον, τα γυναικεία συμφέροντα βρίσκονταν σε σύγκρουση με τα ανδρικά και γι' αυτό τον λόγο, οι γυναίκες έπρεπε να είναι ενωμένες για να αγωνιστούν για την ελευθερία τους. Προερχόμενες από το κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών οι ριζοσπάστριες επιδίωκαν την ανατροπή του κοινωνικού συστήματος. Γι' αυτό δημιούργησαν μικρές ομάδες χωρίς ιεραρχία οι οποίες αποτελούνταν αποκλειστικά από γυναίκες. Επέκριναν την ανδροκρατία και την πατριαρχία και τους άνδρες επειδή επωφελούνται από την υπάρχουσα κατάσταση. Η ανάγκη για μια γυναικοκεντρική ανάλυση

προέκυψε από την κατ'εξακολούθηση αμφισβήτηση των δομών που έχουν κατασκευαστεί από τους άνδρες (Bryson,1992).

Η έννοια της πατριαρχίας υπήρχε και πριν τον Ριζοσπαστικό Φεμινισμό, όμως η Kate Millett έδωσε στην πατριαρχία μια νέα χροιά. Αρχικά η πατριαρχία προέρχεται από την λέξη πατριάρχης η οποία υποδηλώνει τον αρχηγό της φυλής. Η Millett υποστήριξε ότι στα πλαίσια της κοινωνίας οι σχέσεις των φύλων ήταν σχέσεις εξουσίας επομένως ήταν πολιτικές (το προσωπικό είναι πολιτικό). Αυτή η εξουσία ασκείται από τους άνδρες προς τις γυναίκες και αφορά όλους τους τομείς από την ιδιωτική μέχρι και την δημόσια ζωή. Η πατριαρχία διατηρείται επειδή τα παιδιά ανατρέφονται και εκπαιδεύονται με διαφορετικό τρόπο. Οι γυναίκες μαθαίνουν ότι ο ρόλος τους είναι να λειτουργούν ως αναπαραγωγικές μηχανές και τα ενδιαφέροντα τους να περιορίζονται στην ανατροφή των τέκνων και στην φροντίδα του σπιτιού και του συζύγου. Σε αυτά τα πλαίσια οι σχέσεις των φύλων μπορούν να χαρακτηριστούν ως η έκφραση της ανδρικής εξουσίας. Μόνο λοιπόν με την κατάργηση της πατριαρχίας και την ριζική αλλαγή του κοινωνικού συστήματος θα είναι δυνατό άνδρες και γυναίκες να θεωρηθούν ισότιμα ανθρώπινα όντα (Bryson,1992).

Ο Ριζοσπαστικός Φεμινισμός θα μπορούσαμε να πούμε ότι διαφέρει τόσο από τον Φιλελεύθερο όσο και από τον Μαρξιστικό. Για τις ριζοσπάστριες οι τάξεις δεν έχουν καμία σημασία δεδομένου ότι η καταπίεση οφείλεται στην πατριαρχική κοινωνία. Επιπλέον οι δύο κύριες τάξεις που αναγνωρίζουν δεν είναι ή εργατική τάξη και ο καπιταλισμός αλλά οι άνδρες και οι γυναίκες. Ακόμη και αν αναγνωρίσουν την ύπαρξη του καπιταλισμού εξακολουθούν να θεωρούν ότι ουδεμία σχέση έχει με την καταπίεση που υφίστανται οι γυναίκες. Για τις μαρξίστριες από την άλλη, η καταπίεση έχει άμεση σχέση με την σύγκρουση των τάξεων. Όσον αφορά την άποψη τους για την κοινωνία, για τις φιλελεύθερες φεμινίστριες στόχος είναι η ένταξή τους στο υπάρχον σύστημα χωρίς να επιδιώκουν οποιαδήποτε αλλαγή, αντίθετα οι ριζοσπάστριες επιζητούν ριζική αλλαγή της κοινωνίας γιατί το τρέχων σύστημα προωθεί την ανισότητα σε βάρος τους. Επίσης οι Ριζοσπάστριες αντιτίθενται στον ατομικισμό του φιλελευθερισμού και υποστηρίζουν ότι οι προσωπικές επιλογές και η ατομική ευτυχία δεν είναι αρκετά για την αναμόρφωση της κοινωνίας (West,2017)

Έντονη κριτική έχει δεχθεί ο Ριζοσπαστικός φεμινισμός καθώς έχει την τάση να απλοποιεί ζητήματα υψίστης σημασίας και αφήνει να εννοηθεί ότι οι άνδρες είναι οι καταπιεστές-θύτες ενώ οι γυναίκες είναι πάντα τα καταπιεσμένα-θύματα. Η κύρια κριτική που έχει δεχθεί σχετίζεται στον καθολικισμό του κινήματος το οποίο δεν ενδιαφέρεται για τις ιστορικές αλλαγές και δεν λαμβάνει υπόψη το διαφορετικό ταξικό, φυλετικό υπόβαθρο των γυναικών. Επιπλέον θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ντετερμινιστικός για τις πεποιθήσεις του ότι η γυναικεία βιολογία είναι καθοριστική της γυναικείας καταπίεσης. Η εμμονή τους σε μια γυναικεία κουλτούρα και ο

αποκλεισμός των ανδρών καταστρέφει τις σχέσεις αλληλοϋποστήριξης ανάμεσα στα φύλα. Οι ριζοσπάστριες εστίασαν κατά κύριο λόγο στην περιγραφή των φαινομένων και όχι στην εξήγησή τους. Δεν αναλύουν επαρκώς τον λόγο για τον οι άνδρες κυριαρχούν στην κοινωνία (Alan,2013), (Bryson,1992).

Παρά την κριτική που δέχθηκε, κατόρθωσε να επιτύχει πράγματα που σήμερα θεωρούνται αυτονόητα. Παλιότερα, ζητήματα όπως η ενδοοικογενειακή βία ή ο βιασμός δεν θεωρούνταν κρίσιμα πολιτικά θέματα. Επιπλέον, θεωρούνταν αδιανόητο για έναν άνδρα να μείνει στο σπίτι ώστε να αναθρέψει τα παιδιά του. Σήμερα όμως, χάρη στην επιρροή των ποικίλων μορφών του Φεμινισμού η κατάσταση έχει αλλάξει.

1.5.4. Σοσιαλιστικός Φεμινισμός

Ο Σοσιαλιστικός Φεμινισμός εμφανίστηκε την δεκαετία του 1970 για να περιγράψει μια μικτή θεωρητική και πρακτική προσέγγιση για την επίτευξη της ισότητας. Προήλθε από την δυσαρέσκεια των φεμινιστριών εξαιτίας της έλλειψης του παράγοντα φύλο στον μαρξισμό και από την καθολικότητα των απόψεων του Ριζοσπαστικού Φεμινισμού ότι η πατριαρχία είναι ένα φαινόμενο παγκόσμιο και διαχρονικό. Για τις ριζοσπάστριες ο καπιταλισμός επιδιώκει την διείσδυση σε κάθε γωνιά της κοινωνικής ύπαρξης. Επομένως δεν μπορούμε να κατανοήσουμε την ταξική πάλη ως κάτι που περιορίζεται σε θέματα στον χώρο εργασίας. Η ταξική πάλη εμφανίζεται εκεί όπου τα συμφέροντα των τάξεων έρχονται σε σύγκρουση. Στόχος λοιπόν είναι η αλλαγή, όχι όμως μόνο στην ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής αλλά και στο σύνολο της κοινωνικής ύπαρξης (Ehrenreich,2018).

Επιπλέον, ο Σοσιαλιστικός Φεμινισμός ανέλυσε την σχέση της καταπίεσης όχι μόνο των γυναικών αλλά και ανδρών που είναι θύματα καταπίεσεων. Οι Σοσιαλιστές για χρόνια προσπαθούσαν να δημιουργήσουν μια κοινωνία πιο ισότιμη, μια κοινωνία που δεν θα εκμεταλλευόταν τους αδύναμους με τους τρόπους που τους εκμεταλλεύτηκε ο καπιταλισμός. Ομοίως με τον Μαρξιστικό Φεμινισμό, οι Σοσιαλίστριες αναγνώρισαν την καταπιεστική δομή της καπιταλιστικής κοινωνίας. Ομοίως, με τον Ριζοσπαστικό Φεμινισμό αναγνώρισαν την θεμελιώδη καταπίεση ειδικά στα πλαίσια της πατριαρχίας. Όμως, οι Σοσιαλίστριες δεν αναγνώρισαν μόνο το φύλο ως την μοναδική βάση σε κάθε καταπίεση. Αντιθέτως, πιστεύουν ότι το φύλο και η τάξη είναι δύο έννοιες που συνδέονται μεταξύ τους και η μία δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αν δεν ληφθεί και η άλλη υπόψη. Στον αγώνα τους επιθυμούσαν να συμπεριλάβουν όλη την ανθρωπότητα. Επιθυμούσαν την συνεργασία ανδρών και γυναικών ώστε να επιτευχθεί ένας ισότιμος ανταγωνισμός (Narikoski,2019).

Η ισότητα δεν μπορεί να επιτευχθεί δίχως την συμμετοχή των εργαζόμενων ανδρών και των φτωχών γυναικών. Ο τρόπος για να κερδηθεί ο αγώνας για τα δικαιώματα των γυναικών είναι να συνδεθεί με την παγκόσμια εκστρατεία για την απελευθέρωση των ανθρώπων. Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες έχουν συμφέρον να αλλάξουν την άνιση σχέση τους. Η γυναικεία υποταγή αποτελεί την βάση για την εκμετάλλευση και άλλων κατηγοριών όπως οι άνδρες εργάτες όλων των φυλών και των σεξουαλικών προτιμήσεων. Οι άνδρες φεμινιστές γνωρίζουν πως όταν μάχονται για τα δικαιώματα των γυναικών, αγωνίζονται και για των εαυτό τους. Ο Σοσιαλισμός θα αντικαταστήσει το σύστημα πλούτου μόνο για μια μερίδα του πληθυσμού, με ένα άλλο σύστημα το οποίο θα καλύπτει τις ανάγκες της πλειοψηφίας. Ο Engels στο έργο του " Η Προέλευση της Οικογένειας , της Ιδιωτικής Ιδιοκτησίας και του Κράτους" έθεσε τα θεμέλια του Σοσιαλιστικού Φεμινισμού. Υπογράμμισε τον ρόλο που διαδραματίζουν οι γυναίκες στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή. Ως αποτέλεσμα της ανατροπής της μητριαρχίας και της ανόδου της ιδιωτικής περιουσίας και του καπιταλισμού, οι γυναίκες επωμίζονται της στέρησης και την φτώχεια που επιφέρει το σύστημα των κερδών (Freedom Socialist Party).

Ένα ακόμα ζήτημα που απασχόλησε τις σοσιαλίστριες ήταν ότι οι δουλειές στο σπίτι ήταν γυναικεία υπόθεση. Οι γυναίκες και μετά την έλευση της σοσιαλιστικής κοινωνίας εξακολουθούσαν να φροντίζουν την οικογένεια και των άνδρα τους χωρίς μισθό ακόμα και αν έχουν και μισθωτή εργασία. Οι φεμινίστριες μετά την παραπάνω συνειδητοποίηση κατέληξαν στο εξής: τα οικιακά θεωρούνται γυναικεία υπόθεση σε όλες τις κοινωνίες απλώς και μόνο επειδή οι γυναίκες είναι το δεύτερο φύλο και η ύπαρξή τους είναι να εξυπηρετεί τους άνδρες. Μετά από αυτό το συμπέρασμα, οι σοσιαλίστριες επεδίωξαν την δημιουργία μιας ισχυρής θεωρίας η οποία θα είναι σε θέση να εξηγήσει τους τρόπους με τους οποίους ο καπιταλισμός και η πατριαρχία συμμαχούν για να καταπιέσουν τις γυναίκες. Σε όλο τον κόσμο, η καταπίεση σε βάρος των γυναικών συνδέεται με το γεγονός ότι η εργασία εντός της ιδιωτικής σφαίρας είναι απλήρωτη και υποτιμημένη. Οι Σοσιαλίστριες ανέπτυξαν δύο θεωρίες για το φαινόμενο της πατριαρχίας, πρώτον την θεωρία των διπλών συστημάτων και δεύτερον την θεωρία του συμπαγούς συστήματος. Στην πρώτη περίπτωση, καπιταλισμός και πατριαρχία αποτελούν δυο διαφορετικά συστήματα τα οποία αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Όταν αυτά τα δύο συστήματα, ακόμα και όταν τα έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα, ενωθούν έχουν την τάση να καταπιέζουν τις γυναίκες. Στην δεύτερη περίπτωση καπιταλισμός και πατριαρχία είναι ένα ενιαίο σύνολο. Το δύο συστήματα έχουν τόσες ομοιότητες και αλληλοεξαρτώνται σε τέτοιο βαθμό ώστε οι αλλαγές στο ένα μέρος να δημιουργούν αυτομάτως αλλαγές και στο άλλο. Δεν μπορούμε λοιπόν να ερμηνεύσουμε τον καπιταλισμό αν δεν λάβουμε υπόψη την πατριαρχία και αντιστρόφως (Tong,2009).

Όσον αφορά την σχέση του Σοσιαλισμού με τα άλλα φεμινιστικά ρεύματα θα μπορούσαμε να

πούμε ότι διαφέρει από τον φιλελευθερισμό, παρόλο που και τα δύο αναζητούν ισότητα φύλου, οι σοσιαλίστριες υποστηρίζουν ότι αυτό δεν είναι εξολοκλήρου εφικτό λόγω των περιορισμών της σημερινής κοινωνίας. Για Ριζοσπάστριες η διάκριση λόγω φύλου και η πατριαρχία είναι η μόνη μορφή καταπίεσης των γυναικών. Ωστόσο όλα αυτά τα φεμινιστικά ρεύματα μοιράζονται παρόμοιες απόψεις για την θέση της γυναίκας τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό βίο (Narikoski, 2019).

Συνοψίζοντας ,για τον Σοσιαλιστικό Φεμινισμό θα μπορούσαμε να πούμε ότι δεν επικεντρώνεται σε βασικά ζητήματα της γυναικείας καταπίεσης όπως την ανδρική βία. Επίσης η διάκριση των δύο συστημάτων (πατριαρχία και καπιταλισμός) και η αντιμετώπιση της οικογένειας ως την βασικότερη αιτία της πατριαρχίας, οδηγεί σε λανθασμένα συμπεράσματα αφού διακρίνει ανάμεσα σε δύο διαφορετικές σφαίρες επιρροής, από την μία την οικογένεια και από την άλλη την εργασία. . Με τον τρόπο αυτό, οι σοσιαλίστριες ίσως άθελά συνδέουν τις γυναίκες με την οικογένεια και τους άνδρες με την εργασία, αναπαράγοντας και οι ίδιες διακρίσεις και στερεότυπα για τα δύο φύλα.

1.5.5. Μέτα-Στρουκτουραλισμός- Μέτα-Φεμινισμός

Η γνώση, ο λόγος, το υποκείμενο και η γλώσσα είναι οι βασικές έννοιες στις οποίες επικεντρώνεται ο μετά-στρουκτουραλισμός. Αντιστέκεται στις παγκοσμιοποιημένες αντιλήψεις των γυναικών ως ομάδα και απορρίπτει εντελώς την κατηγορία “γυναίκα”. Οι μετά-στρουκτουραλίστριες μοιράζονται έναν σκεπτικισμό ως προς τις κοινωνικές δομές και την γαλλική φεμινιστική απόρριψη των κανονιστικών προδιαγραφών και εξηγήσεων για το φύλο και την σεξουαλικότητα. Πιστεύουν ότι πρέπει να απορρίψουν την έννοια του Διαφωτισμού σχετικά με μια σταθερή συνεκτική και αυτόνομη ανθρώπινη φύση που στηρίζεται στην λογική . Επιπλέον αμφισβητούν τα αποκαλούμενα αντικειμενικά επιστημονικά πρότυπα για την απόκτηση και παραγωγή γνώσης, την υπόθεση ότι η γνώση που αποκτήθηκε μέσω λογικής αντιπροσωπεύει καθολικές αλήθειες, οι οποίες υπάρχουν, ανεξάρτητα από τα όντα της λογικής και την ιδέα ότι κυριαρχούν από τον εγωισμό. Αντίθετα θα πρέπει να επικεντρωθούν στην εξερεύνηση της κατασκευής υποκειμένων μέσω πολιτιστικών ομιλιών και λειτουργιών εξουσίας. Η γλώσσα δεν αντιπροσωπεύει με ακρίβεια την πραγματικότητα αντιθέτως την κατασκευάζει. Η ανθρώπινη ταυτότητα, διαμορφώνεται από την γλώσσα. Ο καθένας από εμάς είναι ένα υποκείμενο το οποίο μεταβάλλεται και ανακατασκευάζεται. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκει η συγκεκριμένη θεωρία να εκτοπίσει την καταπιεστική προς τις γυναίκες κοινή λογική. Ο ορθολογισμός, η γνώση και η εξεύρεση της αλήθειας στα πλαίσια της λογικής δεν αρμόζουν με την μετά-στρουκτουραλιστική

κοινωνία όπου η πολύ-πολιτισμικότητα είναι εμφανείς σε όλες της πτυχές της ζωής (Staats).

Η μετά-στρουκτουραλιστική θεωρία, σπάει το πλαίσιο στο οποίο το φύλο και η σεξουαλικότητα θεωρούνται αναπόφευκτα και προκαθορισμένα μέσω των δομών της γλώσσας και της γνώσης. Εστιάζει στην πιθανότητα μετάβασης πέρα από αυτό που είναι ήδη γνωστό και κατανοητό. Η αποστολή του δεν είναι να τεκμηριώσει τις διαφορές μεταξύ αυτών που μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως “άνδρες” και αυτών που μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως “γυναίκες”, αλλά να πολλαπλασιάσει τις πιθανότητες, να αποσαφηνίσει τον τρόπο σκέψης σχετικά με το “αρσενικό” και το “θηλυκό”, να παίξει με την πιθανότητα των υποκειμένων, να κατανοήσει την εξουσία ως διαδοχικά κατασκευασμένη και χωρικά και υλικά. Ο λόγος, ή σωστότερα οι διαλογικές πρακτικές έχουν την δύναμη να κρατούν την κανονιστική τάξη στην θέση της (Lewin & Somekh,2005).

Στο βιβλίο “Feminist Practice and Poststructuralist Theory” η C.Weedon αναλύει τις πατριαρχικές δομές στα πλαίσια της κοινωνίας και θεωρεί ότι αυτό που είναι απαραίτητο είναι η δημιουργία μιας θεωρίας που να αντιμετωπίζει τις μορφές της κοινωνικής οργάνωσης και τις αξίες που εγγυώνται ή αμφισβητούν. Μια θεωρία μεταξύ γλώσσας, υποκειμένου, κοινωνικής οργάνωσης και εξουσίας. Στόχος αυτής της θεωρίας θα είναι να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε γιατί οι γυναίκες ανέχονται να υποτάσσονται στους άνδρες, να αναδείξει τις πατριαρχικές δομές οι οποίες υποβάθμισαν την γυναίκα προκαλώντας ανακρίβειες για την γυναικεία φύση. Ο μετά-στρουκτουραλισμός προσφέρει το πλαίσιο ώστε να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τους μηχανισμούς εξουσίας και να δημιουργήσουμε την θεωρία για την κατασκευή του υποκειμένου μέσω της οποίας θα μπορέσουμε να καταλάβουμε την σχέση μεταξύ ανθρώπων και της κοινωνίας. Έχει την δυνατότητα να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο ορισμένες συμπεριφορές αναπαράγονται και ταυτόχρονα υποδεικνύει τρόπους αλλαγής. Είναι σε θέση να ερμηνεύσει το λόγο για τον οποίο οι γυναίκες υιοθετούν συγκεκριμένους ρόλους ενώ αυτοί οι ρόλοι δεν ευνοούν την γυναικεία απελευθέρωση (Weedon,1987).

Επηρεασμένες από το έργο του Foucault, οι μετά-στρουκτουραλίστριες φεμινίστριες υιοθετούν ένα μέρος των απόψεών του ως προς την εξουσία. Πιο συγκεκριμένα, ο Foucault αναλύει την σύγχρονη εξουσία ως ένα μεταβαλλόμενο σύνολο σχέσεων δύναμης που προκύπτουν από κάθε κοινωνική αλληλεπίδραση και επομένως διαπερνούν το κοινωνικό σώμα. Η εξουσία είναι παντού επειδή προέρχεται από παντού. Η θεωρία του για την σχέση μεταξύ της αλήθειας, της εξουσίας καθώς και οι μέθοδοι του χρησιμοποιήθηκαν από τον μετά-στρουκτουραλισμό με σκοπό να αναγνωρίσουν τα συστήματα της αλήθειας τα οποία καταπιέζουν τις γυναίκες (Stanford Encyclopedia of Philosophy,2005).

Αν και η Φεμινιστική θεωρία μπορεί να αποδεχθεί τις αρχές του Μέτα-στρουκτουραλισμού

καθώς αποτελεί μια πρακτική καθοδήγηση για μια ολοκληρωμένη ανάλυση των γυναικείων εμπειριών, του έχει ασκηθεί κριτική από ορισμένες φεμινίστριες. Ο λόγος αυτής της κριτικής επικεντρώνεται στο γεγονός ότι ο φεμινιστικός μετά-στρουκτουραλισμός χρησιμοποιεί όρους και έννοιες δυσνόητες για να αναπτύξει την θεωρία του χωρίς όμως να μπορεί να προσφέρει λύσεις. Ανεξάρτητα όμως από τις κριτικές που έχει δεχθεί κατά καιρούς, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανάλυσή του για την φύση του υποκειμένου, προσφέρει ένα γόνιμο έδαφος για την ανάλυση των υποκειμενικοτήτων των δύο φύλων. Προσφέρει επίσης και τους τρόπους που μπορούν να φέρουν την αλλαγή, αυτή άλλωστε είναι και η κεντρική ιδέα της Φεμινιστικής Θεωρίας, η αλλαγή στις υπάρχουσες δομές ώστε να απελευθερωθούν οι καταπιεσμένοι και να τεθούν τα θεμέλια για την δημιουργία μιας κοινωνίας ίσων ευκαιριών (Gavey, 1989).

1.6 Φύλο και Διεθνείς Σχέσεις

Ο τομέας των Διεθνών Σχέσεων και η Παγκόσμια Πολιτική, έχουν συσχετισθεί στην δυτική παράδοση με τον άνδρα. Από το γεγονός αυτό προκύπτει ότι η θεωρία των Διεθνών Σχέσεων, μπορεί να είναι προκατειλημμένη ως προς το γυναικείο φύλο και να χαρακτηρίζεται από ένα διάχυτο ανδροκεντρισμό. Η έμφαση στο ανδρικό φύλο ως πολιτικός δρών υπήρξε χαρακτηριστική σε ένα σημαντικό αριθμό έργων όπως ο *Leviathan* του Hobbes και ο *Ηγεμόνας* του Machiavelli τα οποία αγνόησαν πλήρως τον ρόλο των γυναικών. Οι Διεθνείς Σχέσεις υιοθέτησαν τα συγκεκριμένα παραδείγματα χωρίς να ερευνήσουν την μεροληψία σε βάρος των γυναικών. Για τον Hobbes υπάρχει μια κοινωνία, αυτή των ανδρών. Οι γυναίκες ήταν αόρατες και δεν κατείχαν κανένα δικαίωμα συν διαμόρφωσης του νόμου στην κοινωνία. Το αρχέτυπο του άνδρα αναδείχθηκε από τον Αριστοτέλη, ο οποίος χαρακτήρισε τις γυναίκες αδύναμες και επομένως κατώτερες του άνδρα. Ο Jean-Jacques Rousseau είχε δηλώσει το 1762 στο έργο του “*Αιμίλιος ή Περί Αγωγής*” ότι η γυναίκα πρέπει να βασιλεύει στο σπίτι. Οι θεωρίες του Hobbes και του Rousseau για το ανθρώπινο είδος, πάνω στην οποία στηρίχθηκε μέρος της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων αποδεικνύουν ότι οι γυναίκες αποκλείονται από την πολιτική, ο αποκλεισμός αυτός δεν ευνοεί την συμβολή τους στην ανάπτυξη της κοινωνίας (Zaliani, 2014).

Συχνά η αρρενωπότητα συσχετίζεται με την βία, ένα είδος συμπεριφοράς που εμφανίζεται στην διεθνή σκηνή και θεωρείται απαραίτητη για την υπεράσπιση της εδαφικής ακεραιότητας της κάθε χώρας. Από την άλλη τα γυναικεία χαρακτηριστικά θεωρούνται μη βιώσιμα στα πλαίσια της παγκόσμιας πολιτικής. Είναι αναγκαίο να συμπεριφέρονται οι γυναίκες σύμφωνα με τον “ανδρικό τρόπο” αν επιθυμούν να πετύχουν στην πολιτική, έτσι είναι δύσκολο να μην βλέπουμε τις Διεθνείς Σχέσεις ως μια διάσταση του φύλου. Ιστορικά, προσωπικότητες όπως η Eleanor Roosevelt

διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του Φεμινισμού στο πολιτικό πεδίο. Η δέσμευσή της για πλήρη αναγνώριση και συμμετοχή των γυναικών στην αμερικάνικη πολιτική και επιχειρηματική δραστηριότητα ήταν έντονη. Επί του παρόντος φεμινίστριες των Διεθνών Σχέσεων, μελετούν ποιος διαμορφώνει την πολιτική και αν οι γυναίκες συμμετέχουν στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Τα τελευταία 40 χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες για τα δικαιώματα των γυναικών και την συμμετοχή τους στην πολιτική. Ξεκινώντας από το 1975 με την υιοθέτηση του C.E.D.A.W που αφορούσε τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, συνεχίστηκε με την Διακήρυξη του Πεκίνου και ακολούθησαν οι Στόχοι Ανάπτυξης Χιλιετίας των Η.Ε. Από την δεκαετία του 1980 ο Φεμινισμός και ο ρόλος του φύλου άρχισαν να γίνονται πιο ορατά στην μελέτη της πολιτικής. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι γυναίκες πρέπει να παίζουν έναν ισότιμο ρόλο στην πολιτική (Cgreenwald,2015) (Koskey,2015).

Η σχέση μεταξύ της στρατιωτικής θητείας, της αρρενωπότητας και της νοημοσύνης έχουν συνδεθεί στενά και αναδείχθηκαν από την ιδεολογία των διαφορών των φύλων ότι δηλαδή οι άνδρες παίρνουν ζωές ενώ οι γυναίκες δίνουν. Αυτή η ιδεολογία είναι θεμελιώδης για τον σύγχρονο πόλεμο ενισχύει την αρρενωπότητα ενώ ταυτόχρονα αποκλείει τις γυναίκες από τέτοιες δραστηριότητες. Από τα παραπάνω μπορεί να εξηγηθεί γιατί σε πολλές κουλτούρες η Πολιτική και οι Διεθνείς Σχέσεις ταυτίζονται με τους άνδρες. Σύμφωνα με την Gillian Youngs, η κυριαρχία, η ασφάλεια και ο μιλιταρισμός διερευνούν τις ανδρικές διασυνδέσεις ανάμεσα στην συλλογική πολιτική και την ατομική πολιτική ταυτότητα. Η ανδρική κυριαρχία, για τις φεμινίστριες θεωρείται θεμελιώδες πρόβλημα στις ανισοροπίες των φύλων και της πολιτικής. Τα κράτη είναι μια έκφραση της πατριαρχίας αφού κυβερνώνται ως επί το πλείστον από άνδρες, υπερασπίζονται από άνδρες και επομένως ευνοούν τα συμφέροντα των ανδρών. Η ηγεσία είναι μονολιθική, ιεραρχική και βίαιη. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά του κράτους και τα ζητήματα βίας που συνδέονται με αυτό είναι κεντρικό σημείο της έννοιας της ασφάλειας στις Διεθνείς Σχέσεις. Οι άνδρες που είναι υπεύθυνοι για την ασφάλεια της χώρας τους, αποτυγχάνουν να λάβουν υπόψη τα θέματα ασφαλείας που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην καθημερινότητα τους εξαιτίας των άνισων συνθηκών ύπαρξής τους. Επιπλέον, δεν λαμβάνουν υπόψη τους τρόπους με τους οποίους πλήττονται οι γυναίκες από τον πόλεμο την στρατιωτική κατοχή και άλλες μορφές δουλείας (Youngs, 2004)(Koskey,2015).

Οι φεμινίστριες αμφισβήτησαν την ανδρική κυριαρχία τόσο στην ιδιωτική όσο και στην δημόσια σφαίρα, η οποία θεωρούταν βιολογική αναγκαιότητα και σημάδι πολιτισμού από την εποχή της αποικιοκρατίας. Για τις φεμινίστριες, η αρσενική κυριαρχία δεν είναι ούτε φυσική ούτε επιθυμητή. Για παράδειγμα, στην Ινδονησία το εμπόριο θεωρήθηκε γυναικεία υπόθεση, ενώ στην φυλή Onerda στην Βόρεια Αμερική οι γυναίκες ήταν αυτές που ασχολούνταν με

την πολιτική. Τα παραπάνω παραδείγματα δείχνουν ότι ο αποκλεισμός των γυναικών από τα κοινά δεν μπορεί να θεωρηθεί καθολικός και συνεχής ιστορικά. Ο αριθμός των γυναικών που είναι εξέχουσες αρχηγοί κρατών και διεθνών οργανισμών, έχει αυξηθεί. Γυναίκες όπως η Michelle Bachelet, η Cristina Fernandez de Kirchner και η Dilma Rousseff είχαν εκλεγθεί πρόεδροι σε Χιλή και Βραζιλία αντίστοιχα. Η Ellen Johnson Sirleaf ήταν η πρώτη γυναίκα πρόεδρος στην Λιβερία και η πρώτη γυναίκα που αναλαμβάνει τέτοιο αξίωμα στην Αφρικάνικη Ήπειρο και η Christine Lagard η πρώτη γυναίκα διευθύντρια στο ΔΝΤ το 2011. (Waylen,2012)

Μελετητές του φύλου και της πολιτικής υποστηρίζουν ότι οι ρίζες της διαρκούς ανδρικής κυριαρχίας είναι βαθιές και πολύπλοκες. Σε πολλά μέρη, οι υποθέσεις σχετικά με τους ρόλους των φύλων επηρεάζουν ζητήματα από τα οποία εξαρτάται ποιος είναι αυτός που αποφασίζει για οικεία θέματα όπως η τεκνοποίηση ή η σεξουαλικότητα. Αυτές οι υποθέσεις έχουν επιρροή και στην πολιτική, θέτοντας το ερώτημα ποιος θεωρείται το κατάλληλο πρόσωπο για να συμμετέχει στην πολιτική. Η Kate Millett ορίζει την πολιτική ως “διαρθρωμένες σχέσεις εξουσίας με τις οποίες μια ομάδα προσώπων ελέγχεται από μια άλλη”. Ο φεμινισμός ως θεωρία εξακολουθεί να είναι υψίστης σημασίας για τους μελετητές του φύλου και την έρευνα που διεξάγεται στον συγκεκριμένο τομέα (Celis, Kantola, Waylen, and Weldon, 2013), (Millet,1970).

Μια σειρά από προγράμματα έχει δημιουργηθεί για να προωθήσει την συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική. Πιο συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα Ένταξης (Inclusion Project) αποκάλυψε την απουσία των γυναικών από την πολιτική και το βαθμό με τον οποίο αυτή η κατάσταση οδηγεί σε μεροληπτική γνώση και αποσκοπούσε στην ενσωμάτωση των γυναικών στις θεωρίες και πρακτικές από τις οποίες ήταν αποκλεισμένες. Εξετάζει τις γυναίκες και την πολιτική με μια πιο παραδοσιακή έννοια, παραδείγματος χάρη, στα πλαίσια των κομμάτων στα εκλογικά όργανα και την πολιτική τους συμπεριφορά, δείχνοντας τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες προσαρμόζονται και τον αντίκτυπό τους. Επιδιώκει να αποκαλύψει τις ομοιότητες και τις διαφορές των φύλων χωρίς να θεωρεί την γυναίκα ως αποκλίνουσα εκδοχή του άνδρα. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, οι μελετητές εστίασαν στην παρουσία των γυναικών σε κόμματα και κυβερνήσεις δίνοντας έμφαση στα διαφορετικά αριθμητικά επίπεδα εκπροσώπησής τους, ιδίως στις νομοθετικές διαδικασίες. Το ερώτημα αν και πως οι γυναίκες εκπροσωπούν τα συμφέροντα όλων των γυναικών είναι σημαντικό. Οι εμπειρίες αυτών των γυναικών δημιουργούν γνώσεις σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες, προωθώντας λύσεις (Celis, Kantola, Waylen, and Weldon, 2013).

Όταν αποκτούν οι γυναίκες εξουσία, τείνουν να θέτουν σε προτεραιότητα κοινωνικά ζητήματα, όπως η φροντίδα των τέκνων, η ίση αμοιβή, γονικές άδειες, αναπαραγωγικά δικαιώματα μείωση βίας λόγω φύλου. Στοιχεία δείχνουν ότι όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των γυναικών στην

πολιτική τόσο περισσότερο αυτά τα ζητήματα θα βρίσκονται στο προσκήνιο. Επιπλέον, όταν οι γυναίκες βρίσκονται στην εξουσία, οι χώρες που εκπροσωπούν αποκτούν υψηλότερα ποσοστά διαβίωσης με θετικές εξελίξεις στην εκπαίδευση, στις υποδομές και στην υγεία. Επιπρόσθετα, οι γυναίκες τείνουν να εργάζονται με λιγότερο ιεραρχημένο τρόπο πιο συμμετοχικά και συνεργατικά σε σχέση με τους άνδρες προωθώντας την επίλυση των συγκρούσεων και τα δημοκρατικά ιδεώδη. Σύμφωνα με έρευνες, οι γυναίκες στοχεύουν στην οικοδόμηση ειρήνης και επιδιώκουν να φέρουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τα μέρη που βρίσκονται σε σύγκρουση χρησιμοποιώντας διπλωματικά μέσα και όχι βία. Στόχος τους είναι η σταθερότητα, η ανοικοδόμηση και η πρόληψη των συγκρούσεων (Markham,2013).

Η αλλαγή στις Διεθνείς Σχέσεις και στην Παγκόσμια Πολιτική έφεραν στην επιφάνεια την ανάγκη για νέες προσεγγίσεις σε ζητήματα όπως η ανισότητα των φύλων, η παγκόσμια ασφάλεια, η φτώχεια. Ο ρόλος λοιπόν των γυναικών είναι σημαντικός γιατί δίνει έμφαση σε αυτά τα ζητήματα τα οποία συχνά παραβλέπονται από το πατριαρχικό σύστημα. Το 2026 έχει οριστεί από το Η.Ε έως έτος στόχος για την ισότητα των γυναικών σε όλους τους τομείς του συστήματος. Ας ελπίσουμε ότι αυτός ο στόχος θα επιτευχθεί (Unesco,2017).

ΕΝΟΤΗΤΑ 'Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων: Η Γυναίκα από την Αρχαιότητα ως Σήμερα- Ο Ιστορικός Ρόλος τους

2.1 Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων

Σύμφωνα με τον Ηρακλείδη, οι Διεθνείς Σχέσεις ως σύγχρονος κλάδος είναι η μελέτη των σχέσεων μεταξύ των κρατών και η μελέτη σημαντικών ζητημάτων που αναφέρονται και ξεπερνούν τα σύνορα μιας χώρας, απασχολώντας 2 ή περισσότερα κράτη και τους λαούς τους. Κατά τον Κουσκουβέλη, η επιστήμη των Διεθνών Σχέσεων “παρατηρεί, παρακολουθεί τα διεθνή φαινόμενα και επιχειρεί να εξαγάγει συμπεράσματα και, ει δυνατόν, να διαπιστώσει τους <<φυσικούς>> νόμους που τα διέπουν”. Είναι επηρεασμένες από πολλές παραδόσεις, κυρίως όμως από την διεθνή ιστορία και το διεθνές δίκαιο. Από το 1945 την κύρια επιρροή άσκησε η Πολιτική Επιστήμη. Από την δεκαετία του 1970 όλες οι Κοινωνικές Επιστήμες πρόσφεραν ένα μέρος τους στις Διεθνείς Σχέσεις, ενώ από το 1980 και μετά επιρροή ασκήθηκε από την μετά-θετικιστική προσέγγιση. Τα ζητήματα στα οποία επικεντρώνονται οι Διεθνείς Σχέσεις είναι ο ρόλος της ισχύος, η λειτουργία του διεθνούς συστήματος, πολιτικοί-οικονομικοί-στρατιωτικοί ανταγωνισμοί, ο πόλεμος και οι συμμαχίες, η αλληλεξάρτηση, η διεθνής συνεργασία, η διαχείριση κρίσεων, η εξωτερική πολιτική των κρατών (Ηρακλείδης,2015) (Κουσκουβέλης,2004).

Τα ρεύματα του Ρεαλισμού και του Φιλελευθερισμού ασχολήθηκαν άμεσα με την διπλωματία, τον πόλεμο και την ειρήνη. Βέβαια, σημαντική υπήρξε και η επιρροή του κλασικού Μαρξισμού που ασχολήθηκε έμμεσα με τις Διεθνείς Σχέσεις και επικεντρώθηκε στο πως θα αλλάξει ο κόσμος.

2.1.1. Ρεαλιστική Προσέγγιση

Σύμφωνα με την παράδοση του Ρεαλισμού, τα κράτη είναι οι κύριοι δρώντες του διεθνούς συστήματος. Υπάρχει διάκριση μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής καθώς στα πλαίσια ενός κράτους υφίστανται νόμοι και κανόνες που οι πολίτες είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν, αντιθέτως το διεθνές σύστημα είναι άναρχο και ανταγωνιστικό. Επιπλέον, τα κράτη αποτελούν ορθολογικές οντότητες τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση αβεβαιότητας και υπολογίζουν το

κόστος και το όφελος των επιλογών τους λειτουργώντας πάντα με βάση το εθνικό τους συμφέρον. Το υπέρτατο εθνικό συμφέρον είναι η επιβίωση του κράτους και η ισχύ είναι το μέσο που χρησιμοποιούν. Η διεθνής σκηνή είναι κατά βάση αγώνας για ισχύ. Για τους Ρεαλιστές, το να ενεργεί κανείς με στόχο την ικανοποίηση των εθνικών του συμφερόντων, είναι το ίδιο σαν να ασκεί τον πολιτικό του ρόλο και η ανάγκη για ισχύ είναι σας να ακολουθεί τους νόμους της φύσης. Ακόμα και σε περιπτώσεις συνεργασίας μεταξύ των κρατών η ισχύς εξακολουθεί να υπάρχει. Επομένως το κύριο μέλημα των Διεθνών Σχέσεων σύμφωνα με τον Ρεαλισμό είναι η κατανόηση του πώς λαμβάνει χώρα ο αγώνας για ισχύ, πώς διαμορφώνονται οι σχέσεις ισχύος και πώς αυτός ο αγώνας μπορεί να ρυθμίζεται και να εξισορροπείται έτσι ώστε να αποφευχθεί η ένοπλη σύγκρουση. Το τελευταίο μπορεί να επιτευχθεί κατά κύριο λόγο μέσω της ισορροπίας ισχύος, την αποτροπή και τις αμυντικές συμμαχίες ή συνασπισμούς. Όταν μιλάμε για ισχύ, εννοούμε την στρατιωτική. Επίσης, τα κράτη διεξάγουν πολέμους για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους. Οι κανόνες διεθνούς δικαίου εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ισχυρών και οι διεθνείς οργανισμοί είναι εργαλεία στα χέρια των ισχυρών του συστήματος και υπάρχουν όσο υπάρχουν κοινά συμφέροντα. Από τα παραπάνω προκύπτει η αρνητικότητα των Ρεαλιστών προς την Φιλελεύθερη σχολή σκέψης που υποστηρίζει ότι η πολιτική θα πρέπει να διεξάγεται με βάση τις ηθικές και νομικές αρχές. Οι ρεαλιστές από την άλλη, υποστηρίζουν ότι η υιοθέτηση νομικής, ηθικής αλλά και ιδεαλιστικής νοοτροπίας στην πολιτική, έρχεται σε αντίθεση με τις επιταγές της φύσης οδηγώντας από την μία στον φιλειρηνισμό ή την ηττοπάθεια και από την άλλη σε ένα ελιτίστικο πνεύμα. (Κουσκουβέλης,2004) (Κουλουμπής,2008).

Κύριοι εκπρόσωποι του Κλασικού Ρεαλισμού θεωρούνται ο Θουκυδίδης, ο Machiavelli, ο Hobbes, ο Spinoza. Οι σύγχρονοι εκπρόσωποι είναι ο Carr ,ο Niebuhr, ο Morgenthau και ο Kennan. Όσον αφορά τον Θουκυδίδη, θεωρούσε ότι οι σχέσεις μεταξύ των άνισων κρατών επικρατεί ο ισχυρότερος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο διάλογος Μηλίων -Αθηναίων με επακόλουθο την καταστροφή της Μήλου, η οποία ήθελε να διατήρηση την ανεξαρτησία της παραβλέποντας την διαφορά ισχύος συγκριτικά με μια υπερδύναμη όπως η Αθήνα. Οι Μήλιοι δήλωσαν ότι δεν σκόπευαν ούτε να βλάψουν την Αθήνα ούτε να γίνουν σύμμαχοι της Σπάρτης. Η απάντηση των Αθηναίων στρατηγών ήταν ότι ο ισχυρός επιβάλλεται και ο αδύναμος υποχωρεί. Ο Machiavelli στο έργο του “Ο Ηγεμόνας”, στόχος κάθε κράτους είναι η επιβίωσή του και ο ηγεμόνας πρέπει να είναι όσο το δυνατόν ισχυρότερος στρατιωτικά και ταυτόχρονα να μπορεί να εκμεταλλεύεται όποια ευκαρία του δοθεί για να ενισχύσει το κράτος του. Η ηθική δεν έχει θέση στις σχέσεις μεταξύ κρατών. Ο Hobbes στο Leviathan παρουσιάζει την διεθνή ζωή ως μια <<κατάσταση πολέμου>> η οποία προέρχεται από την αναρχία του διεθνούς συστήματος. Για τον Hobbes οι άνθρωποι στην φυσική κατάσταση είναι επικίνδυνοι και επιθετικοί ο ένας προς τον άλλο. Στο άναρχο διεθνές

σύστημα ο φόβος κάνει τα κράτη να οχυρώνονται και να ζουν με ένα αίσθημα ανασφάλειας. Κανένα κράτος δεν εμπιστεύεται το άλλο καθώς ποτέ δεν μπορούν να είναι σίγουροι για τις πραγματικές του επιδιώξεις. Το ίδιο ισχύει και με την ηθική δηλαδή, ένα κράτος δεν είναι σε θέση να δρα πάντα σύμφωνα με τους κανόνες της ηθικής καθώς μπορεί να θέσει σε κίνδυνο επιβίωση και ασφάλειά του. Για τον Spinoza <<η ισχύς είναι το δίκαιο>>. Τα κράτη είναι εχθρικά το ένα προς το άλλο και οι συμφωνίες μεταξύ τους οφείλονται σε συγκυριακά κοινά συμφέροντα. Όμως όταν τα συμφέροντα αλλάξουν δεν υπάρχει η ηθική υποχρέωση τήρησης των συμφωνηθέντων (Ηρακλείδης,2015).

Για τους σύγχρονους ρεαλιστές όπως ο Niebuhr υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι εκ φύσεως είναι εγωιστές, όμως πρέπει να θυσιάσουν το προσωπικό εγώ τους για το συλλογικό, για το συμφέρον της κοινωνίας. Αυτό το εθνικό συμφέρον εκδηλώνεται με τρόπο βίαιο στην διεθνή πολιτική. Για τον Carr, δεν υφίσταται αρμονία συμφερόντων γιατί στις σχέσεις των κρατών σημαντικό ρόλο παίζουν η ισχύς και το εθνικό συμφέρον και όχι ο αλτρουισμός. Ο Margenthau μπορεί να χαρακτηριστεί ως ο σύγχρονος ιδρυτής του ρεαλισμού με το βιβλίο του “Politics among Nations”. Για αυτόν, ο πολιτικός ρεαλισμός στηρίζεται σε έξι αρχές: Πρώτον, η πολιτική βασίζεται στην ανθρώπινη φύση η οποία είναι εγωιστική. Δεύτερον, η πολιτική αποτελεί μια αυτόνομη σφαίρα δραστηριότητας. Η διεθνής πολιτική αποτελεί την αρένα των εθνικών συμφερόντων που οδηγούν σε σύγκρουση, τα συμφέροντα αυτά όμως είναι μεταβαλλόμενα λόγω των αλλαγών της διεθνούς πολιτικής. Τρίτον, ο ηγέτης στη διεθνή σκηνή δεν έχει πολλά περιθώρια να κινηθεί στη βάση κανόνων της προσωπικής ηθικής. Τέταρτον, Ο ηγέτης ή η κυβέρνηση έχει περιορισμένες επιλογές, κυρίως το βέλτιστο για τη χώρα ή, πιο ρεαλιστικά, το μη χειρόν βέλτιστο. Πέμπτον, τα κράτη, ακόμη και τα ισχυρά δημοκρατικά κράτη, δεν πρέπει να επιβάλουν την ιδεολογία τους στα υπόλοιπα. Τέλος, η πολιτική τέχνη, βασίζεται στην κατανόηση των ανθρώπινων ορίων και έχει ως γνώμονα μια απαισιόδοξη εκτίμηση για τη φύση του ανθρώπου. Ο Kennan θεωρούσε ότι η ηθική, δεν αποτελεί στοιχείο για την εκτίμηση της συμπεριφοράς των κρατών γιατί καθοριστικό ρόλο παίζει η εθνική ασφάλεια και η επιβίωση του κράτους (Ηρακλείδης,2015).

Όσον αφορά την σχέση μεταξύ φεμινισμού και ρεαλισμού θα λέγαμε ότι ο ρεαλισμός δεν αφήνει περιθώρια ώστε να αναπτυχθεί μια θεωρία φύλου. Αντιθέτως, δημιούργησε μια αρσενική θεωρία, εξηγώντας την πιο εγωκεντρική, милитарιστική διάσταση του Διεθνούς Συστήματος για να αποδείξει την φύση των κρατών και των ανθρώπων. Ο ρεαλισμός, κατασκεύασε την θεωρία του στηριζόμενος στην αρσενική κοσμοθεωρία, αποκλείοντας με αυτό τον τρόπο την διάσταση του φύλου στο Διεθνές Σύστημα (Tickner,1997).

2.1.2. Φιλελεύθερη Προσέγγιση

Ο Φιλελευθερισμός, δίνει προτεραιότητα στις ατομικές ελευθερίες, την αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση στην βάση του φιλελεύθερου συντάγματος, στον ορθολογικό δρόμο, στην εγκαθίδρυση ειρήνης με την εκπαίδευση πιο ειρηνικών και διαλλακτικών ανθρώπων. Επιπλέον, επιδιώκει συνεργασία των λαών και των κρατών ώστε να δημιουργηθούν κοινά συμφέροντα. Απαραίτητη είναι και η δημιουργία διεθνών θεσμών και αρχών ώστε να εξέλθει η διεθνής πολιτική από την κατάσταση αναρχίας και συγκρούσεων. Οι άνθρωποι για τους φιλελεύθερους δεν είναι ούτε καλοί ούτε κακοί, ούτε βέβαια εκ φύσεως επιθετικοί, απλώς χρειάζονται βελτιώσεις και σωστή εκπαίδευση ώστε να αλλάξουν την νοοτροπία τους και να γίνουν πιο φιλειρηνιστές (Ηρακλείδης, 2015).

Για τους Φιλελεύθερους, πολιτική είναι η “τέχνη της καλής διακυβέρνησης”. Ο καλός πολιτικός πρέπει να πράττει με βάση το σωστό όχι το εφικτό. Πρέπει να υποστηρίζει την ηθική και τον νόμο και να σέβεται τόσο τους πολίτες του όσο και τα υπόλοιπα κράτη. Διαφωνούν με τους Ρεαλιστές για το ζήτημα της ισχύος ως νόμο της φύσης, γι αυτούς οι συμπεριφορές των ανθρώπων μεταβάλλονται, οι άνθρωποι μπορούν να μεταμορφωθούν, να εκπαιδευτούν και να αλλάξουν την άποψή τους. Κάθε συμπεριφορά που στηρίζεται στο προσωπικό συμφέρον μειώνει τον άνθρωπο και σταδιακά τον μεταμορφώνει σε κτήνος. Οι άνθρωποι με την πάροδο του χρόνου μαθαίνουν να συνυπάρχουν ειρηνικά μεταξύ τους, δρώντας στο πλαίσιο των δίκαιων νόμων οι οποίοι διαφοροποιούνται από τον νόμο της “ζούγκλας” ότι δηλαδή το δίκαιο είναι αυτό των ισχυρών, ή ότι μόνο οι ισχυροί επιβιώνουν. Για τους Φιλελεύθερους επομένως πολιτική είναι η αποφυγή της βίας, η εκπαίδευση των πολιτών και η ειρηνική συνύπαρξη των κρατών υπό την ηγεσία των κατάλληλων ηγετών (Κουλουμπής, 2008).

Ανακεφαλαιώνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Φιλελευθερισμός υποστηρίζει ότι το διεθνές σύστημα είναι άναρχο όπως υποστηρίζουν και οι Ρεαλιστές, όμως διαφοροποιούνται θεωρώντας ότι παρά την ύπαρξη αναρχίας δεν υπάρχει παντελής αταξία γιατί έχουν δημιουργηθεί μορφές συνεργασίας μεταξύ των κρατών. Επιπλέον η έννοια του εθνικού συμφέροντος απορρίπτεται ή τροποποιείται ώστε να συμπεριλαμβάνει και άλλες μορφές συμφερόντων. Η ασφάλεια και επιβίωση των κρατών δεν επιτυγχάνεται μέσω της αναζήτησης ισχύος, αλλά μέσω της συνεργασίας. Τέλος, αποδέχεται τον σημαντικό ρόλο των διεθνών θεσμών και καθεστώτων στις εξελίξεις (Κουσκουβέλης, 2004).

Κύριοι εκπρόσωποι του Φιλελευθερισμού είναι ο A.Smith, I. Kant, J.Bentham, R.Cobden.

Άλλες προσωπικότητες που αξίζει να αναφερθούν είναι ο L.Tolstoy, M.Gandhi, H.Saint Simon και A.Comte. Ξεκινώντας με τον Smith που έγινε γνωστός για την θεωρία του περί “αόρατου χεριού” και υποστήριξε ότι τα άτομα επιθυμώντας να ικανοποιήσουν το προσωπικό τους συμφέρον, προάγουν άθελά τους και το συλλογικό συμφέρον των λαών και των κρατών. Όσον αφορά των Kant, θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του φιλελευθερισμού και πατέρας του κοσμοπολιτισμού στις Διεθνείς Σχέσεις, δίνοντας έμφαση στα άτομα ως μέρη μιας “παγκόσμιας κοινότητας” όπου οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν επιπτώσεις σε όλους. Σε αυτή την παγκόσμια κοινότητα θα πρέπει να εδραιωθεί το Διεθνές Δίκαιο και ταυτόχρονα να καταργηθεί ο επιθετικός πόλεμος. Επιπλέον όλα τα κράτη πρέπει σταδιακά να γίνουν δημοκρατικά και να συνάψουν μια διαρκής ειρήνη μεταξύ τους. Ωστόσο ο Kant θεωρούσε την χρήση βίας αναπόφευκτη μόνο σε περίπτωση αμυντικού πολέμου και υπό την προϋπόθεση ότι θα οδηγούσε στην εγκαθίδρυση της ειρήνης.

Ο Bentham, έβλεπε τον πόλεμο ως ένα φαινόμενο καταστροφικό και απαρχαιωμένο και δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα όλων των πολιτών άλλα μόνο της άρχουσας τάξης. Υποστηρίζει την δημιουργία δημοκρατικών κρατών καθώς είναι περισσότερο φιλειρηνικά συγκριτικά με τα μοναρχικά. Αναγνωρίζει βέβαια ότι και στις δημοκρατίες γίνονται πόλεμοι λόγω της αδιαλλαξίας των λαών η οποία οφείλεται στην ελλιπή παιδεία. Οι λαοί μαθαίνουν για την ηρωική πλευρά του πολέμου και το εθνικό γόητρο που θα αποκομίσουν σε περίπτωση νίκης και εξαιτίας αυτής της πεποίθησης γίνονται φιλοπόλεμοι. Ένα σημαντικό αίτιο πολέμου είναι και η ύπαρξη αποικιών. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί οι αποικιοκράτες να αυξάνουν το εθνικό τους γόητρο ή και την ισχύ του κράτους τους, όμως οι αποικίες είναι οικονομικά ζημιογόνες για τους ίδιους αλλά και για τις χώρες που βρίσκοντας υπό κατοχή. Άλλη αιτία πολέμου για τον Bentham είναι και η μυστική διπλωματία και απαιτεί την αντικατάστασή της με την δημόσια. Προτείνει την δημιουργία μιας συνομοσπονδίας χωρών με μείωση των εξοπλισμών και των στρατευμάτων και την δημιουργία ενός διεθνούς δικαστηρίου το οποίο θα έπλυne τις διαφορές των κρατών με διπλωματικά μέσα.

Ολοκληρώνοντας, ο Cobden υποστήριξε την εδραίωση ειρηνικών σχέσεων μέσω του εμπορίου και των επαφών μεταξύ των κρατών. Είναι υπέρμαχος του ελεύθερου διεθνούς εμπορίου το οποίο θεωρεί ως σημαντικό κίνητρο ώστε να αποφεύγεται ο πόλεμος. Ως υποστηρικτής της προόδου απορρίπτει τον μιλιταρισμό, τον επεκτατισμό, την αποικιοκρατία και τους εξοπλισμούς. Είναι υποστηρικτής της “απόλυτης αρχής της μη παρέμβασης” αφού αυτή συνέβαλλε στην διεθνή ειρήνη και καταδίκασε τις στρατιωτικές επεμβάσεις ακόμα και στις περιπτώσεις που διεξάγονταν για ευγενείς σκοπούς. Θεωρούσε ότι η ελευθερία και η ανεξαρτησία ενός καταπιεσμένου λαού έπρεπε να επιτευχθεί από τον ίδιο χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις. Έδινε ιδιαίτερη σημασία στην διεθνή κοινή γνώμη και στην ηθική της δύναμη.

Ο φιλελευθερισμός σε αντιδιαστολή με τον ρεαλισμό έχει πιο ανθρώπινο πρόσωπο. Οι φιλελεύθεροι υποστηρίζουν μια κοινωνία σεβασμού και συνεργασίας μέσω των Διεθνών Οργανισμών και Καθεστώτων και σωστής εκπαίδευσης. Εύκολα λοιπόν, θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι φεμινισμός και φιλελευθερισμός έχουν κοινή βάση, καθώς υποστηρίζουν την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και την ευημερία όλων. Όμως, η εργασία και η ευημερία τότε, ήταν ανδρικό προνόμιο. Η οικονομική ανάπτυξη των φιλελεύθερων προωθεί αδικίες προς την γυναίκα, διαιωνίζοντας την ανισότητα και τον καταμερισμό της εργασίας, καθώς λαμβάνουν υπόψη μόνο την εργασία στην δημόσια ζωή απορρίπτοντας την άμισθη δουλειά που προσφέρουν οι γυναίκες στο σπίτι (Tickner,1997).

2.1.3 Μαρξιστική Προσέγγιση

Σύμφωνα με την Μαρξιστική Προσέγγιση, οι προ κομμουνιστικές κοινωνίες υπάρχει μια ομάδα προνομιάτων η οποία ελέγχει τα μέσα παραγωγής και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτή η ομάδα ελέγχει το κράτος και κατ' επέκταση την κοινωνία στο σύνολό της. Σε αυτήν την καπιταλιστική κοινωνία, η εργατική τάξη είναι υποχείριο της αστικής, η οποία την εκμεταλλεύεται για να αυξάνει τα κέρδη της προσφέροντας τους πολύ χαμηλούς μισθούς. Το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι μια τεράστια ανισότητα μεταξύ των τάξεων με την συσσώρευση πλούτου στην μια τάξη και την οριακή επιβίωση στην άλλη. Για τον Μαρξισμό, το κράτος δηλαδή η κυβέρνηση δεν υπήρχε σε όλη την ανθρώπινη ιστορία. Οι πρώιμες κοινωνίες περιορίζονταν σε ένα ορισμένο επίπεδο ανάπτυξης. Με την πάροδο όμως του χρόνου, οι κοινωνίες επιθυμώντας την άμεση εκβιομηχάνιση τους διαχωρίστηκαν σε τάξεις. Αυτή η διάκριση και η εκμετάλλευση της μιας τάξης από την άλλη θα μπορούσε να εξαλειφθεί μόνο με βίαιη επανάσταση. Η επανάσταση θα απελευθέρωνε τις μάζες και θα τους έδινε την δυνατότητα να ελέγξουν τα μέσα παραγωγής. Η βία είναι αναπόφευκτο στοιχείο της επαναστατικής αλλαγής και σταδιακά θα δημιουργούνταν μια νέα κοινωνία όπου η εξουσία θα ασκούνταν από τους εργάτες. Η επανάσταση θα οδηγούσε σε αταξικές κοινωνίες χωρίς κράτος. Η Μαρξιστική προσέγγιση υποστήριζε ότι οι πόλεμοι ήταν προϊόν των ιμπεριαλιστικών κρατών που επιδίωκαν να εισβάλλουν σε νέες αγορές. Από αυτή την άποψη προκύπτει ότι στις σοσιαλιστικές κοινωνίες δεν θα υπήρχαν συγκρούσεις και ο πόλεμος ως φαινόμενο θα είχε εξαλειφθεί (Κουλουμπής,2008).

Ο Μαρξισμός ασχολήθηκε έμμεσα με τις Διεθνείς Σχέσεις. Υποστήριξε ότι στο Διεθνές Σύστημα υπάρχουν κράτη, όμως τα κράτη αυτά ελέγχονται από την πανίσχυρη καπιταλιστική τάξη και επομένως δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ουσιαστικοί παράγοντες στο Διεθνές Σύστημα. Κύριοι δρώντες είναι οι τάξεις. Επιπλέον, το Διεθνές Σύστημα μπορεί να διακριθεί σε δύο μέρη, στο πρώτο

επικρατεί η άρχουσα τάξη και στο δεύτερο η εργατική. Το πρώτο μέρος χαρακτηρίζεται από ανταγωνισμό σε όλα τα επίπεδα από την πολιτική έως την οικονομία, δεν είναι απαραίτητα άναρχο, καθώς κυριαρχεί η καπιταλιστική τάξη. Από την άλλη, στο δεύτερο μέρος δεν υπάρχουν ούτε ανταγωνισμοί, ούτε συγκρούσεις ούτε και αναρχία. Η σύγκρουση των δύο αυτών τάξεων είναι αναπόφευκτη. Το κράτος στον Μαρξισμό δεν θεωρείται ορθολογικός δρων αφού βρίσκεται υπό τον έλεγχο της ελίτ. Αντιθέτως, οι τάξεις χαρακτηρίζονται ως ορθολογικές. Το εθνικό συμφέρον δεν υφίσταται με την παραδοσιακή έννοια, στην Μαρξιστική Προσέγγιση μιλάμε για ταξικό συμφέρον. Υπέρτατο συμφέρον είναι τόσο η ασφάλεια του κράτους, η επιβίωσή του αλλά και η ασφάλεια των τάξεων. Η ισχύς και η βία έχουν θέση στο Διεθνές Σύστημα, είτε για να προστατεύσουν το επαναστατικό κεκτημένο, είτε προς διάδοση της επανάστασης. Επιπλέον, το Διεθνές Δίκαιο έχει διαφορετική σημασία αν αφορά νόμους που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ σοσιαλιστικών ή καπιταλιστικών κρατών, ενώ οι διεθνείς οργανισμοί είναι εργαλεία στα χέρια των ισχυρών και πιο συγκεκριμένα του πολυεθνικού κεφαλαίου (Κουσκουβέλης,2004).

Στον Μαρξισμό στηρίζεται η θεωρία περί ιμπεριαλισμού και η θεωρία της εξάρτησης. Η Μαρξιστική Ιδεολογία βρίσκεται υπό κατάρρευση μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης. Παρόλα αυτά εξακολουθεί να αποτελεί επίσημη ιδεολογία για κράτη όπως η Κίνα. Τέλος θα λέγαμε ότι ο Μαρξισμός θα συνεχίσει να υφίσταται όσο υφίσταται και ο καπιταλισμός (Κουσκουβέλης,2004).

Όπως αναφέρθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο, η συμβολή του Marx στον Φεμινισμό υπήρξε έμμεση. Δεν ανέπτυξε ποτέ θεωρία φύλου, κατανόησε όμως τη σημασία των σχέσεων των φύλων και κατήγγειλε την καταπίεση που υφίστανται οι γυναίκες στα πλαίσια του καπιταλισμού ειδικά μέσα στην οικογένεια. Ο Μαρξισμός δεν κατανοεί την δυναμική του σεξισμού.. Αυτό που πρέπει να συμβεί σε αυτές τις δύο θεωρίες είναι μια πιο προοδευτική ένωση η οποία απαιτεί όχι μόνο μια βελτιωμένη κατανόηση των σχέσεων μεταξύ τάξης και φύλου αλλά και μια πρακτική ισότητας. Οι Μαρξιστές δεν επικεντρώθηκαν σε ερωτήματα όπως γιατί οι γυναίκες καταπιέζονται ούτε αναγνώρισαν τον ανδρικό συμφέρον από την διατήρηση αυτής της κατάστασης. Αυτό που οι γυναίκες οφείλουν να κάνουν είναι να μην εμπιστεύονται τους άνδρες για να τις απελευθερώσουν, αλλά να οργανωθούν τόσο κατά του καπιταλισμού όσο και κατά της πατριαρχίας (Federici,2018) (Hartmann,1979)

2.2 Ο Ρόλος των Γυναικών Ιστορικά από τις Κλασσικές Κοινωνίες έως Σήμερα

Από την αρχαιότητα έως σήμερα, οι γυναίκες προσπαθούν να ανατρέψουν τα στερεότυπα σε βάρος τους και να βελτιώσουν την θέση τους στην κοινωνία. Από εποχή σε εποχή και από χώρα σε

χώρα οι αλλαγές αυτές διαφέρουν ως προς την ταχύτητα και την επιτυχία των γυναικών να αποκτήσουν την ισότητα που δικαιούνται. Από την αρχαία Ελλάδα, έως την Αφρική και την Μέση Ανατολή και από την Αμερική έως την Ευρώπη θα δούμε την θέση της γυναίκας και πόσο αυτή έχει βελτιωθεί μέχρι σήμερα.

2.2.1. Γυναίκες στην Αρχαία Ελλάδα

Τα ομηρικά ποιήματα και η πρόιμη λυρική ποίηση υμνούν το γυναικείο φύλο, το ρόλο τους ως σύζυγοι και μητέρες επαινώντας τις δυνατότητες και την εξυπνάδα τους. Όπως και οι άνδρες, οι γυναίκες αντιμετωπίζονταν ως ορθολογικοί δρώντες με ηθική ακεραιότητα. Στην Οδύσεια, η Πηνελόπη αποκτά φήμη για την αγνότητά της ενώ οι μοιχεία της Κλυταιμνήστρας θεωρούνταν ντροπή για όλες τις γυναίκες. Μπορούμε λοιπόν να καταλάβουμε ότι στα ομηρικά ποιήματα ο έπαινος ήταν προσωπικός ενώ ο ψόγος γενικευμένος. Ένα μέρος της αρχαϊκής παράδοσης επικεντρώθηκε στις γυναίκες κατασκευάζοντας μια αρνητική στάση απέναντί τους, αυτή αρνητικότητα αφορούσε κυρίως τις έγγαμες γυναίκες. Αυτή η στάση γίνεται αντιληπτή σε δύο ποιήματα του Ησίοδου όπου η δημιουργία της γυναίκας παρουσιάστηκε ως τιμωρία για μια ομάδα ανδρών (Εργα και Ημέραι, Θεογονία). Η δημιουργία της θεωρούνταν ως μέρος της πτώσης του άνδρα από μια χρυσή εποχή σε ένα κόσμο θανάτων, φτώχειας και σκληρής δουλείας. Ο Ησίοδος ουδέποτε αναφέρθηκε στην συνεισφορά των γυναικών στην οικονομία, το νοικοκυριό ή την υφαντική. Αντιθέτως έβλεπε το γυναικείο φύλο ως αναγκαίο κακό και η πρότασή του προς τους άνδρες ήταν να παντρεύονται σε μεγάλη ηλικία με πολύ νεαρά κορίτσια. Ερευνητές προσπάθησαν να μελετήσουν κατά πόσο ο μισογυνισμός του Ησίοδου ήταν μέρος μιας ποιητικής παράδοσης που είχε ως στόχο να πείσει τους ακροατές να γίνουν ενάρετοι (Boumel Kampen, Fantham, Foley, Pomerou, Shapiro, 1994)

Οι Ελληνίδες που έχουν επαινεθεί και συκοφαντηθεί περισσότερο από την αρχαιότητα ως σήμερα είναι ξεκάθαρα οι Σπαρτιάτισσες. Ο έπαινος ξεκίνησε με ένα τιμητικό σημείωμα της Simon de Beauvoir η οποία εξιδανίκευσε την γυναίκα Σπαρτιάτισσα “Στην Σπάρτη, επικρατούσε ένα κοινοβιακό σύστημα και ήταν η μοναδική ελληνική πόλη όπου η γυναίκα θεωρούνταν σχεδόν ίση με τον άνδρα. Τα κορίτσια ανατρέφονταν όπως και τα αγόρια. Η σύζυγος δεν ήταν έγκλειστη στην κατοικία του άνδρα της. Στην πραγματικότητα, εκείνος μπορούσε να την επισκεφθεί στα κρυφά μόνο κατά την διάρκεια της νύχτας. Και η γυναίκα κάθε άλλο παρά ιδιοκτησία του ήταν, δεδομένου ότι, για λόγους ευγονικής, ένας άλλος άνδρας μπορούσε να απαιτήσει να ζευγαρώσει μαζί της. Η ίδια η έννοια της μοιχείας εξαφανίστηκε όταν εξαφανίστηκε η έννοια της πατρικής εξουσίας και κληρονομιάς. Όλα τα παιδιά άνηκαν στην κοινότητα και οι γυναίκες δεν ήταν σκλαβωμένες σε ένα

ζηλότυπο σύζυγο και αφέντη. Οι γυναίκες είχαν αναλάβει την υπηρεσία της μητρότητας όπως οι άνδρες τα βάρη του πολέμου. Αλλά εκτός από αυτό το χρέος τους προς την πόλη κανένα άλλο εμπόδιο δεν έμπαινε στην ελευθερία τους”(Boumel Kampen, Fantham, Foley, Pomerou, Shapiro, 1994).

Η Αθηναϊκή δημοκρατία ήταν μια λέσχη ανδρών, της οποίας τα ενεργά μέλη περιορίζονταν σε αυτούς που και οι δύο γονείς τους ήταν Αθηναίοι πολίτες. Οι γυναίκες-πολίτες δεν συμμετείχαν ούτε στην διακυβέρνηση ούτε στον στρατό. Η συμμετοχή και ο ρόλος τους ως ιέρειες ήταν μια σημαντική ευκαιρία να συνεισφέρουν στην ευημερία της πόλης-κράτους τους, άλλες αρμοδιότητες που είχαν αναλάβει ήταν η προετοιμασία των γάμων, των κηδειών και η φροντίδα των οικογενειακών τάφων. Αν και νομικά δεν είχαν την δυνατότητα να έχουν τις δικές τους επιχειρήσεις, οι ελεύθερες Αθηναίες συμμετείχαν στις οικονομικές συναλλαγές μεταξύ συγγενών, λάμβαναν μέρος και σε ακροαματικές διαδικασίες δικαστηρίων για να προκαλέσουν την συμπάθεια των δικαστών προς τους συγγενείς τους. Το δράμα και η φιλοσοφία ερεύνησαν τον ρόλο των γυναικών, τη σχέση δημόσιου- ιδιωτικού βίου που καθόριζε τις σχέσεις των δύο φύλων και οργάνωνε τις δραστηριότητές τους. Στην Πολιτεία του Πλάτωνα, ο Σωκράτης οραματίζεται μια ιδεώδη κοινωνία. Ο Πλάτωνας, ο Σωκράτης και ο Ξενοφών υποστήριζαν ότι η ψυχή δεν έχει φύλο και το πνεύμα ανδρών και γυναικών χαρακτηρίζεται από τις ίδιες ηθικές και διανοητικές δραστηριότητες. Οι γυναίκες στην Πολιτεία είχε αθλητική εκπαίδευση που η Αθήνα θεωρούσε ιδανικό μόνο για άνδρες και επειδή δεν θα υπήρχε δυνατότητα ιδιωτικού βίου, οι γυναίκες θα έκαναν δουλειές στο δημόσιο βίο, υπηρετώντας στο στρατό και στην δημόσια διοίκηση. Αν και ο Πλάτων δεν ήταν φεμινιστής με την σύγχρονη έννοια της λέξης κάποιες θεωρίες του για τα φύλα ήταν ανάλογες με τις φεμινιστικές θεωρίες του 20ου αιώνα. Ποιητές και φιλόσοφοι δημιουργούσαν ρόλους για τις γυναίκες που ήταν απαγορευτικοί. Ο Αριστοφάνης για παράδειγμα οραματιζόταν μια σεξουαλική απεργία γυναικών στην Λυσιστράτη. Οι τραγικοί ποιητές, έγραφαν για γυναίκες τιμωρούς που εκδικούνται τους εχθρούς, αντιστέκονταν στο θεσμό του γάμου, επιχειρηματολογούσαν κατά των ανδρών και θυσιάζονταν για την οικογένεια τους (Boumel Kampen, Fantham, Foley, Pomerou, Shapiro, 1994), (Φιλίστωρ, 2012).

Ίσως οι πιο ισχυρές γυναίκες που υπήρξαν ποτέ ήταν οι Αμαζόνες. Οι κόρες του Άρη διέμεναν στον ποταμό Θερμόδοντα και ήταν οι μόνες γυναίκες που χρησιμοποιούσαν σιδερένιο οπλισμό, καβαλούσαν άλογα και άφηναν πίσω όποιον επιδίωκε να της κυνηγήσει. Είχαν τρομερό θάρρος και γενναιότητα μεγαλύτερη από των ανδρών. Κατόρθωσαν να επιβληθούν σε πολλά έθνη και είχαν υποτάξει όλους τους πληθυσμούς της ευρύτερης περιοχής. Όμως η απληστία τους και η έφοδος τους στην Αθήνα έφερε το τέλος στην ύπαρξη τους. Οι Αμαζόνες θεωρούνταν εχθρικές προς την ιδέα του γάμου και τους άνδρες. Οι ανδροπρεπείς αμαζόνες λέγεται ότι έκοβαν το δεξί τους στήθος

ώστε να εξαλείψουν όποιο εμπόδιο στην πολεμική τους ικανότητα. Ως εκ τούτου απέρριπταν τον ρόλο των Αθηναίων γυναικών ως τροφών των παιδιών τους, καθώς οι ίδιες ανέτρεφαν μόνο τα θηλυκά παιδιά τους με γάλα αλόγων ώστε να μην κινδυνεύσει να διογκωθεί το στήθος τους. Τα θηλυκά παιδιά εκπαιδεύονταν με στρατιωτικό τρόπο ενώ τα αρσενικά με τη γέννησή τους, τα σκότωναν ή τα ευνούχιζαν και στην καλύτερη περίπτωση τα έστελναν πίσω στους πατεράδες τους. Η γενοκτονία των Αμαζόνων θεωρήθηκε στην αστική λογοτεχνία ως την επιστροφή τους στην γυναικεία φυσική κατάσταση και συμβόλιζε την αποκατάσταση της τάξης και την ανανέωση του πατριαρχικού πολιτισμού. Ανεξάρτητα από την ήττα που υπέστησαν, ο αγώνας της Αμαζόνας, μεταφορικά είναι ο αέναος αγώνας της γυναίκας για χειραφέτηση (Κορνακάκης, 2012), (Boumel Kampen, Fantham, Foley, Pomerou, Shapiro, 1994).

Η Ελληνιστική περίοδος ήταν η μόνη περίοδος στην ιστορία που χαρακτηριζόταν από γυναικεία κυριαρχία. Ξεκινά το 323 π.χ με τον θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου και ολοκληρώνεται με την κατάκτηση της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους και την αυτοκτονία της Κλεοπάτρας το 30 π.χ. Όπως οι βασίλισσες και οι ιέρειες της της ελληνιστικής εποχής, έτσι και οι εύπορες γυναίκες απολάμβαναν δημόσιες τιμές και πολιτικά αξιώματα. Οι αυξανόμενες ευκαιρίες για εκπαίδευση και η εστίαση του ενδιαφέροντος στο άτομο οδήγησαν στην ανάδειξη ποιητριών σε πολλά μέρη του ελληνικού κόσμου. Ορισμένες ποιήτριες ταξίδευαν με σκοπό να λάβουν μέρος σε γιορτές όπου απήγγειλαν τα έργα τους. Κάποιες γενναίες της εποχής έγιναν καλλιτέχνιδες ενώ οι γυναίκες άρχισαν να σπουδάζουν σε επαγγέλματα όπως η ιατρική (Boumel Kampen, Fantham, Foley, Pomerou, Shapiro, 1994).

2.2.2. Γυναίκες στην Μέση Ανατολή

Ξεκινώντας, η θέση των γυναικών στην Μέση Ανατολή επηρεάστηκε από την εμφάνιση του Ισλαμισμού. Το Κοράνι, το ιερό βιβλίο των μουσουλμάνων βελτίωσε την θέση της γυναίκας. Με τον καθορισμό των δικαιωμάτων τους ήταν δύσκολο για τους πιστούς άνδρες να τα παραβιάσουν. Το Κοράνι, όριζε ότι οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα κληρονομιάς και ιδιοκτησίας χωρίς να χρειάζονται κάποιον άνδρα ως υπεύθυνο. Όμως το δικαίωμα στο διαζύγιο εξακολουθούσε να είναι περιορισμένο για τις γυναίκες. Επιπλέον, η θετική στάση του Κορανίου προς τις γυναίκες ενισχύθηκε και από τον Μωάμεθ, ο οποίος απαιτούσε την συγκατάθεση τους στον γάμο με έναν άνδρα. Ως παντρεμένη, η γυναίκα θα είχε τον έλεγχο της περιουσίας της και ο σύζυγος δεν θα είχε την δυνατότητα να την χρησιμοποιήσει χωρίς την έγκρισή της. Όσον αφορά τα θρησκευτικά καθήκοντα, αυτά ήταν ίδια με των ανδρών. Βέβαια το κοράνι υποστήριζε ότι οι άνδρες βρίσκονται ψηλότερα από τις γυναίκες. Οι προσπάθειες περιορισμού τους στο σπίτι δημιουργούσαν

προβλήματα στις γυναίκες καθώς δεν μπορούσαν να αξιοποιήσουν τα οικονομικά τους δικαιώματα (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Στις παλιότερες νοοτροπίες της Μέσης Ανατολής, η γυναίκα θεωρούταν απειλή για την τάξη, γι' αυτό ενθάρρυναν τον γάμο από νεαρή ηλικία ώστε να τις αποκλείσουν στην φροντίδα του νοικοκυριού. Τον 10ο αιώνα οι Μόγγολοι και οι Οθωμανοί εμφανίστηκαν στην περιοχή, η εμφάνιση τους δεν επηρέασε τον τρόπο ζωής ούτε την θέση των γυναικών. Με την εξάπλωση όμως των Οθωμανών, τα πράγματα άλλαξαν καθώς οι γυναίκες είχαν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν το δικαστήριο όταν πίστευαν ότι τα δικαιώματά τους είχαν παραβιαστεί. Μερικές γυναίκες ενέργησαν ως δικαστικοί υπάλληλοι. Επιπλέον, θα μπορούσαν να διοριστούν κηδεμόνες των ανήλικων παιδιών τους. Αρχεία δείχνουν ότι περιπτώσεις γυναικών οι οποίες απευθύνθηκαν στους δικαστές για διαζύγιο (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες κέρδισαν κάποια δικαιώματα στις χώρες τις Μέσης Ανατολής, εξακολουθούν όμως να μην είναι ισότιμες με τους άνδρες . Στο Κουβέιτ για παράδειγμα οι γυναίκες απέκτησαν δικαιώματα ψήφου το 2005, όμως ήταν μία από τις πιο προοδευτικές χώρες όσον αφορά τα ποσοστά συμμετοχής στην απασχόληση, την κοινωνική ισότητα και τη μείωση των διακρίσεων κατά των γυναικών. Το Σουδάν, το οποίο έχει δει τους βίαιους θανάτους των αμέτρητων γυναικών και των παιδιών έδωσε στις γυναίκες την ευκαιρία να δραστηριοποιηθούν περισσότερο στη δημόσια σφαίρα. Βέβαια, πολλές γυναίκες εξακολουθούν να μην έχουν επαρκή πρόσβαση στην πολιτική διαδικασία και εξακολουθούν να βιώνουν βία λόγω φύλου. Θετικά βήματα είναι ορατά, όπως οι μεταρρυθμισμένοι οικογενειακοί νόμοι στο Μαρόκο όπου οι γυναίκες απολαμβάνουν πολύ περισσότερες προστασίες και ελευθερίες, όπως η ισότητα στην οικογένεια, δικαίωμα διαζυγίου και επιμέλεια παιδιών. Μια ποσόστωση ήταν που εισήχθη στην Ιορδανία για πρώτη φορά το 2003, με την συμμετοχή των γυναικών στο κοινοβούλιο. Οι γυναίκες αποκτούν πολύ αργά πιο ισχυρές θέσεις, είτε ως νομοθετικοί εκπρόσωποι, είτε ως υπουργοί,ή ανώτερα στελέχη. Η διαδικασία είναι όμως οδυνηρά αργή, και η κοινωνική στάση απέναντι τους εξακολουθεί να παρακωλύει την πρόσβαση(Hoogensen and Solheim,2006)

2.2.3. Γυναίκες στην Αφρική

Οι ιστορίες της αρχαίας Αφρικής που σχετίζονται με το φύλο, στηρίζονται σε ένα σύνολο κατηγοριών που δείχνουν τις πεποιθήσεις και την ιστορία της ηπείρου πριν τον 15ο αιώνα. Οι κατηγορίες αυτές περιλαμβάνουν θεωρίες και πρακτικές που αφορούν την υγεία και την επούλωση, τις έννοιες τις ιδιοκτησίας και τις μορφές εξουσίας. Οι άνδρες καλλιεργούσαν και οι γυναίκες προετοίμαζαν τα τρόφιμα. Υπήρχε ο ισχυρισμός ότι η δύναμη της γυναίκας προερχόταν από την

μητρότητα, αλλά στην Αφρική η κατηγορία “μητέρα” δεν περιοριζόταν μόνο στην βιολογική και κοινωνική αναπαραγωγή. Οι μητέρες βασίλισσες είχαν δύναμη, δημιουργούσαν βασιλιάδες, είχαν γνώσεις και ικανότητες (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Με το πέρασμα των αιώνων παρατηρούμε δύο αλλαγές στην αφρικάνικη νοοτροπία. Πρώτον, οι γυναίκες ήταν ζωτικής σημασίας για το εμπόριο τον 19ο αιώνα και δεύτερον η πρώιμη αποικιακή κατάσταση ευνόησε την δημιουργία της πατριαρχίας και την κυριαρχία μιας νέας τάξης Αφρικανών με πολιτικές και υλικές φιλοδοξίες που προέρχονταν από το καθεστώς των αποικιών, από την εκκλησία και το ισλαμικό κράτος. Οι ρόλοι και η κατάστασή των γυναικών άλλαξε από το 1918 και μετά. Μερικές αλλαγές έγιναν σκόπιμα από τους αποικιοκράτες και μερικές ήταν αποτέλεσμα της δυναμικής ανάμειξης των αφρικάνικων και δυτικών πολιτισμών και οικονομιών. Κατά την διάρκεια της αποικιοκρατίας και στις μετ αποικιακές περιόδους, η θέση των γυναικών γίνεται πιο ομοιόμορφη. Το φύλο έγινε ένας από τους κυριότερους και πιο καθοριστικούς παράγοντες του καθεστώτος. Οι γυναίκες εξακολουθούσαν να εξαρτώνται από τους άνδρες για την πρόσβασή τους. Ως αποτέλεσμα οι αφρικάνες αντιμετώπισαν δυσκολίες στην μετά-αποικιακή περίοδο όσον αφορά τους πόρους που ελέγχονταν από τους άνδρες (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Επιπλέον, οι γυναίκες υποβάλλονται όχι μόνο στις απαιτήσεις των καταπιεστικών κυβερνήσεων, αλλά και σε διεθνείς οικονομικούς φορείς όπως το Παγκόσμιο Εμπόριο Οργάνωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα, παλεύοντας με τις απαιτήσεις των προγραμμάτων διαρθρωτικής προσαρμογής, του εμπορίου την απελευθέρωση, το τεράστιο κόστος της θεραπείας HIV / AIDS και τα συναφή. Αυτό, ωστόσο, δεν κάνει τις αφρικάνες αβοήθητες. Παρά τα εμπόδια, οι γυναίκες έχουν επιτύχει και συνεχίζουν να επιτελούν ένα σημαντικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις, διαδραματίζοντας οργανικούς ρόλους, για παράδειγμα, στην ειρηνευτική διαδικασία . Η συμμετοχή των γυναικών επεκτείνεται σε όλη την υποσαχάρια Αφρική, αποδεικνύοντας ότι τα δικαιώματα τους έρχονται όλο και περισσότερο στο προσκήνιο. Το έργο των πολιτικά ενεργών και επιτυχημένων γυναικών δείχνει τι είναι δυνατός ο αγώνας προς την ισότητα , αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν πολλά εμπόδια για τη συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών της Αφρικής (Hoogensen and Solheim,2006).

2.2.4. Γυναίκες στην Ασία

Στις ασιατικές χώρες όπως η Κίνα, η Κορέα και η Ιαπωνία, από τον 17ο αιώνα έως τα τέλη του 19ου αιώνα, οι σχέσεις των φύλων άλλαξαν. Παρατηρήθηκε μια πρακτική συγχώρεσης τουλάχιστον στις ελίτ οικογένειες. Η αντιπαράθεση με τον δυτικό ιμπεριαλισμό που οδήγησε στην

διάλυση της αυτοκρατορίας Qing στην Κίνα, την δημιουργία της αυτοκρατορίας Meiji στην Ιαπωνία και την αποικιοποίηση της Κορέας από την Ιαπωνία επιτάχυνε την διαδικασία αποκατάστασης της ανισότητας, την εξάλειψη του σεξουαλικού διαχωρισμού και την ανάπτυξη της εκπαίδευσης. Στην Κίνα, οι άνδρες εργάζονταν έξω από το σπίτι και οι γυναίκες που παρέμεναν στο σπίτι θεωρούνταν άξιες σεβασμού. Η οικονομική αναταραχή και οι πολιτικές πιέσεις ανάδειξαν μια νέα θρησκεία στην Κίνα γνωστή ως Taiping ή Μεγάλη Ειρήνη. Το Taiping προσέφερε μια νέα πρόκληση στην υπάρχουσα δομή της κοινωνίας και των γυναικών. Η βάση αυτής της θρησκείας επαναπροσδιόρισε τις σχέσεις των φύλων και όρισε ότι ο γάμος πρέπει να στηρίζεται στην αμοιβαία έλξη και όχι στα οικογενειακά συμφέροντα (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Στην Κορέα του 19ου αιώνα παρατηρήθηκε ή άνοδος του κινήματος Tonghak, το οποίο κήρυξε κοινωνική ισότητα μέσω της σωτήριας ύπαρξης ενός καθολικού θεού. Προσπάθησε να καταργήσει το πατριαρχικό σύστημα και υποστήριξε την αμοιβαία αρμονία μεταξύ των συζύγων στην βάση της ισότητας ώστε να λειτουργεί σωστά η κοινωνία. Το κίνημα αυτό καταδικάστηκε το 1864 και επανήλθε το 1890 όταν ξέσπασε ένοπλη εξέγερση με αιτήματα όπως μεταρρυθμίσεις όπως το δικαίωμα των χήρων γυναικών να ξαναπαντρευτούν. Στην Ιαπωνία τα θρησκευτικά κινήματα δεν αντιμετώπισαν σοβαρή καταστολή καθώς δεν αμφισβήτησαν την υπάρχουσα τάξη τόσο αυστηρά. Μέσα από τους καταστροφικούς λιμούς του 1830 εμφανίστηκαν πολλές θρησκείες, μερικές εκ των οποίων ιδρύθηκαν από γυναίκες κάποιες από αυτές καλωσόρισαν τις γυναίκες και προσέφεραν στους καταπιεσμένους την ελπίδα για μια παγκόσμια ανανέωση και εξάλειψη της ανισότητας στον πλούτο (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Με την πτώση της δυναστείας Qing το 1911, οι γυναίκες απαίτησαν δικαίωμα ψήφου, ίσα δικαιώματα και καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης. Αυτή η περίοδος δημιούργησε τον όρο “νέα γυναίκα” καθώς εμφανίστηκαν ως κοινωνική κατηγορία με την άνοδο του εθνικισμού. Ο εθνικισμός βρήκε έκφραση το 1919 και σάρωσε την Κίνα μετά την άρνηση της Συνόδου Ειρήνης των Βερσαλλιών να καταδικάσει τον Ιαπωνικό ιμπεριαλισμό στην χώρα. Έπειτα, αυτός ο εθνικισμός ήταν άρρηκτα συνδεδεμένος με τις απαιτήσεις για εσωτερικές μεταρρυθμίσεις ιδίως στα ζητήματα των γυναικών στα πλαίσια της οικογένειας. Στην Ιαπωνία οι μεταρρυθμιστές συνειδητοποίησαν την ανάγκη συμμετοχής των γυναικών για την ενίσχυση του έθνους ώστε να αντέξουν τις ξένες απειλές. Οι γυναίκες τόσα χρόνια κρατούνταν μακριά από την πολιτική και γίνονταν πολίτες μόνο μέσω των συζύγων τους. Πολλές όμως αμφισβήτησαν τον ρόλο που τους δόθηκε. Από το 1880 επέκριναν την κοινωνία που δεν τις επέτρεπε να συμβάλλουν στην δημιουργία του σύγχρονου κράτους. Αξιοποιώντας το κίνημα για ελευθερία και δικαιώματα οι γυναίκες απαίτησαν δικαίωμα ψήφου. Περισσότερο ριζοσπαστική η Kishida Toshiko η οποία

άρχισε να μιλά στο λαό πολιτικά και προκήρυξε την ισότητα. Η Κορέα δέχθηκε ελάχιστες ξένες επαφές και προτάσεις για εσωτερική μεταρρύθμιση. Οι Ιάπωνες προέτρεψαν την Κορέα να αναβαθμίσει το καθεστώς των γυναικών. Όπως στην Κίνα και την Ιαπωνία η καταπίεση μέσω της πατριαρχίας θεωρήθηκε σημαντικό εμπόδιο στην οικοδόμηση ενός νέου ισχυρού κράτους. Επομένως στην Ασία οι άνδρες κυριαρχούσαν στην κοινωνία ενώ τα ζητήματα των γυναικών ήταν δευτερευούσης σημασίας (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Από το 1920 και μετέπειτα, το φύλο και η ταυτότητα σχεδιάστηκε με όρους φεμινισμού και εθνικισμού. Αυτές οι έννοιες είχαν μεγάλη σημασία στην αποικιακή και μετά-αποικιακή Ινδία, στην Κορέα, στην επαναστατική Κίνα και στην μετά-αυτοκρατορική Ιαπωνία. Ο φεμινισμός ορίστηκε ως αναζήτηση των δικαιωμάτων και βελτίωση των συνθηκών των γυναικών. Ο εθνικισμός είχε διαφορετικές μορφές στην Ασία. Σε χώρες υπό άμεση αποικιοκρατία όπως η Ινδία, η Φιλιππίνες και η Κορέα που απειλούνταν από ξένη κυριαρχία ο εθνικισμός είχε την μορφή της απελευθέρωσης. Οι ρόλοι των γυναικών ήταν τόσο ενεργεί όσο και συμβολικοί. Στην Ιαπωνία, ο εθνικισμός πήρε μια μορφή επέκτασης της διεθνούς θέσης του έθνους που οδηγούσε στον ιμπεριαλισμό. Ο φεμινισμός συχνά χρησιμοποιήθηκε στην υπηρεσία του εθνικισμού. Ταυτόχρονα γυναίκες και άνδρες που υποστήριζαν την βελτίωση της θέσης των γυναικών στηρίχθηκαν στον εθνικισμό για την επίτευξη των σκοπών τους. Τέλος, η ασιατική φεμινιστική στρατηγική πήρε την εξής μορφή: η φαντασία του έθνους ως οικογένειας με ισχυρές μητέρες και πατέρες των οποίων οι διαφορετική συνεισφορά θα ήταν εξίσου σημαντική (Hoogensen and Solheim,2006).

Σήμερα, αν και ο αριθμός των γυναικών που έρχονται στην εξουσία στην Ασία εξακολουθεί να είναι μικρός, οι ασιατικές χώρες βρίσκονται μπροστά από τη Δύση όσον αφορά την ισότητα των φύλων (Hoogensen and Solheim,2006).

2.2.5. Γυναίκες στις Η.Π.Α

Οι γυναίκες στις Η.Π.Α ήταν απομονωμένες στην ιδιωτική σφαίρα όμως επηρεάστηκαν από τις νέες απαιτήσεις για αυξημένη παραγωγικότητα. Με την είσοδο των Ευρωπαίων οι κοινωνίες χαρακτηρίζονταν από περιορισμένη κοινωνική διαστρωμάτωση. Ο επεκτατικός μιλιταρισμός μετέτρεψε τους άνδρες σε πολεμιστές πράγμα που έπληττε τον καταμερισμό εργασίας και την εξουσία. Το 1050, οι γυναίκες υποφέρον από κακή διατροφή που ξεκινούσε από την παιδική ηλικία. Σαφέστερες ενδείξεις βίας κατά των γυναικών παρατηρήθηκαν σε πιο συγκεντρωμένες κοινωνίες όπως το κράτος των Αζτέκων στο Μεξικό και υποδηλώθηκε μέσω των αγαλμάτων που παρουσίαζαν τις γυναίκες αποκεφαλισμένες και παραμορφωμένες. Αυτό θεωρήθηκε ως στοιχείο της μισογυνιστικής κρατικής ιδεολογίας που δόξαζε τους πολεμιστές και δυσφημούσε τις γυναίκες

(Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Ο νόμος της Αμερικής το 1769 στηρίχθηκε στο αγγλικό δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο μετά τον γάμο ο σύζυγος και η σύζυγος γίνονται ένα άτομο. Το 1833 το Oberlin College έγινε το πρώτο εκπαιδευτικό ίδρυμα που δεχόταν γυναίκες και αφροαμερικάνους. Το 1848 στο Seneca Falls 300 γυναίκες και άνδρες υπέγραψαν την Διακήρυξη των Συναισθημάτων, μια ένσταση για το τέλος των διακρίσεων κατά των γυναικών. Τον ίδιο χρόνο η Νέα Υόρκη πέρασε νόμο για την ιδιοκτησία των παντρεμένων γυναικών. Για πρώτη φορά μια γυναίκα δεν ήταν υπεύθυνη για τα χρέη του συζύγου της και θα μπορούσε να συνάπτει συμβάσεις, να εισπράττει ενοίκια και να λαμβάνει κληρονομιά. Το 1860, τα δικαιώματα τους επεκτάθηκαν περισσότερο, βελτιώνοντας τους νόμους περί κληρονομιάς και αναγνωρίζοντας τις μητέρες ως κηδεμόνες των παιδιών τους. Η 15η τροποποίηση επικυρώθηκε επιτρέποντας το δικαίωμα των πολιτών των Η.Π.Α να ψηφίσουν και δεν πρέπει να αρνούνται ή να περιορίζονται από το κράτος ή άλλο κράτος λόγω φυλής, χρώματος ή προηγούμενης κατάστασης υποτέλειας. Οι Αμερικάνοι μπορούσαν πια να ψηφίσουν όχι όμως και οι γυναίκες (National Women's History Alliance).

Το 1872, η Victoria Woodhull, έγινε η πρώτη γυναίκα που κατέβηκε στις εκλογές ως πρόεδρος των Η.Π.Α λαμβάνοντας λίγες ψήφους. 8 χρόνια αργότερα η πολιτεία Wyoming παρέχει στις γυναίκες δικαίωμα ψήφου στις πολιτειακές εκλογές. Το 1900 η κάθε πολιτεία πέρασε νομοθεσία παρέχοντας στις έγγαμες έλεγχο επί της περιουσίας τους. Ενώ το 1918 η Margaret Sanger άνοιξε την πρώτη κλινική αντισύλληψης. Λίγο αργότερα, το 1920 η 19η τροποποίηση επικυρώνεται παρέχοντας στις γυναίκες δικαίωμα ψήφου. Το 1922 η ακτιβίστρια Rebecca Felton διορίζεται η πρώτη γυναίκα γερουσιαστής στα 87 της χρόνια υπηρετεί μόνο για δύο μέρες. Το 1933, η Frances Perkins είναι η πρώτη γυναίκα που υπηρετεί σε προεδρικό γραφείο υπό την προεδρία του Franklin Roosevelt. Το 1963 ο νόμος περί ίσης αμοιβής ψηφίστηκε υποσχόμενος δίκαιους μισθούς για την εργασία ανεξάρτητα από το φύλο, την φυλή, την θρησκεία. Το 1973 το ανώτατο δικαστήριο των Η.Π.Α προστάτευε το δικαίωμα των γυναικών να τερματίζουν την πρώιμη εγκυμοσύνη καθιστώντας νόμιμη την έκτρωση. Το 1994 ο νόμος για την βία κατά των γυναικών χρηματοδοτεί υπηρεσίες για θύματα βιασμού και ενδοοικογενειακής βίας επιτρέποντας στις γυναίκες να αναζητούν ένδικα μέσα για εγκλήματα που σχετίζονται με το φύλο, παρέχοντας και την κατάλληλη εκπαίδευση για την αύξηση ευαισθησίας των αστυνομικών και δικαστικών υπαλλήλων. Το 2005 η Condoleezza Rice γίνεται η πρώτη μαύρη γυναίκα υπουργός. Ολοκληρώνοντας το 2016 η Hilary Rodham Clinton γράφει ιστορία όταν εξασφάλισε την προεδρική υποψηφιότητα για το δημοκρατικό κόμμα, καθιστώντας την την πρώτη γυναίκα που οδήγησε ένα τόσο σημαντικό κόμμα (National Women's History Alliance).

Οι πόρτες άνοιξαν στις γυναίκες της Αμερικής παρόλα αυτά. Καθ 'όλη τη δεκαετία του 1990,

δώδεκα χώρες της Λατινικής Αμερικής εισήγαγαν το σύστημα ποσοτώσεων, απαιτώντας ένα ελάχιστο επίπεδο συμμετοχής των γυναικών στις εθνικές εκλογές μεταξύ 20 και 40 τοις εκατό. Αυτό είναι μια αρχή για όλες τις γυναίκες και αυτές που προέρχονται από μειονοτικές ομάδες. Αν και σε αρκετές πολιτείες χρειάζεται ακόμα πολύ δουλειά, η γενικά αυξανόμενη παρουσία των γυναικών έχει αυξηθεί σημαντικά. Η αύξηση αυτή δεν οφείλεται αποκλειστικά στην ποσόστωση συστήματα, αλλά και λόγω των αυξημένων ευκαιριών και ικανοτήτων του γενικά, καθώς η διάρκεια ζωής τους έχει αυξηθεί (Hoogensen and Solheim,2006).

2.2.6 Γυναίκες στην Ευρώπη

Στην Ευρώπη το φύλο λαμβάνετε υπόψη στοιχείο των δομών εξουσίας. Το φύλο ήταν καθοριστικός παράγοντας της εξουσίας, οι γυναίκες ελέγχονταν από τους άνδρες και τις εκπροσωπούσαν στην δημόσια σφαίρα. Οι ιδέες για τον πατριάρχη των νοικοκυριών διατυπώνονταν ως πρότυπα για την οικογενειακή ζωή και δικαιολογούσαν την αυξανόμενη δύναμη των πρώιμων σύγχρονων κρατών. Πολλές γυναίκες παρόλα αυτά κυριαρχούσαν στην τότε Ευρώπη. Όπως η βασίλισσα Χριστίνα της Σουηδίας (1633-1654) ή η Cathrine de Medici και η Άννα της Αυστρίας. Η πιο γνωστή όμως βασίλισσα της σύγχρονης εποχής θεωρούταν η Ελισάβετ Α της Αγγλίας (1558-1663). Η εμπειρία της παρέχει μια μελέτη περίπτωσης σχετικά με τον τρόπο που οι βασίλισσες προσπαθούσαν να επιβληθούν. Έλαβε εξαιρετική εκπαίδευση και αρνήθηκε να παντρευτεί παρά τις πιέσεις που δεχόταν προκειμένου να μην χάσει την εξουσία (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Μεταξύ 1550 έως 1690 στην Ευρώπη των πολιτικών, οικονομικών και θρησκευτικών εντάσεων δεκάδες χιλιάδες γυναίκες καταδικάστηκαν και εκτελέστηκαν για μαγεία. Ενώ στον μεσαίωνα και τα δύο φύλα είχαν κατηγορηθεί ως μάγοι και μάγισσες, στις πρώιμες σύγχρονες κοινωνίες το 80% που τιμωρούταν ήταν γένους θηλυκού. Ο λόγος ήταν η σεξουαλικότητά τους και το γεγονός ότι θεωρούνταν πιο αδύναμες διανοητικά επομένως ήταν πιο πιθανό να συνεργαστούν με τον διάβολο(Meade and Wiesner-Hanks,2004).

. Κατά τον 17ο αιώνα ο John Locke, τόνισε τα φυσικά δικαιώματα ως κλειδί για τις ανθρώπινες σχέσεις. Οι συμβάσεις ήταν η βάση της κοινωνίας και ο γάμος ένα εθελοντικό συμπαγές που θα μπορούσε να τερματιστεί εάν δεν πληρούσε τις προσδοκίες. Ωστόσο κατά των 18ο αιώνα η πατριαρχία στην κοινωνία είχε τεράστια δύναμη. Αν και οι επαναστάσεις στην Γαλλία και την Αμερική έδωσαν έμφαση στα ατομικά δικαιώματα η νέα στροφή προς τον ορθολογισμό αποδείχθηκε μια ακόμη μορφή αποκλεισμού λόγω φύλου.(Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Στην Ανατολική Ευρώπη και την Ρωσία τον 16ο και 17ο αιώνα οι σχέσεις των φύλων

διαμορφώνονταν από τις κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές της Σοβιετικής Ένωσης. Η Μόσχα ήταν μια κοινωνία με κοινωνική κινητικότητα. Πρίγκιπες και τσάροι προσπαθούσαν να κινητοποιήσουν τους ανθρώπους και να εμπλουτίσουν την κυρίαρχη ελίτ. Οι πολιτικές αυτές επηρέασαν τα φύλα κυρίως στις σχέσεις ιδιοκτησίας. Γυναίκες και άνδρες μοιράζονταν αρχικά την κληρονομία, όμως το κράτος δημιούργησε ένα σύστημα επιχορήγησης γης για την υποστήριξη του στρατού. Με αυτόν το τρόπο τα δικαιώματα ιδιοκτησίας μετατοπίστηκαν (Meade and Wiesner-Hanks,2004) (Cross, 2010)

Ένα εγχειρίδιο για την οικογενειακή ζωή το Domonstroï έκανε την εμφάνισή του στην κοινωνία. Εστίασε σε μισογυνιστικές πρακτικές, δυσπιστία προς την γυναικεία σεξουαλικότητα και έμφαση στην πατριαρχία. Όλο το εγχειρίδιο κάλυπτε τις υποχρεώσεις της οικογένειας από τρεις πλευρές. Πρώτον, τα καθήκοντα προς τον θεό, έπειτα οι σχέσεις των μελών της οικογένειας και τέλος τα καθήκοντα που συνδέονται με τη λειτουργία των νοικοκυριών. Στα πλαίσια της οικογένειας, υπήρχαν σύνολα ιεραρχικών σχέσεων, ο σύζυγος επόπτευε την σύζυγό του, τα παιδιά και το προσωπικό. Αν δεν υπάκουαν τότε θα τιμωρούνταν. Αυτά τα πρότυπα άρχισαν να αλλάζουν με τους κοινωνικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς, με την εισαγωγή ευρωπαϊκών ιδεολογιών ώστε οι αστικές ελίτ να μετασχηματιστούν σε τάξεις οι οποίες, θα εξυπηρετούν καλύτερα το κράτος (Pouncy,1994).

Μέχρι το τέλος του 18ου αιώνα η παλιά στρατιωτική ελίτ μετατράπηκε σε ευγενείς ευρωπαϊκού στυλ ενώ οι γυναίκες εκπαιδεύτηκαν στην ευρωπαϊκή γλώσσα και λογοτεχνία. Οι διανοούμενοι του αιώνα έθεσαν το ζήτημα της φύσης των γυναικών υποστηρίζοντας την παραδοσιακή αντίληψη ότι ο ρόλος της έπρεπε να περιοριστεί σε αυτό της συζύγου και μητέρας. Η ιστοριογραφία για τις γυναίκες στην Ρωσία επικεντρώθηκε σε θέματα όπως το δικαίωμα ιδιοκτησίας, την κατάργηση της πατριαρχίας και τον εξευρωπαϊσμό (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Τα έτη από 1750 έως το 1914 σηματοδότησαν το πέρασμα σε μια νέα εποχή για τα φύλα στην Δυτική Ευρώπη. Η δυναμική αυτών των κρατών οδήγησε σε προφανή ανάπτυξη. Ο βιομηχανικός καπιταλισμός και οι φιλελεύθεροι τρόποι διακυβέρνησης αναπτύχθηκαν άμεσα στα κράτη της Ευρώπης. Οι αγροτικές οικονομίες και τα απολυταρχικά κράτη στις μεσογειακές χώρες, την Ανατολική Ευρώπη και την Ρωσία ακολούθησαν διαφορετικό μονοπάτι. Η Ευρώπη ήταν μάρτυρας του σχηματισμού σύγχρονων σχέσεων μεταξύ των φύλων, την εμφάνιση της σύγχρονη ετεροφυλοφιλικής πυρηνικής οικογένειας και την ανάπτυξη της ισοτιμίας ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες. Τα παραπάνω πρότυπα, παρουσίαζαν προβλήματα για την ανάλυση στην ιστορία των φύλων. Στην ιστορία των φύλων, θεσμοί όπως ο γάμος και η αναπαραγωγή ή ο θεσμός της εκκλησίας και του κράτους μας διδάσκουν σημαντικά μαθήματα σχετικά με τις αντιστάσεις στην

αλλαγή και την άνιση κατανομή της εξουσίας. Στον 18ο αιώνα οι άνδρες αναγνωρίστηκαν ως εκπρόσωποι όλων των άλλων μελών της οικογένειας. Οι γυναίκες δεν διέθεταν το δικαίωμα να κατέχουν ακίνητα ούτε να υπερασπιστούν τον εαυτό τους στο δικαστήριο (Meade and Wiesner-Hanks,2004)

Τον επόμενο αιώνα, οι Ευρωπαίοι αμφισβήτησαν την εξουσία των βασιλιάδων και των αριστοκρατών ενώ οι πολιτικές αλλαγές θα υπονόμευαν τα εθνικά και θρησκευτικά δόγματα. Οι εξάπλωση των ασθενειών, η εμφάνιση νέων μορφών τεχνολογίας και μεταφορών οδήγησαν σε αλλαγές στις σχέσεις και της δομές του φύλου σε κάθε έθνος. Η βιομηχανική και η γαλλική επανάσταση, περιέγραφαν τις γυναίκες όλων των τάξεων. Οι γυναίκες συμμετείχαν στην επανάσταση, οι δράσεις τους συνέβαλλαν σε μια νέα αίσθηση κυριαρχίας που παρέπεμπε στις ανάγκες όλων. Όμως παρά τον αγώνα, ακολουθεί το 1804 ο ναπολεόντειος κώδικας, ένα σύνολο νόμων που θεωρείται ο ακρογωνιαίος λίθος των συντηρητικών αξιών του 19ου αιώνα. Ο Ναπολέοντας, επανεξέτασε την εξουσία των πατέρων και συζύγων, οι έγγαμες γυναίκες δεν μπορούσαν να έχουν δικαίωμα στην περιουσία τους ή την επιμέλεια των παιδιών τους και έχασαν την ατομική και νομική τους υπόσταση. Η τιμωρία αφορούσε μόνο τις γυναίκες. Οι νόμοι του αποκατέστησαν και την καθολική εκκλησία η οποία αποκήρυξε την προηγούμενη εποχή του ορθολογισμού (Meade and Wiesner-Hanks,2004) (Arnot and Osborne,1999).

Ριζοσπαστικές μεταρρυθμιστρίες όπως η Pauline Roland στην Γαλλία, η Louise Otto-Peters στην Γερμανία, ή οι γυναίκες Chartists στην Αγγλία, μίλησαν κατά της υποταγής. Με την έκλειψη αυτών των προκλήσεων και την άνοδο μιας εποχής καθορισμένων κοινωνικών κανόνων της δεκαετίας του 1850, σηματοδοτήθηκε η αρχή αυτού που ονομάστηκε αστικός αιώνας (The Bourgeois Century). Στο τέλος του 19ου αιώνα αναδείχθηκε ο σοσιαλισμός ως ισχυρή πολιτική θεωρία και κίνηση. Η σημαντική άνοδος της φεμινιστικής ανησυχίας ήταν εμφανής στο νέο πολιτικό κλίμα. Μεταρρυθμίσεις νόμων έγιναν ως προς το δικαίωμα διαζυγίου των γυναικών, δικαιώματα στην ιδιοκτησία, υπηρεσίες για τις μητέρες και τα παιδιά. Η νέα γυναίκα προέκυψε από αυτό το αμφισβητούμενο πλαίσιο, σίγουρη για την ανεξαρτησία της στο διαφορετικό αστικό περιβάλλον. Έχοντας να αντιμετωπίσουν τον χλευασμό, γενναίες γυναίκες εμφανίστηκαν σε δημόσιες πλατφόρμες, κάποιες όπως η ακτιβίστρια Annie Besant απέρριψαν την παραδοσιακή οικογένεια, τις χριστιανικές αξίες και την μονογαμία, άλλες όπως η Maria Montessori προωθούσαν την επαγγελματική συμβολή των γυναικών στην ιατρική και την εκπαίδευση. Την πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα, προσπάθειες έγιναν για την απόκτηση του δικαιώματος ψήφου υπό την ηγεσία της Hubertine Auclert στην Γαλλία και των Emmeline Pankhurst Annie Kenney στην Αγγλία (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Στην Σοβιετική Ένωση, ο 20ός αιώνας άρχισε με αιματοχυσία. Η ρώσικη επανάσταση

ξεκίνησε με την εξέγερση κατά του τσάρου Νικόλαου Β το 1917 και οδήγησε στην άνοδο των μπολσεβίκων στην εξουσία. Οι μπολσεβίκοι ήθελαν να οικοδομήσουν μια νέα κοινωνία στην οποία οι άνθρωποι θα απελευθερωθούν από όλες τις μορφές καταπίεσης. Η σοσιαλιστική οικοδόμηση απαιτούσε την δημιουργία μιας βαριάς βιομηχανίας, την ανάπτυξη της γεωργίας και ένα πρόγραμμα

αλλαγής των στερεοτύπων για το φύλο. Ο Marx και ο Engels υποστήριζαν ότι οι γυναίκες πρέπει να έχουν την δυνατότητα να εισέλθουν στον δημόσιο χώρο. Αυτό σήμαινε την ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση και την απασχόληση. Σήμαινε επίσης, την ίδρυση κοινωνικών υπηρεσιών που θα εξάλειφαν την οικιακή εργασία. Το Σοβιετικό Κομμουνιστικό Κόμμα ήταν η πιο ανοιχτή κυβέρνηση στην ευρωπαϊκή ήπειρο σε θέματα γυναικείας χειραφέτησης, βέβαια οι κομμουνιστές δεν είχαν δεσμευτεί επίσημα για την προώθηση των γυναικών στην πολιτική. Η ατζέντα του Stalin, εισήγαγε την “νέα σοβιετική γυναίκα”, οι συνέπειες ήταν οι γυναίκες να δουλεύουν διπλές βάρδιες από την μία στην κανονική τους μισθωμένη δουλειά και από την άλλη στην άμισθη εργασία στο σπίτι γιατί εξακολουθούσαν να μην έχουν καμιά βοήθεια (Edmondson,2001).

Με το πέρασμα του χρόνου ήρθε και η κατάρρευση των κομμουνιστικών χωρών και της Σοβιετικής Ένωσης. Παρά την πτώση και το πέρασμα σε μια νέα εποχή, οι γυναίκες εξακολουθούσαν να απουσιάζουν από τις ηγετικές θέσεις. Οι χώρες αυτές πέρασαν στην εποχή του καταναλωτικού ατομικισμού που επαινούσε τις γυναίκες για την επιτυχία τους. Ο ατομικισμός αυτός, προωθούσε την γυναίκα ως φιλόδοξη καριερίστρια που απελευθερώθηκε από τα δεσμά του συζύγου της. Όλες οι διαφημίσεις της τότε εποχής στην χώρες του ανατολικού μπλοκ παρουσίαζαν αυτό το πρότυπο γυναίκας. Όμως οι γυναίκες των μεγαλύτερων ηλικιών είδαν το νέο πρότυπο της έξυπνης γυναίκας ως σημάδι ότι η καινούρια κοινωνία δεν εκτιμά τις θυσίες τους και αμφισβητεί την αντίληψη ότι η υψηλότερη έκφραση της γυναίκας στον εαυτό της έγκειται στην αφοσίωσή της στην οικογένεια (Edmondson,2001) (Meade and Wiesner-Hanks,2004).

Στην Δύση, οι γυναίκες κέρδισαν την ψήφο στις αρχές του 20ου αιώνα, αλλά δεν ήταν μέχρι το τέλος του 20ου που εισήλθαν στην κυρίαρχη πολιτική σκηνή. Μια πολιτισμική επανάσταση δημιούργησε μια νέα εικόνα των γυναικών ως ελεύθερες, δυναμικές και ανεξάρτητες. Τα μακριά μαλλιά θεωρήθηκαν σύμβολο υποτέλειας και η απώλειά τους θα έθετε το τέλος της γυναικείας ταπείνωσης. Το 1922, ο Victor Margueritte δημοσίευσε το μυθιστόρημά του *La Garçonne*, το οποίο ενέπνευσε ένα νέο θηλυκό ιδεώδες. Υποστήριζε ότι οι γυναίκες έπρεπε να εγκαταλείψουν τον κορσέ και να προχωρήσουν σε στυλ που να επιτρέπει την κίνηση. Σε πρωτεύουσες όπως το Λονδίνο, Βερολίνο, Παρίσι, οι γυναίκες ελεύθερα μπορούσαν να κυκλοφορούν και να εκφράζονται ενώ οι ομοφυλόφιλοι κέρδισαν μια πρώτη γεύση αυτό-έκφρασης. Από πολιτική σκοπιά, το 1930 οι φιλελεύθερες δημοκρατίες έκαναν πρόοδο όσον αφορά την ισότητα ενώ τα φασιστικά καθεστάτα

στην Γερμανία, Ιταλία και Ισπανία αποκατέστησαν την πατριαρχία και αντιμετώπισαν την γυναίκα ως μηχανή αναπαραγωγής. Για να ενθαρρύνουν αυτήν την κατάσταση, μείωσαν τους μισθούς των γυναικών. Στην Ελλάδα, ο Μεταξάς απέρριψε το δικαίωμα ψήφου. Στην Ναζιστική Γερμανία, το 1933 ο Hitler, διέλυσε όλες τις φεμινιστικές ομάδες, τα εργατικά σωματεία και τα σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά κόμματα. Από την άλλη, στις φιλελεύθερες δημοκρατίες, η πρόοδος συνεχίστηκε με διαφορετικούς ρυθμούς. Η Σουηδία πρωτοστάτησε, νομιμοποιώντας την αντισύλληψη το 1936 και προσφέροντας κρατική υποστήριξη στις εργαζόμενες μητέρες και στα παιδιά (Meade and Wiesner-Hanks,2004) (Cross,2010).

Ο φεμινισμός του δεύτερου κύματος οδήγησε στην αύξηση των γυναικών στην πολιτική. Στην Γαλλία ο François Mitterand δεσμεύτηκε για τα γυναικεία δικαιώματά το 1981 χρίζοντας την Yvette Roudy υπουργό για τα δικαιώματά των γυναικών. Το 1989 ήρθε το τέλος της μισθολογικής ανισότητας, επιδοτώντας γυναικείες οργανώσεις και δημιούργησε καταφύγια για κακοποιημένες γυναίκες. Στην Νορβηγία από το 1986 κάθε κυβέρνηση έπρεπε να αποτελείται από 40% γυναίκες στο υπουργικό συμβούλιο ενώ την δεκαετία του 1990 οι γυναίκες απάρτιζαν το 1/3 των κοινοβουλευτικών εκπροσώπων. Στην Αγγλία, η πιο θεαματική επιτυχία του γυναικείου φύλου ήταν η εκλογή της Margaret Thatcher, της πρώτης γυναίκας πρωθυπουργού της χώρας το 1979 (Meade and Wiesner-Hanks,2004) (Hoogensen and Solheim,2006)

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι πολλές γυναίκες κατόρθωσαν να αφήσουν το στίγμα τους ιστορικά παρά τους περιορισμούς και τις δυσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν λόγω του φύλου τους. Επέδειξαν εξυπνάδα, δύναμη, πάθος και ηγετικές ικανότητες, και στην επόμενη ενότητα θα αναφερθούν ορισμένες από τις σημαντικότερες γυναίκες και επηρέασαν την ιστορία.

2.3 Οι Σημαντικότερες Γυναίκες στην Ιστορία

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει αναφορά σε μερικές από τις σημαντικότερες γυναίκες στην ιστορία. Η λίστα περιλαμβάνει γυναίκες πολιτικούς, ακτιβίστριες, βασίλισσες, καλλιτέχνιδες και επιστήμονες.

Η λίστα, ξεκινά με μια από τις σημαντικότερες ποιήτριες που υπήρξαν ποτέ, την Σαπφώ. Ή Σαπφώ ύμνησε τον έρωτα με τη σοβαρότητα και το πάθος μίας μεγαλοφυΐας. Ήταν εκείνη που μετέπλασε σε ποίηση τον θαυμασμό για τη γυναίκα και μας παρέδωσε τη διαχρονική περιγραφή του ερωτικού πόθου πριν από 2.600 χρόνια. Γεννημένη στην Λέσβο ίδρυσε την φημισμένη σχολή της συγκεντρώνοντας νεαρές γυναίκες για να τις διδάξει την τέχνη της μουσικής και της ποίησης. . Μετά τον θάνατό της έκοψαν στην Λέσβο νόμισμα με το πρόσωπό της, ενώ στις Συρακκούσες και

στην Πέργαμο στήθηκαν αγάλματα προς τιμή της. Η απόρριψη ή η αποδοχή του έργου της Σαπφούς αλλάζει ανάλογα με τη στάση της κοινωνίας απέναντι στον ερωτισμό και τη σεξουαλικότητα. Από την αποθέωση που γνώρισαν αρχικά τα έργα της τ στην αρχαιότητα, ακολούθησε το κάψιμο τους στην πυρά από τους πρώτους χριστιανούς για να επανέλθουν ξανά στο προσκήνιο στην Αναγέννηση και να παραδοθούν στη συνέχεια στη σύγχρονη φιλολογική κριτική. Θεωρήθηκε η σημαντικότερη λυρική ποιήτρια της αρχαιότητας με τον Πλάτων να την αποκαλεί 10η μούσα και τον Αλκαίο ιερή γυναίκα (Καλαντζής, 2017).

Η Κλεοπάτρα (69-30 π.χ) στέφθηκε βασίλισσα στα 18 και έγινε θρύλος για την ευφυΐα και την ομορφιά της. Για να εξασφαλίσει την πολιτική της εξουσία, ανέτρεψε τους υπόλοιπους ενάγοντες του θρόνου. Η Κλεοπάτρα φημολογείται ότι στα 20 εισήχθη λαθραία στην κρεβατοκάμαρα του Ιουλίου Καίσαρα όταν ο ίδιος ορίστηκε δικτάτορας της Ρώμης για να κερδίσει την εύνοιά και την συμμαχία του στον αιγυπτιακό εμφύλιο. Ο Καίσαρας την όρισε ως την μοναδική ηγέτη της Αιγύπτου αφού νίκησε τον Φαραώ. Κατόρθωσε να κρατήσει μαζί την Αίγυπτο σε μια περίοδο αναταραχής. Μιλούσε αιγυπτιακά την περίοδο που όλοι οι ηγέτες μιλούσαν μόνο ελληνικά και ισχυριζόταν επιτυχώς ότι ήταν η μετενσάρκωση της θεάς Ίσιδας. Η ζωή της τέλειωσε τόσο δραματικά όσο την έζησε με μια διπλή αυτοκτονία με τον Μάρκο Αντώνιο (Shen,2016) (History Extra, 2018).

Η Boudicca, ήταν Βρετανή βασίλισσα της φυλής Κενί κατά την διάρκεια της χρυσής εποχής της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Συγκέντρωσε περισσότερες από 200.000 βρετανικές φυλές με σκοπό να πολεμήσει τις ρωμαϊκές δυνάμεις. Οι βίαιες τακτικές που ακολουθούσε, δηλαδή αποκεφαλίζοντας και τοποθετώντας τα κεφάλια των εχθρών στις άμαξες τους έγινε σήμα κατατεθέν της. Αφού η Ρώμη ξεπέρασε την δυσπιστία της ότι μια γυναίκα θα μπορούσε να οδηγήσει μια τέτοια εξέγερση, οι Ρωμαίοι στρατιώτες κατέλαβαν τον όγλο της και η ίδια εξαφανίστηκε χωρίς να ακουστεί ποτέ ξανά κάτι για την μοίρα της (Shen,2016) (History Extra, 2018).

Ιωάννα της Λωραίνης (1412-1431) γεννήθηκε κατά την διάρκεια του εκατονταετούς πολέμου μεταξύ Γαλλίας και Αγγλίας. Η Αγγλία κέρδισε τον πόλεμο καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος της Γαλλίας. Στα 13 βίωσε τα οράματα των αγίων στον κήπο του πατέρα της. Οι άγιοι της ζήτησαν να βοηθήσει τους Γάλλους να απομακρύνουν τους Άγγλους και να χρίσουν τον Κάρολο VII διάδοχο του γαλλικού θρόνου. Πέρασε καιρός μέχρι να καταφέρει να πείσει δύο στρατιωτικούς για τα οράματά της. Ο γαλλικός στρατός ήταν σε τόσο άθλια κατάσταση ώστε εμπιστεύτηκαν ένα ανήλικο κορίτσι να οδηγήσει λαμβάνοντας μηνύματα από τον θεό. Με την καθοδήγησή της κέρδισαν πίσω την πόλη της Ορλεάνης. Αργότερα όμως, η ίδια συλλήφθηκε και παραδόθηκε στους

Άγγλους. Δικάστηκε σε εκκλησιαστικό δικαστήριο όπου κατηγορήθηκε επειδή ντυνόταν με ανδρικά ρούχα και ως μάγισσα. Καταδικάστηκε να καεί ως αιρετική, χρόνια αργότερα το 1920 η καθολική εκκλησία την ανακήρυξε αγία, αποκαθιστώντας την φήμη της (Shen,2016) (History Extra, 2018).

Βασίλισσα Ελισάβετ Α (1533-1603), απέκτησε το ψευδώνυμο “παρθένα βασίλισσα” και έφερε την ευημερία μεταξύ Αγγλίας και Ιρλανδίας που είχαν χωριστεί με την αιματηρή βασιλεία του Χένρι VIII. Ήταν η δεύτερη γυναίκα μονάρχης της Αγγλίας μετά την αδερφή της γνωστή ως Bloody Mary που κυβέρνησε για μια σύντομη αλλά ταραγμένη πενταετία. Η Ελισάβετ γρήγορα καθιερώθηκε ως θαρραλέα βασίλισσα. Στήριζε την ίδρυση της Αγγλίας ως προοδευτικής χώρας και έγινε νούμερο 1 εχθρός του πάπα και της καθολικής εκκλησίας. Με αυτή την νέα, περισσότερο προοδευτική προοπτική για την θρησκεία, μπόρεσε να κυβερνά στην αυγή της αγγλικής αναγέννησης και να επιφέρει μια πολιτιστική αναβίωση των τεχνών και της λογοτεχνίας που καλλιέργησαν συγγραφείς όπως ο William Shakespeare και ο Christopher Marlowe. Έκανε την χώρα της ηγέτη του παγκόσμιου εμπορίου μέσω της επιθετικής τακτικής της, αναθέτοντας στους τυχοδιώκτες να δημιουργήσουν εμπορικούς οδούς. Αυτό περιλάμβανε και την συμμετοχή του Walter Raleigh και Francis Drake των οποίων οι εξερευνήσεις οδήγησαν στην ίδρυση αγγλικών αποικιών στην Αμερική. Η εποχή της, ήταν η χρυσή εποχή της Αγγλίας και όλα τα κατάφερε μόνη της (Shen,2016).

Catherine the Great(1729-1796) η πιο μακρόχρονη αυτοκράτειρα της Ρωσίας μετά από μια σειρά τυχαίων συμπτωμάτων, όμως έμεινε στην ιστορία για τις δικές της πράξεις. Αρχικά, προσλήφθηκε από την αυτοκράτειρα Ελισάβετ για να γίνει σύζυγος του ανιψιού και κληρονόμου της Πέτρου Γ'. Ο γάμος της ήταν δυστυχισμένος και όταν ο άνδρας της ανέλαβε την εξουσία ήταν σκληρός και αντιδημοφιλής που η Αικατερίνη δεν είχε πρόβλημα να οδηγήσει ένα πραξικόπημα εναντίον του που την έκανε τελικά την μοναδική βασίλισσα της χώρας. Η Αικατερίνη οδήγησε στον ρώσικο διαφωτισμό, επέκτεινε τα σύνορα της Ρωσίας με επιθετική στρατιωτική δύναμη και πέρασε πράξη η οποία επέτρεπε την θρησκευτική ελευθερία. Ήταν ισχυρή υποστηρίκτρια των τεχνών και της εκπαίδευσης και ίδρυσε τα πρώτα σχολεία για κορίτσια που θα χρηματοδοτούνταν από το κράτος (History Extra, 2018).

Abigail Adams (1744-1818) η δεύτερη “πρώτη κυρία” των Η.Π.Α ήταν αληθινά ίση με τον σύζυγό της John Adams. Η Adams, εκπαιδεύτηκε από την μητέρα της και έγινε πολύ γνωστή στην ποίηση, πολιτική και λογοτεχνία ασυνήθιστο για μια γυναίκα τότε. Αυτή και ο σύζυγός της ήταν αληθινοί συνεργάτες αφού η Abigail διάβαζε όλα τα επίσημα κείμενά του πριν αυτός τα παραδώσει και τον συμβούλευε. Ήταν μια αφοσιωμένη φεμινίστρια προτού η έννοια να δημιουργηθεί προτρέποντας τον άνδρα της να θυμάται πάντα τις γυναίκες στην ανάπτυξη της νέας χώρας.

Τάχθηκε έντονα κατά της δουλείας καθώς θεωρούσε ότι αυτό το καθεστώς θα απειλούσε τον ίδιο τον πυρήνα της δημοκρατίας που δημιουργήθηκε. Ήταν τόσο πολιτικά ενεργή που την αποκαλούσαν κα Πρόεδρο (Shen,2016).

Μαρία Αντουανέτα (1755-1792) η αυστριακή πριγκίπισσα γεννήθηκε σε μια περίοδο αναταραχών ανάμεσα στην Αυστρία και την Γαλλία, γι αυτό παντρεύτηκε τον Louis XVI της Γαλλίας προκειμένου να τερματιστούν οι εχθροπραξίες. Όταν έφτασε στην Γαλλία την υποδέχθηκαν ως είδωλο λόγω της αίσθησης μόδας που αγαπούσαν οι Γάλλοι. Από πολιτική σκοπιά,είχε μικρή επιρροή στον σύζυγό της και χρησίμευε κυρίως ως πιόνι για την μητέρα της, την αυτοκράτειρα της Αυστρίας. Εργάστηκε για να αποκτήσει επιρροή, όμως καθώς η Γαλλική Επανάσταση άρχισε να αποκτά ισχύ, αυτή έγινε ο αποδιοπομπαίος τράγος καθώς οι υπερβολικές επιδείξεις στυλ για τις οποίες ήταν γνωστή και αγαπητή από μερικούς, έγιναν η προσωποποίηση της αριστοκρατικής υπερβολής. Τέλος της ήταν τραγικό καθώς συνελήφθη και εκτελέστηκε με τον σύζυγο της από τους επαναστάτες. Τα τελευταία της λόγια ήταν “Συγχωρήστε με, κύριε. Δεν το έκανα επίτηδες. Όσον αφορά την φράση “ Αν δεν έχει ο λαός ψωμιά ας φάει παντεσπάνι” που της αποδόθηκε, προϋπήρχε σε κείμενο του J.J Rousseau το 1760 περιγράφοντας μια Ισπανίδα βασίλισσα και υποδήλωνε την παρακμή της αριστοκρατίας (Shen,2016).

Jane Austen (1755-1817) έζησε μια ήρεμη ζωή και έγραφε σε ένα είδος που γεφυρώνει την ρομαντική κίνηση της εποχής της με μια φρέσκια εκδοχή του ρεαλισμού. Γνώρισε από πρώτο χέρι την κοινωνική εθιμοτυπία και τις προσδοκίες που η κοινωνία είχε για τις γυναίκες. Όλη η δουλειά της είχε δημοσιευτεί ανώνυμα με το ψευδώνυμο “By a lady”. Το 1870 αποκαλύφθηκε η ταυτότητα της από τον ανιψιό της, με την δημοσίευσή του “A memoir of J. Austen”. Το έργο της εξακολουθεί να αποτελεί επιρροή στον λαό και οι ιστορίες της έχουν τέτοια διαχρονικότητα όπως αυτές του Shakespeare (Shen,2016) (History Extra, 2018).

Sojourner Truth (1797-1883) ακτιβίστρια που γεννήθηκε σε οικογένεια σκλάβων στην Νέα Υόρκη. Απέδρασε προς την ελευθερία ένα χρόνο πριν το κράτος καταργήσει την δουλειά το 1827. Έγινε η πρώτη αφροαμερικάνα που κέρδισε υπόθεση εναντίον λευκού άνδρα, όταν μήνυσε τον αφέντη της επειδή πούλησε τον γιο της. Περιόδευσε σε όλη την χώρα μιλώντας με πάθος για την πολιτική, την ισότητα και την κατάργηση της δουλείας. Έγινε εθνική φιγούρα για τα πολιτικά δικαιώματα. Το Ain't I am a woman? Ήταν η ομιλία που την έκανε διάσημη στην σύμβαση για τα δικαιώματα των γυναικών στο Οχάιο το 1851. Με την επιρροή της, εργάστηκε για την κατάργηση του διαχωρισμού μετά την διακήρυξη της χειραφέτησης. Ήταν υπέρμαχη της ισότητας και το 1872 προσπάθησε να ψηφίσει στις εκλογές. Άφησε μια κληρονομιά, αφηφώντας τις προσδοκίες και έδωσε φωνή σε αυτούς που δεν είχαν (Shen,2016).

Ada Lovelace (1812-1852) το μόνο νόμιμο παιδί του λόρδου Byron. Ήταν εκπληκτικό

μαθηματικό ταλέντο και αυτό της το χάρισμα την βοήθησε να συνεργαστεί με τον Charles Babbage ο οποίος θεωρείται ο “πατέρας” του υπολογιστή. Το βιβλίο σημειώσεων της περιλάμβανε αλγόριθμους οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν για την δημιουργία του πρώτου προγράμματος για υπολογιστές το 1843 (History Extra, 2018).

Maria Mitchell (1818-1889) η πρώτη Αμερικάνα αστροναύτης. Στα 27 της χρόνια άνοιξε το δικό της σχολείο και δέχθηκε και έγχρωμα παιδιά παρά τους διαχωρισμούς που υπήρχαν στα δημόσια σχολεία. Έπειτα ανακάλυψε πρώτη κομήτη με τηλεσκόπιο και έλαβε γι αυτό της το κατόρθωμα χρυσό μετάλλιο από τον βασιλιά της Δανίας. Ο κομήτης έλαβε το όνομά της. Προσλήφθηκε το 1849 από την κυβέρνηση των Η.Π.Α ως ουράνια παρατηρήτρια. 6 χρόνια αργότερα έγινε καθηγήτρια στο κολέγιο Vassar. Ήταν μια γυναίκα αγωνίστρια καθώς μόλις ανακάλυψε ότι πληρωνόταν λιγότερα από τους άνδρες συναδέλφους της ζήτησε ίση αμοιβή και τα κατάφερε (Shen,2016).

Susan B Anthony (1820-1906) μιλούσε δημόσια την εποχή που δεν επιτρέπονταν οι γυναίκες στην πολιτική σκηνή. Ήταν ηγέτης της κοινωνικής μεταρρύθμισης συμβάλλοντας στα δικαιώματα των γυναικών. Ιδρύτρια της “Εθνικής Λέσχης Γυναικών (Women's Loyal National League)” μαζί με την φίλη και συνεργάτη της Elisabeth Cady Stanton. Η Anthony, οργάνωσε μια αναφορά που έφερε 400.000 υπογραφές για την κατάργηση της δουλείας. Εργάστηκε με την Harriet Tubman στον υπόγειο σιδηρόδρομο και συνελήφθη επειδή προσπάθησε να ψηφίσει, αργότερα καταδικάστηκε σε μια ευρέως διαδεδομένη δίκη. Μέσα από το έργο της οδήγησε σε δύο συνταγματικές τροποποιήσεις: πρώτον, την κατάργηση της δουλείας και δεύτερον, το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες. Ήταν η πρώτη γυναίκα που εμφανίστηκε σε νόμισμα των Η.Π.Α του ενός δολαρίου που κόπηκε το 1979 (Shen,2016).

Florence Nightingale (1820-1910) ιδρύτρια της σύγχρονης νοσηλευτικής, πριν από αυτήν δεν υπήρχε επίσημη εκπαίδευση για νοσηλευτικές πρακτικές. Εργάστηκε σκληρά παρά το γεγονός ότι γεννήθηκε σε πλούσια οικογένεια που απέρριψε την απόφασή της να δουλέψει. Αυτή μαζί με 38 ακόμα νοσοκόμες που εκπαίδευσε στάλθηκαν σε βρετανική βάση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά την διάρκεια του Κριμαϊκού Πολέμου. Εκεί, τρομοκρατημένη από την κατάσταση ανέπτυξε φήμη ως “συμπνευτική υποστηρίκτρια” και “λαμπρή στατιστικός” καθώς παρατήρησε ότι οι συνθήκες φροντίδας των ασθενών σχετίζονται άμεσα με το ποσοστό θνησιμότητας. Με την παρέμβασή της το ποσοστό αυτό μειώθηκε από 42% σε 2%. Έγινε επικεφαλής σε εκστρατείες για τις πρακτικές υγιεινής και περίθαλψης στα νοσοκομεία και έγραψε το εγχειρίδιο για την σύγχρονη νοσηλευτική. Επιπλέον, δημιούργησε την πρώτη επίσημη σχολή νοσηλευτικής, το σχολείο κατάρτισης Nightingale στο νοσοκομείο ST. Thomas στο Λονδίνο. Σε όλη την ζωή της συνέχισε να γράφει και να συμβουλεύει άλλες νοσοκόμες οι οποίες καθιέρωσαν παγκοσμίως τις μεθόδους της

(Shen,2016) (History Extra, 2018).

Elizabeth Blackwell (1821-1910) η πρώτη γυναίκα που έλαβε πτυχίο ιατρικής στις Η.Π.Α το 1849. Η αίτησή της στο ιατρικό κολέγιο της Γενεύης στην Νέα Υόρκη ήταν τόσο ασυνήθιστη ώστε η αποδοχή της τέθηκε στην ψηφοφορία 150 ανδρών φοιτητών. Νομίζοντας ότι πρόκειται για κάποιου είδους αστείο ψήφισαν υπέρ της. Μετά την αποφοίτησή της ταξίδευσε προκειμένου να προωθήσει την εκπαίδευσή της αντιμετωπίζοντας άνδρες γιατρούς που δεν ήθελαν να συνεργαστούν μαζί της. Άνοιξε το δικό της ιατρείο το οποίο, απασχολούσε μόνο γυναίκες. Με το έργο της έφερε στο προσκήνιο τις δυνάμεις και προοπτικές των γυναικών συμβάλλοντας στην κοινωνική και ηθική αλλαγή (Shen,2016).

Η Harriet Tubman (1822-1913) γεννημένη στη δουλεία, εξαιτίας της κακομεταχείρισης υπέστη επιληπτικές κρίσεις και ναρκοληψία για το υπόλοιπο της ζωής της. Διέφυγε το 1849 από την σκλαβιά, όμως επέστρεψε για να βοηθήσει και άλλους να αποδράσουν μέσω του υπόγειο σιδηροδρόμου. Όταν ξέσπασε ο εμφύλιος υπηρέτησε ως νοσοκόμα και κατάσκοπος. Εργάστηκε για τον συνταγματάρχη Montgomery και τα στρατεύματά του διασώζοντας 750 σκλάβους. Αγόρασε έπειτα ένα οίκημα στην Νέα Υόρκη όπου στεγάζονταν όσοι χρειάζονταν βοήθεια. Το 1943 έδωσε την περιουσία της στην εκκλησία για να ανοίξει μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων Αφροαμερικάνων (Shen,2016).

Belva Lockwood (1830-1917) ήταν η πρώτη γυναίκα δικηγόρος που λογομάχησε στο Ανώτατο Δικαστήριο. Πίεσε και βοήθησε να περάσει πράξη ίσης αμοιβής για τις γυναίκες στην κυβέρνηση. Υποστήριξε πολλές υποθέσεις για γυναίκες και δικαιώματα μειονοτήτων . 4 χρόνια μετά την είσοδό της στο δικηγορικό σύλλογο, αύξησε τα ποσοστά συμμετοχής της ως η πρώτη υποψήφια για προεδρικές υποθέσεις με μια ολοκληρωμένη εκστρατεία. Είχε την ελπίδα ότι η συνεισφορά της στην προεδρία θα συνέβαλλε στην διασφάλιση ψήφου στις γυναίκες (Shen,2016).

Marie Curie (1867-1934) η πρώτη γυναίκα που κέρδισε νόμπελ και το πρώτο άτομο που κέρδισε δύο φορές για δύο διαφορετικές επιστήμες. Σπούδασε φυσική και μαθηματικά στην Σορβόννη. Στο Παρίσι συνάντησε τον Pierre Curie και μαζί προώθησαν το έργο της για την ραδιενέργεια και ανακάλυψαν δύο νέα στοιχεία τα οποία ονόμασαν polonium και radium. Το 1903 κέρδισε το νόμπελ φυσικής και το 1911 το νόμπελ χημείας. Ήταν η πρώτη γυναίκα καθηγήτρια στην Σορβόννη και ίδρυσε δύο ινστιτούτα Curie στο Παρίσι και στην Βαρσοβία. Κατόρθωσε με την ευφυΐα της να ξεπεράσει πολλά εμπόδια και να γράψει ιστορία (Shen,2016) (History Extra, 2018).

Rosa Luxemburg (1871-1919) εξέχουσα εκπρόσωπος της δημοκρατικής σοσιαλιστικής σκέψης στην Ευρώπη. Άσκησε κριτική κατά του καπιταλισμού και ήταν μια από τις λίγες ανεξάρτητες γυναίκες με ακαδημαϊκή μόρφωση, ενεργή στην πολιτική σκηνή και αντιμετώπισε γενναία τα

σεξιστικά στερεότυπα. Η κόκκινη Ρόζα, όπως την αποκαλούσαν, ήταν συνισρύτερια της ομάδας Σπάρτακος και του Κομμουνιστικού Κόμματος της Γερμανίας. Το 1898 έλαβε γερμανική υπηκοότητα που της επέτρεψε να εισχωρήσει στους κόλπους του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος. Υποστηρίκτρια της μαρξιστικής ιδεολογίας και επικριτική ως προς την στάση του Lenin σε πολλά σημεία της θεωρίας του. Το 1919 μέλη παρακρατικής οργάνωσης την δολοφόνησαν. Θεωρείται το καλύτερο μυαλό μετά τον Marx και σημείο αναφοράς στην ιστορία του σοσιαλισμού (Μποζώνη,2018)

Helen Keller (1880-1968) λόγω ασθένειας έμεινε κωφή, είχε προβλήματα όρασης και παρακολουθούσε μαθήματα στο Ινστιτούτο Perkins για τυφλούς, όπου και έγινε δασκάλα. Δημοσίευσε πάνω από 12 βιβλία. Πάλεψε ακούραστα για τα άτομα με αναπηρίες και για άλλα ζητήματα όπως ψήφος στις γυναίκες, έλεγχος γεννήσεων. Η επίδρασή της ήταν ευρεία, ήταν συνιδρύτρια της Αμερικάνικης Ένωσης Πολιτικών Ελευθεριών (A.C.L.U) και η ζωή της έδωσε όραμα στον κόσμο (Shen,2016).

Eleanor Roosevelt (1884-1962) η πρώτη κυρία με την μεγαλύτερη διάρκεια δεδομένου ότι ο άνδρας της Franklin εκλέχθηκε 4 φορές. Ήταν η πρώτη κυρία που έδινε δημόσιες ομιλίες, ήταν υποστηρίκτρια των δικαιωμάτων των γυναικών στην εργασία. Επιπλέον, επέτρεπε μόνο σε γυναίκες δημοσιογράφους να παρακολουθούν συνεντεύξεις τύπου ώστε οι εφημερίδες να αναγκάζονται να κρατούν τις γυναίκες. Εργάστηκε ως πρώτη πρόεδρος της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. Μετά τον θάνατο του άνδρα της, συνέχισε να ασχολείται με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Shen,2016).

Simon de Beauvoir (1908-1986) συγγραφέας και φεμινίστρια, με το βιβλίο της “Το Δεύτερο Φύλο” να θεωρείται βίβλος του φεμινισμού. Υποστήριζε ότι τα δικαιώματα του ανθρώπου πρέπει να στηρίζονται στην ισότητα δικαιωμάτων μεταξύ ανδρός και γυναικός (ΕΛCteam,2017)

Μητέρα Τερέζα (1910-1997) γεννημένη στην Αλβανία, ήταν μια Ρωμαϊκή Καθολική καλόγρια που έζησε στην Ινδία για το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της. Το 1950 ίδρυσε τους Ιεραποστόλους φιλανθρωπίας που προσέλκυσαν πολλές αδελφές που έλαβαν όρκους αγνότητας, φτώχειας, υπακοής και δωρεάν υπηρεσίας στους φτωχότερους από τους φτωχούς. Το έργο της περιλάμβανε τη διαχείριση σπιτιών για ανθρώπους που πέθαιναν, συλλογικές κουζίνες, ορφανοτροφεία και σχολεία. Αν και επέκρινε την αντίθεσή της στην άμβλωση, το φιλανθρωπικό έργο της άλλαξε τη ζωή πολλών από τους πιο ευάλωτους ανθρώπους στον κόσμο (History Extra,2018).

Rosa Parks (1913-2005) έμεινε στην ιστορία όταν το 1955 αρνήθηκε να δώσει την θέση της στο λεωφορείο σε ένα λευκό άνδρα αντιστεκόμενη στο φυλετικό διαχωρισμό που επικρατούσε στις Η.Π.Α. Η πράξη της γέννησε ένα κίνημα που κράτησε 381 μέρες, όλοι οι αφροαμερικάνοι στην Αλαμπάμα αρνήθηκαν να χρησιμοποιήσουν το λεωφορείο. Με το μποϊκοτάζ αυτό οι νόμοι περί

διαχωρισμού θεωρήθηκαν αντισυνταγματικοί. Η Parks έγινε ήρωας και πρόσωπο του κινήματος για τα πολιτικά δικαιώματα (Shen,2016) (History Extra, 2018).

Indira Gandhi (1917-1984) το 1966 κέρδισε την μάχη εναντίον του Lal Bahadur Shastri και έγινε η πρώτη πρωθυπουργός της Ινδίας σε μια περίοδο οξυτάτης κρίσης. Αν και κεντρώα εισήγαγε πιο αριστερές οικονομικές πολιτικές και προώθησε την αγροτική παραγωγικότητα. Το 1969 προκλήθηκε κρίση στο εσωτερικό του Κόμματος του Κογκρέσου. Το κόμμα την διέγραψε και αυτή ίδρυσε νέο. Κέρδισε και τις εκλογές του 1971 και η Ινδία, άρχισε να σημειώνει πρόοδο στην εκβιομηχάνιση και την παραγωγή τροφίμων. Στήριξε στρατιωτικά τον λαό της Ανατολικής Βεγγάλης ώστε να αποχωρίσει από το Πακιστάν. Αυτό οδήγησε στον σχηματισμό του κράτους του Bangladesh. Κατηγορήθηκε από το δικαστήριο ότι παραβίασε νόμους και απομακρύνθηκε από την εξουσία το 1972. το 1980 επανεκλέγει πρωθυπουργός όμως λόγω της εμπλοκής της στην διαμάχη με αυτονομιστές του Punjab, οδήγησε στην δολοφονία της το 1984 (Hoogensen and Solheim2006).

Eva Peron (1919-1952) έγινε η πρώτη κυρία της Αργεντινής το 1946 όταν παντρεύτηκε τον Juan Peron. Υποστήριζε τα συνδικάτα, τα εργατικά δικαιώματα και το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες. Ίδρυσε το ίδρυμα Eva Peron και το Peronist Party, την πρώτη πολιτική ομάδα που εξυπηρετούσε τα συμφέροντα των γυναικών. Την επομένη χρονιά οι γυναίκες απέκτησαν δικαίωμα ψήφου ενώ μέχρι το 1951 θα μπορούσαν να συμμετέχουν στις εκλογές ως υποψήφιες. Ήταν τόσο ενεργή στην κοινωνία και αγαπητή από τον λαό που αποφάσισε να κατέβει ως αντιπρόεδρος στο πλευρό του συζύγου της. Αυτό προκάλεσε την αντίσταση της αντιπολίτευσης και της στρατιωτικής ελίτ. Ωστόσο λόγω προβλημάτων υγείας αποσύρθηκε, ως σήμερα η επιρροή της είναι έντονη στην Αργεντινή (Shen,2016).

Betty Friedan (1921-2006) η μητέρα του δεύτερου φεμινιστικού κύματος. Με το βιβλίο της “The Feminine Mystique” ρώτησε “τώρα που οι γυναίκες έχουν δικαίωμα ψήφου, τι άλλο θέλουν να κάνουν;”. Το 1966, υπηρέτησε ως πρόεδρος του N.O.W (Εθνικού Οργανισμού Γυναικών), ώστε να δοθούν δίκαιες ευκαιρίες στο χώρο εργασίας. Ήταν επίσης συνιδρύτρια του N.W.P.C (Εθνικό Πολιτικό Παρατηρητήριο Γυναικών) και το N.A.P.A.L (Εθνική Ένωση για την Κατάργηση Νόμων περί Αμβλώσεων) (Shen,2016).

Margaret Thatcher (1985-2013) η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου το 1979. Ηγέτης του συντηρητικού κόμματος, ήταν ισχυρή στις κρίσεις όπως ο πόλεμος στα νησιά Φώκλαντ το 1982 όταν η Αργεντινή εισέβαλε σε βρετανικό έδαφος. Η φίλια της με τον R. Reagan επηρέασε την συμφωνία Reagan-Gorbachev που οδήγησε στο τέλος του ψυχρού πολέμου. Εκλέχθηκε 3 φορές πριν παραιτηθεί το 1990. Θεωρείται μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα λόγω των συντηρητικών πολιτικών της (Hoogensen and Solheim2006).

Coretta Scott King (1927-2006) η πρώτη κυρία του αμερικάνικου κινήματος για τα πολιτικά

δικαιώματα. Παντρεύτηκε τον Martin Luther King και μαζί οδήγησαν την επανάσταση των πολιτικών δικαιωμάτων ξεκινώντας με το μποϊκοτάζ των λεωφορείων στο Montgomery το 1955. ταξίδεψαν μιλώντας για την μη βίαιη κοινωνική αλλαγή. Μετά την δολοφονία του συζύγου της συνέχισε να εργάζεται στο κίνημα (Shen,2016).

Maya Angelou (1928-2014) ακτιβίστρια, ποιήτρια, ηθοποιός, σκηνοθέτης. Εργάστηκε με τον Malcolm X και τον Martin Luther King JR. Κέρδισε Grammy's και τα βιβλία της έγιναν best seller's. Με τα έργα της υπερασπιζόταν τον μαύρο πολιτισμό, αναδεικνύοντας την εμπειρία του να είναι κανείς αφρικάνικης καταγωγής στις Η.Π.Α. Άνοιξε το μυαλό και τις καρδιές της Αμερικής (Shen,2016).

Gloria Steinem (1934-) ξεκίνησε την καριέρα της ως κουνελάκι του Playboy γράφοντας την περίφημη έκθεση της "A bunny's tale". Αργότερα, θεωρήθηκε ηγέτης του φεμινισμού με άρθρο "After Black Power Women's Liberation". Έκλυψε ακρόαση έκτρωσης και ενώθηκε με προσωπικότητες όπως Friedan σχηματίζοντας το N.W.P.C. Το 1971 πρωτοστάτησε με την δημιουργία του περιοδικού Ms το οποίο λειτουργούσε αποκλειστικά από γυναίκες. Συνεχίζει να ασκεί με πάθος την κοινωνική δικαιοσύνη με τον δικό της πρωτότυπο τρόπο (Shen,2016).

Valentina Tereshkova (1937-) η πρώτη γυναίκα στο διάστημα. Θεωρήθηκε ιδανική υποψήφια για το σοβιετικό διαστημικό πρόγραμμα και αφού πέρασε όλα τα τεστ και τις δοκιμές, επιλέχθηκε για να πιλοτάρει το Vostok G. Μετά την επιστροφή της έγινε εθνική ήρωας και σοβιετική εκπρόσωπος των διεθνών γυναικείων οργανώσεων (Shen,2016).

Malala Yousafzai (1997-) η πακιστανή ακτιβίστρια που έγινε η νεότερη νικήτρια νόμπελ ειρήνης για τον αγώνα της να υποστηρίζει τα δικαιώματα των κοριτσιών. Πυροβολήθηκε το 2012 στο κεφάλι από ταλιμπάν επειδή έγραψε ένα blog για το BBC Urdu σχετικά με την ζωή υπό το καθεστώς των ταλιμπάν. Έγινε διεθνές σύμβολο για τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευσή (Shen,2016).

Μερικές ακόμα προσωπικότητες που αξίζει να αναφερθούν είναι η Agathe Unwilingiyimana, πρωθυπουργός της Rwanda από το 1993 ως το 1994. Η Golda Meir πρωθυπουργός του Ισραήλ το 1969. Η Johnson Sirleaf η πρώτη εκλεγμένη γυναίκα πρόεδρος σε αφρικανικό κράτος που το 1971 κέρδισε νόμπελ ειρήνης. Η Benazir Bhutto η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός του Πακιστάν το 1988. Η Gro Harlem Brundtland η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός της Νορβηγίας το 1981 . Η Edith Gresson η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός της Γαλλίας το 1991. Η Vindis Finnbogadottir η πρώτη γυναίκα πρόεδρος της Ισλανδίας το 1980 και της Ευρώπης. Η Tarja Kaarina Halonen η πρώτη γυναίκα πρόεδρος της Φινλανδίας από το 2000 ως το 2012 και μια από τις πιο δημοφιλείς πολιτικούς της χώρας. Η Mary Robinson πρώτη γυναίκα πρόεδρος της Ιρλανδίας το 1990 και Ύπατη Αρμοστής του Ο.Η.Ε για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Angela Merkel η πρώτη γυναίκα

καγκελάριος της Γερμανίας από το 2005. Η Violetta Chamorro, πρόεδρος της Νικαράγουας το 1990 και πρώτη γυναίκα πρόεδρος στην κεντρική Αμερική. Η Kim Campbell πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός του Καναδά το 1993. Η Isabel Peron πρόεδρος της Αργεντινής το 1974. η Mireya Moscoso πρώτη γυναίκα πρόεδρος του Παναμά το 1999. Τέλος, η Michelle Bachelet πρόεδρος της Χιλής το 2006 (Hoogensen and Solheim2006).

Οι παραπάνω γυναίκες αποτελούν πρότυπο λόγω του χαρακτήρα, της γενναιότητας και του πάθους που επέδειξαν. Ακολουθεί στην επόμενη ενότητα το έργο και η ζωή, δύο από τις πιο σημαντικές γυναίκες της σύγχρονης ιστορίας της Margaret Thatcher και της Angela Merkel.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Μ. THATCHER: Η Ζωή και το Έργο της

Η Margaret Thatcher, η Σιδηρά Κυρία της πολιτικής όπως την αποκαλούσαν, ήταν μια από τις κορυφαίες γυναίκες στην σύγχρονη ιστορία. Συντηρητική αυστηρή και απόλυτη, μπορεί να μην γινόταν εύκολα συμπαθείς στους άλλους, όμως όποια και να είναι η άποψη του καθένα για την προσωπικότητα της, δεν μπορούμε να αρνηθούμε ότι με τις πολιτικές και το έργο της κατόρθωσε να αφήσει το στίγμα της στην ιστορία όχι μόνο της Μεγάλης Βρετανίας αλλά και της Ευρώπης.

3.1 Η Ζωή της Πριν την Πολιτική

Η Margaret Hilda Roberts γεννήθηκε στις 3 Οκτωβρίου 1925, στην πόλη Grantham στην πολιτεία Lincolnshire της Αγγλίας. Οι γονείς της, Alfred και Beatrice Roberts, ήταν μεσοαστοί ιδιοκτήτες μανάβικου, ενεργοί πολιτικά και ευσεβείς μεθοδιστές. Όλη της την παιδική ηλικία κυριαρχήθηκε από την πίστη των γονιών της. Κάθε Κυριακή ήταν υποχρεωτικά στην εκκλησία. Μεγάλωσε σε ένα αυστηρό σπίτι με περιορισμούς, αυτοί οι περιορισμοί όμως δεν οφείλονταν στην έλλειψη πόρων καθώς ο πατέρας της είχε στην κατοχή του δύο μαγαζιά αλλά πήγαζε από συγκεκριμένες αρχές τις οποίες η οικογένειά της ακολουθούσε. Στις 3 Σεπτεμβρίου του 1930, εγγράφηκε στο Huntingtower Road Council School, το καλύτερο δημοτικό σχολείο της περιοχής. 6 χρόνια αργότερα στις 13 Ιουλίου κατόρθωσε να κερδίσει υποτροφία για να παρακολουθήσει μαθήματα στο καλύτερο σχολείο γραμματικής το Kesteven and Grantham Girl's School (K.G.G.S) (Campbell,2009), (Aitken, 2013)

Αυτή της η επιτυχία αποτέλεσε κρίσιμη καμπή στην ζωή της. Το πάθος και η φιλοδοξία της την βοήθησαν και πάλι. Κερδίζοντας υποτροφία για το πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Τον Οκτώβριο του 1943 μετακόμισε στην Οξφόρδη όπου σπούδασε Χημεία. Τα χρόνια της στο πανεπιστήμιο ήταν δύσκολα, συχνά ένιωθε μοναξιά και στεναχώρια. Η αρνητικότητα αυτή, εξισορροπήθηκε με από τα ενδιαφέροντά της, έγινε επιτυχημένη φοιτήτρια-πολιτικός μέχρι που στο τελευταίο της έτος εκλέχθηκε πρόεδρος της Ένωσης Συντηρητικών (O.U.C.A) του πανεπιστημίου. Εκτός από την πολιτική συμμετείχε και στην χορωδία των μεθοδιστών. Τον Μάιο του 1947 αποφοίτησε και ξεκίνησε την καριέρα της ως χημικός. Ταυτόχρονα προσπάθησε δύο φορές να εκλεγεί βουλευτής το 1950 και το 1951 αλλά απέτυχε. Το 1951 παντρεύτηκε τον Denis Thatcher και δύο χρόνια αργότερα έφερε στον κόσμο τα δίδυμα παιδιά τους. Το 1953 ολοκλήρωσε και τις σπουδές της στην

3.2 Τα Πρώτα Βήματα στην Πολιτική Μέχρι την Ανάληψη της Εξουσίας το 1979

Μετά την νίκη των Συντηρητικών στις εκλογές του 1959 η Margaret ήταν ένα από τα εκλεγμένα μέλη του κόμματος. Ως μια από τις 12 γυναίκες μέλη της συντηρητικής πλευράς γρήγορα έγινε αντιληπτή. Η κοινοβουλευτική της καριέρα έλαβε γρήγορα ώθηση όταν ήρθε δεύτερη στην ψηφοφορία για τα νομοσχέδια των μελών (Private Members Bills). Με την δεύτερη θέση θα μπορούσε να προτείνει ένα νομοσχέδιο της επιλογής της το οποίο θα μπορούσε να γίνει νόμος. Μέχρι αυτή την νίκη της κρατούσε χαμηλούς τόνους και δεν είχε εκφράσει ποτέ την άποψη της και αυτό γιατί η Βουλή των Κοινοτήτων ήταν εκείνη την εποχή ένα ανδροκρατούμενο-σοβινιστικό μέρος όπου μόνο 25 στους 630 βουλευτές ήταν γυναίκες. Γι αυτό οι γυναίκες βουλευτές περιθωριοποιούνταν. Όμως υπήρχε ένα κοινοβουλευτικό μέρος στο οποίο επικρατούσε ισότητα και αυτό ήταν η Βουλή όπου το κάθε μέλος κρινόταν από την ποιότητα των ομιλιών του και όχι από το φύλο του (Aitken, 2013), (Berlinski, 2008).

Η πρώτη, παρθενική ομιλία θεωρείται το πρώτο εμπόδιο της κοινοβουλευτικής σταδιοδρομίας. Η πρώτη ομιλία, παραδοσιακά, δεν πρέπει να είναι αμφιλεγόμενη, πρέπει να περιέχει μια σύντομη περιγραφή της εκλογικής περιφέρειας του νέου μέλους και να γίνεται μια τιμητική αναφορά στον προηγούμενο βουλευτή. Η Thatcher, έσπασε όλους αυτούς τους κανόνες στην ομιλία της. Ο λόγος που αγνόησε τους κανόνες ήταν επειδή αποφάσισε ότι η πρώτη της ομιλία στο Κοινοβούλιο έπρεπε να είναι ένας συνδυασμός τόσο της παραδοσιακής πρώτης ομιλίας όσο και του νομοσχεδίου που είχε κερδίσει στην ψηφοφορία. Αυτό, ήταν ένα τολμηρό ξεκίνημα στην καριέρα της. Περίμενε περισσότερο από ένα χρόνο από την πρεμιέρα του νομοσχεδίου της για την δεύτερη ομιλία της και επέλεξε να μιλήσει κατά την διάρκεια της συζήτησης για τον προϋπολογισμό του 1961. Ήθελε να αναγνωριστεί ως ειδικός στην φορολογία και στα κρατικά θέματα. Η ομιλία της ανέδειξε την μόνη αδυναμία της, την ανικανότητά της να κάνει ένα αστείο (Campbell 2009) (Aitken, 2013).

Το καλοκαίρι του '61 υπήρχαν εικασίες ότι στον επικείμενο κυβερνητικό σχηματισμό η Thatcher θα προαγόταν. Ο Harold Macmillan, ο τότε ηγέτης των Συντηρητικών και πρωθυπουργός της χώρας την προσκάλεσε να ενταχθεί στην κυβέρνηση του και ανέλαβε κοινοβουλευτική γραμματέας του Υπουργείου Εθνικής Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (1961-1964). Η προαγωγή της ήταν γρήγορη, καθώς ήθελαν μια γυναίκα να αντικαταστήσει την Patricia Hornsby-Smith σε αυτό που θεωρούσαν γυναικεία δουλειά. Η Thatcher, ασχολήθηκε με 6 ξεχωριστά χαρτοφυλάκια, συντάξεις, στέγαση, οικονομική πολιτική, εξουσία, μεταφορές και εκπαίδευση. Παρέμεινε στο Υπουργείο για 3 χρόνια, περισσότερα από όσο επιθυμούσε. Η φύση του έργου της,

της ταίριαζε τέλεια. Αν και δεν γνώριζε τίποτα για την κοινωνική ασφάλεια, γρήγορα κυριάρχησε με το μυαλό και την ανεξάντλητη όρεξή της για γραφειοκρατία (Campbell 2009) (Aitken, 2013).

Η κατάρρευση της ευρωπαϊκής πολιτικής, κατέστρεψε την κυβέρνηση του Macmillan. Η αναδιάρθρωση του Υπουργικού Συμβουλίου δεν μπόρεσε να αναζωογονήσει την κυβέρνηση, η οποία πλέον είχε να αντιμετωπίσει έναν ισχυρό ηγέτη της αντιπολίτευσης τον Harold Wilson. Για τα επόμενα 6 χρόνια έως το 1970, η Thatcher κατείχε 6 διαφορετικά χαρτοφυλάκια. Μετά την ήττα των Συντηρητικών στις εκλογές του '64 ανέλαβε εκπρόσωπος σε θέματα γης και στέγασης. Πριν τις εκλογές του '70 εισχώρησε στο Shadow Cabinet, ένα σώμα της αντιπολίτευσης το οποίο προσομοιάζει με Υπουργικό Συμβούλιο και έχει επικεφαλής τον αρχηγό της αντιπολίτευσης. Στα απομνημονεύματά της έγραψε ότι ένιωθε περιθωριοποιημένη ως μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου του Heath “ για κάποιους ήταν η γυναίκα της οποίας η αποστολή ήταν να εξηγήσει τι είναι πιθανό να σκεφτούν οι γυναίκες σε ενοχλητικά θέματα”. Δεν ένιωθε μέρος της ομάδας και σύντομα έμαθε να σιωπά (Campbell, 2009) (Blundell, 2008).

Η εξουσία που είχε αποκτήσει της έδωσε την δυνατότητα να ασχοληθεί με ένα άλλο σημαντικό τομέα της πολιτικής. Ήταν η εποχή του φθηνού εισαγόμενου πετρελαίου και το αέριο της Βόρειας θάλασσας είχε πρόσφατα ανακαλυφθεί. Χρησιμοποίησε την επιστημονική της εκπαίδευση για τον χειρισμό τεχνικών ζητημάτων πυρηνικής ενέργειας όμως, για πρώτη φορά είχε να αντιμετωπίσει το πολιτικό πρόβλημα την εθνικοποίηση των βιομηχανιών. Κάθε ομιλία της εκείνη την περίοδο δείχνει ότι ανέπτυξε ολοένα και σαφέστερα την πεποίθηση ότι η δημόσια κυριότητα ήταν πολιτικά-οικονομικά-ηθικά λάθος. Το 1968 το κόμμα βρισκόταν σε μεγάλη ζύμωση καθώς υπήρχε απέχθεια για την κυβέρνηση όμως έντονη ήταν και η κριτική προς τον ηγέτη των Συντηρητικών E. Heath. Το επόμενο έτος η Thatcher κατηγόρησε την κυβέρνηση των Εργατικών για την παρακμή των ηθικών προτύπων της κοινωνίας από την απελευθέρωση του νομικού πλαισίου την δεκαετία του '60, αυτή την κατάσταση χαρακτήρισε στα απομνημονεύματά της “σχεδόν πλήρη διαχωρισμό μεταξύ των παραδοσιακών χριστιανικών αξιών και της κρατικής εξουσίας. Το 1968 αντιτάχθηκε στην χαλάρωση νόμων για το διαζύγιο. Όμως, υποστήριξε προτάσεις νόμου για την αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας, την νομιμοποίηση των αμβλώσεων και την διατήρηση της θανατικής ποινής. Άσκησε σκληρή κριτική στην πολιτική υψηλής φορολογίας της κυβέρνησης βλέποντας την ένα βήμα όχι προς τον σοσιαλισμό αλλά προς τον κομμουνισμό (Αρετάκη, 2013) (Blundell, 2008).

Μετά την νίκη των Συντηρητικών το 1970 υπό την αρχηγία του E. Heath η Thatcher υπηρέτησε ως Υπουργός Παιδείας. Κάποιες πολιτικές που προώθησε ως Υπουργός ήταν η υποχρεωτική εκπαίδευση μέχρι την ηλικία των 16, εξαγριώνοντας μεγάλο μέρος των πολιτών. Όμως οι μεγαλύτερες αντιδράσεις προκλήθηκαν όταν αποφάσισε να σταματήσει την δωρεάν παροχή

γάλατος στα σχολεία και να αυξήσει το αντίτιμο των σχολικών γευμάτων. Αυτές ήταν ασήμαντες περικοπές υποστήριξε που είχαν φορτωθεί στην εκπαίδευση. Οι διαδηλωτές την χαρακτήριζαν Milk Snatcher ενώ η εφημερίδα The Sun την ρωτούσε “αν είναι άνθρωπος” για πρώτη φορά στην μέχρι τώρα καριέρα της το φύλο της χρησιμοποιήθηκε εναντίον της. Η εικόνα μιας γυναίκας που παίρνει το γάλα από τα παιδιά θεωρούταν αφύσικο ενώ αν η απόφαση λαμβανόταν από άνδρα η στάση των μέσων θα διέφερε. Ταυτόχρονα, κέρδισε τον τίτλο μιας εκ των πιο μισητών γυναικών της Μεγάλης Βρετανίας. Ήταν απροετοίμαστη για τον σάλιο που προκάλεσαν οι αποφάσεις της. Το 1971 ήταν σε θέση να ανακοινώσει μια τεράστια μονάδα κατασκευής για να αντικαταστήσει τα παλιά δημοτικά σχολεία, ξοδεύοντας 132.000.000 λίρες τις οποίες εξοικονόμησε από τις περικοπές του γάλατος και την αύξηση των τιμών των σχολικών γευμάτων. Το πιο αξιοσημείωτο κατόρθωμά της ήταν να σώσει το Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ήταν πεπεισμένη ότι ήταν μια αξιόλογη επιχείρηση η οποία θα μπορούσε να επεκτείνει της ευκαιρίες. Ήταν επιπλέον, ένας οικονομικός τρόπος για την παραγωγή περισσότερων πτυχιούχων (Aitken,2013), (Berlinski, 2008).

Το 1972, υπήρχε η φήμη ότι ο Heath θα την καθαιρούσε από την θέση της, όμως αντίθετα στάθηκε δίπλα της την πιο δύσκολη ώρα. Η επιστροφή της Thatcher είχε αρχίσει, άρχισε να κερδίζει εύσημα για την αύξηση του ορίου ηλικίας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Σφράγισε αυτή την επιστροφή στο τέλος του έτους με την δημοσίευση της Λευκής της Βίβλου. Προέβλεπε αύξηση 50% επί των δαπανών στην εκπαίδευση κατά τα επόμενα 10 χρόνια. Μέσα στα πλαίσια της συνολικής ανάπτυξης θα υπήρχε μια τεράστια επέκταση στην εκπαίδευση σχεδιασμένη να παρέχει δωρεάν βρεφονηπιακά τμήματα, 40 % αύξηση των εκπαιδευτικών, επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αύξηση του αριθμού των φοιτητών. Ήταν ένα εξαιρετικά φιλόδοξο σχέδιο, και η Βίβλο της έγινε δεκτή από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η αισιοδοξία της περιορίστηκε μέσα σε ένα χρόνο εξαιτίας της του τετραπλασιασμού στις τιμές του πετρελαίου μετά τον πόλεμο του Yiom Kippur και την επακόλουθη ύφεση που οδήγησε σε περικοπές στις κυβερνητικές δαπάνες για την επόμενη δεκαετία. Το τολμηρό σχέδιό της φάνηκε να απειλείται, οι περικοπές ανήλθαν στα 157.000.000 λίρες από τον προϋπολογισμό 3,5 δισεκατομμυρίων λιρών (Aitken,2013).

Λίγο αργότερα, οι ανθρακωρύχοι κήρυξαν απεργία. Αντιμέτωπος με αυτήν την πρόκληση ήρθε ο Heath ο οποίος κάλεσε εκλογές και απομακρύνθηκε από το αξίωμα του πρωθυπουργού. Το κόμμα των εργατικών επέστρεψε στην εξουσία. Η Thatcher εξελέγη και πάλι αυτή την φορά όμως στην αντιπολίτευση. Από την άνοιξη του 1974 και έπειτα η κατάσταση άλλαξε για αυτήν. Το κόμμα βρισκόταν σε μεγάλη κρίση, τα μέλη ήταν δυσαρεστημένα με τον πρώην πρωθυπουργό και ζητούσαν αλλαγή. Μετά τις εσωκομματικές εκλογές τον Φεβρουάριο του 1975, εκλέχθηκε αρχηγός ενός κόμματος που υποστήριζε ότι η θέση της γυναίκας βρίσκεται στο σπίτι. Μια νέα εποχή ξεκινούσε και για την ίδια και για το κόμμα, τότε ήταν που το ρώσικο πρακτορείο την χαρακτήρισε

“Σιδηρά Κυρία” ένας τίτλος που την ακολούθησε σε όλη την μετέπειτα καριέρα της. (Campbell,2009).

Ως ηγέτης της αντιπολίτευσης, είχε να εναντιωθεί σε πολλά. Η κυβέρνηση των Εργατικών υπό των Wilson και τον διάδοχό του J.Callaghan είχε λίγη τύχη. Από το 1975, η ανεργία παρέμενε υψηλή και οι Εργατικοί ακολούθησαν μια παρεμβατική οικονομική πολιτική κρατικοποιώντας επιχειρήσεις. Ο πληθωρισμός είχε φτάσει στο 20% και τροφοδοτούταν από το αραβικό εμπάργκο πετρελαίου. Τα συνδικάτα προχωρούσαν σε απεργίες και η κυβέρνηση παρά τις διαμαρτυρίες αναγκάστηκε να προβεί σε περικοπές μισθών με ταυτόχρονη αύξηση των φόρων. Με την στήριξη του Δ.Ν.Τ ο πληθωρισμός μειώθηκε 50% και η κρίση περιορίστηκε. Καθώς η οικονομία άρχισε να βελτιώνεται, η κυβέρνηση αποφάσισε να μην προκηρύξει εκλογές. Η περίοδος εκείνη σηματοδεύτηκε από απεργίες και επεισόδια. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε ως “Χειμώνας της Δυσαρέσκειας”. Αυτή η δυσαρέσκεια οδήγησε στις κάλπες τον Μαΐου 1979 η Margaret Thatcher έγινε η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας. Αυτή ήταν πραγματικά μια ιστορική στιγμή για ολόκληρο τον κόσμο. Φτάνοντας στο νέο της γραφείο στην οδό Downing δήλωσε “ όπου υπάρχει διαφωνία, είτε να φέρουμε αρμονία. Όπου υπάρχει σφάλμα, ας φέρουμε αλήθεια. Όπου υπάρχει αμφιβολία να φέρουμε πίστη και όπου υπάρχει απελπισία ας φέρουμε ελπίδα” (The Editors of New Word City, 2013).

3.3 Η Πρώτη Κυβέρνηση Thatcher :1979-1983

Στις 4 Μαΐου 1979 η M.Thatcher εισέρχεται στην οδό Downing 10, στο νέο της γραφείο κουβαλώντας την πρώτη μέρα της ως πρωθυπουργός προσδοκίες, ανησυχίες και ελπίδα. Ο J. Callaghan ο ηττημένος των εκλογών αναγνώρισε ότι “για μια γυναίκα να καταλάβει αυτό το γραφείο είναι μια τρομερή στιγμή στην ιστορία αυτής της χώρας. Όπως χαρακτηριστικά έγραψε η Guardian “ένα μικρό βήμα για την M Thatcher ένα γιγάντιο για το γυναικείο φύλο”. Όμως η ίδια δεν έβλεπε τον εαυτό της ως γυναίκα, αλλά ως πολιτικό με συγκεκριμένες υποχρεώσεις που πρέπει να εκτελέσει και που απλώς έτυχε να είναι και γυναίκα. Δεν ασχολήθηκε στην μέχρι τότε πορεία της με το φύλο και δεν σκόπευε ούτε τώρα να το κάνει. Στις εκλογές του 1979 εισήλθαν στην βουλή λιγότερες γυναίκες από ότι στις προηγούμενες μέχρι το 1951. Η M.Thatcher όμως ήταν αποφασισμένη γι' αυτήν την κυβέρνηση, ήξερε ότι θα διαφέρει από τις προηγούμενες και σε αυτή την πεποίθηση την οδηγούσε ένα αίσθημα πατριωτισμού και ιστορικής μοίρας. Από την στιγμή που ανέλαβε το αξίωμα έγινε υπεύθυνη για όλη την κυβερνητική μηχανή. Ωστόσο δεν είχε δικό της τμήμα να συντονίζει αυτή την εκτεταμένη γραφειοκρατία απλώς το μικρό της γραφείο στην οδό Downing (Campbell, 2009)

Παρά την αυτοπεποίθησή της και την αποφασιστική δημόσια συμπεριφορά της, ένιωθε πραγματικά αβέβαιη τώρα που ανέλαβε το δημόσιο γραφείο. Δημιούργησε μια υπουργική ομάδα ομοϊδεατών συναδέλφων και προσπάθησε να διασφαλίσει ότι τα αμφιλεγόμενα ζητήματα δεν θα ήταν ανοιχτά στο πρώτο χρόνο της θητείας της. Αν και εκλέχθηκε με την υπόσχεση ότι στην κυβέρνησή της δεν θα υπάρξουν οι αποτυχίες όλων των προηγούμενων του Wilson του Heith ή του Callaghan, όμως υπήρχαν πολλές ενδείξεις ότι τα πρώτα χρόνια της ως πρωθυπουργός λίγα πράγματα είχαν αλλάξει προς το καλύτερο. Μέχρι το τέλος του 1979, ο πληθωρισμός προβλεπόταν ότι θα έφτανε σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα ενώ η εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων είχε καταρρεύσει μετά τις εκλογές. Έως το καλοκαίρι του 1980 οι τιμές είχαν αυξηθεί κατά 22%, έως την άνοιξη του 1981 το Α.Ε.Π μειώθηκε 5,5% και οι άνεργοι ανερχόταν σε 2.7 εκατομμύρια, αύξηση της τάξης του ενός εκατομμυρίου μέσα σε 42 μήνες. Υπήρχαν επιπλέον απεργίες στην βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Έχοντας έρθει αντιμέτωποι με την απειλή ότι οι ανθρακωρύχοι θα λάβουν περισσότερα μέτρα δράσης, η κυβέρνησή της, έπρεπε να απέρριψε το σχέδιο να κλείσει 23 μη αποδοτικά ορυχεία οδηγώντας 13.000 εργαζόμενους στην ανεργία. Η Thatcher σε συνεργασία με τον Υπουργό Οικονομικών Sir Geoffrey Howe ήταν αποφασισμένοι να υποβάλλουν την χώρα στην αναγκαστική και αυστηρή πειθαρχία της ελεύθερης αγοράς (Cannadine, 2017).

Στον πρώτο προϋπολογισμό τον Ιούνιο του 1979, ο Howe έφτασε τον κανονικό συντελεστή φόρου εισοδήματος στο 33% από 30%, μείωσε τις δημόσιες δαπάνες 3% ενώ ο φόρος προστιθέμενης αξίας διπλασιάστηκε φτάνοντας το 18%. Επιπλέον, αυξήθηκαν τα επιτόκια από 14% σε 17%. Στον επόμενο προϋπολογισμό που παρουσιάστηκε το 1980 εξέφρασε την δέσμευσή της κυβέρνησης να μειώσει περαιτέρω τις δημόσιες δαπάνες ανακοινώνοντας ακόμα περισσότερες περικοπές. Όμως όσο αυτές οι πολιτικές εντείνονται τόσο αυξάνονταν τα δεινά. Αυξήθηκε η αξία του φόρου προστιθέμενης αξίας και τα επιτόκια τροφοδότησαν τον πληθωρισμό προκαλώντας την αύξηση των μισθολογικών διακανονισμών. Ταυτόχρονα, η ζήτηση των καταναλωτών μειώθηκε, οι βρετανικές εξαγωγές έγιναν λιγότερο ανταγωνιστικές λόγω των υψηλών επιτοκίων και προκαλούσαν ζημιές στην βιομηχανική παραγωγή. Η ανεργία συνέχιζε να αυξάνεται και η οικονομία να συρρικνώνεται. Τον Μάρτιο του 1981 ο Howe παρουσίασε τον τρίτο προϋπολογισμό μειώνοντας τις δημόσιες δαπάνες, αυξάνοντας τους φόρους, του δασμούς της βενζίνης, των τσιγάρων και του αλκοόλ. Τα επιτόκια μειώθηκαν στο 12% και ο Υπουργός παραδέχθηκε ότι η ανεργία θα αυξανόταν παραπάνω αγγίζοντας τα 3 εκατομμύρια. Ο προϋπολογισμός του δεν έγινε εύκολα δεκτός και πολλοί οικονομολόγοι έστειλαν στην εφημερίδα “The Times” προειδοποιήσεις δηλώνοντας ότι “οι σημερινές πολιτικές θα εμβαθύνουν την κατάθλιψη, θα υπονομεύσουν την βιομηχανική βάση της οικονομίας και απειλούσαν την κοινωνική κατάσταση και την πολιτική σταθερότητα (Moore,2013) (Cannadine, 2017).

Η Μ. Thatcher, εκτός από την οικονομική πολιτική επικεντρώθηκε στην Β Ιρλανδία, ήταν αποφασισμένη να μην παραδοθεί στην ιρλανδική εθνικιστική τρομοκρατία. Κράτησε αυστηρή στάση στο ζήτημα της απεργίας πείνας των κρατούμενων για την Δράση Ι.Ρ.Α (Ιρλανδικός Δημοκρατικός Στρατός) αφήνοντας τους να λιμοκτονούν στην φυλακή. Μετά την επίσκεψή της στο Δουβλίνο άρχισε να εμπλέκεται όλο και περισσότερο σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής (Moore,2013) (Cannadine, 2017).

Μόλις εκλέχθηκε πρωθυπουργός η Σιδηρά Κυρία δεν γνώριζε σχεδόν τίποτα από διπλωματία υψηλού επιπέδου. Ήθελε να κάνει την Μεγάλη Βρετανία ισχυρή ξανά αλλά δεν ήξερε πως. Σε αυτό την βοήθησε ο Υπουργός Εξωτερικών της χώρας, Lord Carrington. Από την αρχή επιδίωξε να την εκπαιδεύσει και να την μυήσει στην πολυπλοκότητα των διεθνών υποθέσεων και προσπάθησε να αντισταθμίσει τις απόψεις της και τα ένστικτα σύγκρουσης. Δεν τα κατάφερε πάντα, όμως την έπεισε στην περίπτωση της Rhodesia, η οποία αποτελούσε την τελευταία αποικία της χώρας στην Αφρική. Ο Carrington την προέτρπε να δεχθεί συμφωνία με την οποία θα φιλοξενούσε στην Αγγλία μια διάσκεψη, θα εγκαθιστούσε έναν προσωρινή κυβέρνηση στην Rhodesia ώστε να επιβλέπει τις εκλογές στις οποίες, όλοι οι Αφρικανοί θα ψήφιζαν για να οδηγηθούν στην ανεξαρτησία. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Κοινότητα η πρωθυπουργός ήταν πιο αδιάλλακτη. Το 1978, η βρετανική συμμετοχή έφτανε τα 800 εκατομμύρια ενώ το επόμενο έτος άγγιξε το 1 δισεκατομμύριο. Αυτό ήταν πολύ για την Thatcher, η οποία άρχισε να υποπεύεται την ανεξέλεγκτη γραφειοκρατία των Βρυξελλών. Ζήτησε έκπτωση στην συνεισφορά της έτσι Ε.Κ και Μεγάλη Βρετανία προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις. Η Thatcher θεωρούσε απαράδεκτους τους όρους της συμφωνίας όμως τους αποδέχθηκε (Aitken,2013) (Moore, 2013).

Από την αρχή της θητείας της ήταν αρνητικά προκατειλημμένη με την Σοβιετική Ένωση. Τον Ιούνιο του 1979 συναντήθηκε με τον Σοβιετικό πρωθυπουργό Alexei Kosygin. 6 μήνες αργότερα οι Σοβιετικοί εισέβαλαν στο Αφγανιστάν, αυτή την πράξη την εξέλαβε περισσότερο επιθετική από την προηγούμενη κατοχή της Τσεχοσλοβακίας 10 χρόνια νωρίτερα. Η προσπάθεια της να προτρέψει μια συντονισμένη δυτική απάντηση με συστηματικό μποϊκοτάζ στους Ολυμπιακούς Αγώνες που θα διεξάγονταν στην Μόσχα τον επόμενο χρόνο, δεν γνώρισε επιτυχία. Η Thatcher αναζητούσε ισχυρούς συμμάχους, εξετάζοντας την περίπτωση των Η.Π.Α προσπαθώντας να δημιουργήσει εγκάρδιες σχέσεις. Η μεγάλη της ευκαιρία ήρθε με την εκλογή του Ronald Reagan το 1980. Η χημεία τους εκδηλώθηκε αμέσως καθώς ασπάζονταν ίδιες απόψεις περί ελεύθερης αγοράς και η αντιπάθεια προς την Σοβιετική Ένωση ήταν εμφανής (Cannadine, 2017).

Στις αρχές του 1981, σημειώθηκαν σοβαρές αναταραχές στο Brixton ένα μικρό προάστιο του Νότιου Λονδίνου με ιστορία αρνητικών σχέσεων μεταξύ πολιτών και αστυνομικών λόγω υψηλής ανεργίας κυρίως των έγχρωμων πολιτών. Ακολούθησαν διαμαρτυρίες και σε άλλες περιοχές όπως

στο Manchester, στο Birminham στο Liverpool. Αυτή η κατάσταση επιβεβαίωσε του επικριτές της, οι οποίοι, θωρούσαν ότι οι οικονομικές πολιτικές της εντείνουν την κατάθλιψη και πιέζουν τον κοινωνικό ιστό του έθνους. Οι Συντηρητικοί βρίσκονταν σε πανικό και εξέφραζαν τους φόβους τους για το μέλλον της χώρας και του κόμματος. Ο βετεράνος του κόμματος Lord Hailsham παρομοίασε αυτό που συνέβαινε στην Αγγλία με αυτό που συνέβη στην Γερμανία το 1930. Η Thatcher ήταν αμετανόητη, αρνούμενη να παραδεχθεί ότι οι οικονομική κατάσταση της χώρας ήταν αιτία των ταραχών. Σιγά σιγά άρχισε να απολύει μέλη της κυβέρνησής της εξαιτίας της στάσης τους, με πρώτο τον Norman St John Stevas ηγέτη των Κοινοτήτων και Υπουργό για τις τέχνες. Συνέχισε με τον Gilmoor επειδή επέκρινε δημοσίως τις οικονομικές πολιτικές της. Απέλυσε και τον Mark Carlisle Υπουργό για την εκπαίδευση και τις τέχνες γιατί δεν έκανε έργο. Τον Σεπτέμβριο του 1981 οι Συντηρητικοί ήταν 8 μονάδες πίσω από τους Εργατικούς στις δημοσκοπήσεις ενώ η Thatcher ήταν η πιο αντιδημοφιλής πρωθυπουργός. Το συνέδριο του κόμματος μετά τον ανασχηματισμό πραγματοποιήθηκε σε ατμόσφαιρα κρίσης. Την Άνοιξη του 1982 τα 3 μεγάλα κόμματα, οι Συντηρητικοί, οι Εργατικοί και η συμμαχία Φιλελεύθερων και Σοσιαλιστών ισοψηφούσαν στις δημοσκοπήσεις. Η μη δημοφιλία των Συντηρητικών και η αποτυχία των εργατικών σήμαινε ότι οι περισσότεροι περίμεναν ένα κοινοβούλιο εκκρεμές μετά τις επικείμενες εκλογές. Όμως η τύχη των Συντηρητικών άλλαξε μετά την εισβολή της Αργεντινής στα Νησιά Falkland στις 2 Απριλίου (Campell, 2009) (Cannadine, 2017).

Τα νησιά Falkland ή Μαλβίνες βρίσκονται στον Νότιο Ατλαντικό ωκεανό και ήταν αποικία της Αγγλίας από το 1833. Η εισβολή της Αργεντινής ήταν η μεγαλύτερη κρίση που είχε να αντιμετωπίσει και η μεγαλύτερη διεθνής ταπείνωση από το 1956 με το Suez fiasco. Η στρατιωτική κυβέρνηση του δικτάτορα Galtieri επιδίωξε την επιχείρηση για να φουντώσει το εθνικό αίσθημα καθώς η Αργεντινή δεν ήταν σε καλή οικονομική κατάσταση. Τις επόμενες 10 εβδομάδες που ακολούθησαν γύρισε αυτή την εθνική ταπείνωση προς όφελός της καθόρισε την επανεκλογή της και δημιούργησε την εικόνα της ανίκητης. Η Thatcher ήταν εξοργισμένη καθώς δεν περίμενε ποτέ ότι κάποιος θα τολμούσε να αμφισβητήσει βρετανικό έδαφος και να ξεφύγει χωρίς τιμωρία. Αυτή η στάση της Αργεντινής έδειξε την παρακμή της Βρετανίας. Μετά από την κατοχή των νησιών απαίτησε από το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε να αρχίσει τις διαπραγματεύσεις. Σε αυτές τις διαπραγματεύσεις κύριος δρών ήταν η Αμερική. Οι Η.Π.Α ήθελαν να κρατήσουν ουδέτερη στάση καθώς δεν ήθελαν να χαλάσουν τις σχέσεις ούτε με την Μεγάλη Βρετανία ενώ προσπαθούσαν να διατηρούν καλές σχέσεις με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής παρά την μέχρι τότε κρίση ανάμεσά τους. Βέβαια ήταν προφανές ότι προτιμούσαν την Αγγλία δεδομένου ότι ήταν σύμμαχοι στο ΝΑΤΟ. Η Thatcher είχε με το μέρος της τις περισσότερες χώρες μέλη του Ο.Η.Ε και κατόρθωσε να περάσει το “Ψήφισμα 502 του Συμβουλίου Ασφαλείας” που ζητούσε την αποχώρηση του

αργεντινικού στρατού. Έπρεπε να φανεί πρόθυμη να διαπραγματευθεί όμως ήταν αποφασισμένη ότι δεν θα δεχόταν τίποτα λιγότερο από την πλήρη ανάκτηση της βρετανικής κυριαρχίας στα νησιά. Αναγνώρισε επίσης, ότι έπρεπε να κρατήσει ανοιχτή τη διπλωματική επιλογή για να διατηρήσει την παγκόσμια και κυρίως την αμερικάνικη γνώμη με το μέρος της (Moore,2017), (Cannadine, 2017).

Στις 2 Απριλίου ξεκίνησε η επιχείρηση, η απάντηση της Βρετανίας ήρθε λίγες εβδομάδες αργότερα στις 25 του μήνα με την ανακατάληψη ενός μικρού νησιού της Νότιας Γεωργίας δίπλα στα Falkland που άνηκε και αυτό στους Άγγλους. Οι Thatcher συνέχισε την επιθετική πολιτική βομβαρδίζοντας το αεροδρόμιο της πρωτεύουσας των Falklands ώστε να την καταλάβουν. Η μάχη λάμβανε χώρα σε στεριά, αέρα και θάλασσα. Στις 21 Μαΐου ο πόλεμος είχε φτάσει στο αποκορύφωμά του με την θαλάσσια επιχείρηση 9000 ανδρών που πραγματοποίησαν οι Βρετανοί. Στις 14 Ιουνίου οι Άγγλοι εισέβαλαν στην πρωτεύουσα και η Αργεντινικοί παραδόθηκαν. Σε αυτές τις 74 μέρες της κρίσης η Thatcher κατάφερε να επιβληθεί. Οι απώλειες και για τις δύο πλευρές δεν ήταν μεγάλες. Η επιχείρηση κόστισε στην Αγγλία 1,6 δις λίρες και ζημιές σε πλοία και αεροσκάφη. Σε πολιτικό επίπεδο, στην Αργεντινή η ήττα έριξε την χούντα του Galtieri ενώ στην Βρετανία το λαϊκό αίσθημα τονώθηκε και αυτήν την κατάσταση εκμεταλλεύτηκε η Thatcher ώστε να επανεκλέγει (Φιλίστωρ, 2010)

Στο εσωτερικό της Βρετανίας η ανάπτυξη είχε έρθει, ο πληθωρισμός συνέχισε να πέφτει φτάνοντας το 5% επιτρέποντας τον Howe να μειώσει τα επιτόκια γεγονός που βοήθησε στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου και το αίσθημα ευημερίας των εργαζομένων. Η βιομηχανία ανακουφίστηκε από την απότομη πτώση της στερλίνας λόγω κυρίως της πτώσης του πετρελαίου υποχρεώνοντας τον Howe να αυξήσει και πάλι τα επιτόκια. Οι δημόσιες δαπάνες υποβλήθηκαν σε έλεγχο μέχρι την άνοιξη του 1983 παρά τον πόλεμο. Μέχρι τον Ιούνιο η κυβέρνηση μπορούσε να ισχυριστεί στους επικριτές της ότι η οικονομική της στρατηγική λειτούργησε, ο πληθωρισμός εξαφανίστηκε και ο δρόμος προς την ανάκαμψη και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ήταν πιο σίγουρος από ποτέ. Οι σκεπτικιστές αντιτάχθηκαν, θεωρώντας ότι η Βρετανία βρισκόταν σε σοβαρότερη ύφεση από την υπόλοιπη Ευρώπη και η ανάπτυξη ήταν αποσπασματική και συγκεντρωμένη στον Νότο της Αγγλίας αφήνοντας την Σκωτία, Νότια Ουαλία και Βόρεια Αγγλία σε μόνιμη κατάρρευση (Campbell, 2009).

Από τον Σεπτέμβριο του 1981 ο N. Tebbit διορίστηκε Υπουργός Εργασίας, ο άξονας του νομοσχεδίου του που εισήχθη το 1982 ήταν η άρση ασυλίας των συνδικάτων από αστικές αγωγές που προέκυπταν από παράνομες εμπορικές διαφορές περιορίζοντας τον ορισμό του τι συνιστά νόμιμη ενέργεια καθιστώντας τα σωματεία υπεύθυνα για ζημιές 250.000 από απεργίες. Επιπλέον κατέστησε εύκολο για τους εργοδότες να απομακρύνουν τους ταραχοποιούς απεργούς. Η κοινή γνώμη δέχθηκε τον νομοσχέδιο του. Μια ακόμα πολιτική που πήρε μορφή το 1982 ήταν οι

ιδιωτικοποιήσεις. Μόνο στην περίπτωση της Brioil η πρωθυπουργός ήταν επιφυλακτική καθώς ένωθε ότι το πετρέλαιο της Βόρειας θάλασσας αποτελεί εθνικό πλεονέκτημα το οποίο πρέπει να παραμένει υπό εθνικό έλεγχο. Η λύση που δόθηκε ήταν να διατηρήσει η κυβέρνηση την χρυσή μετοχή του 51% ώστε η εταιρία να μην πέσει σε ξένα χέρια. Η συγκεκριμένη ιδιωτικοποίηση δεν μπορούσε να ολοκληρωθεί πριν τις εκλογές του 1983 και συνεχίστηκε στο επόμενο κοινοβούλιο. Τον Ιούνιο του 1983 η Thatcher όπως συνήθιζε ξεκίνησε και ολοκλήρωσε την προεκλογική της καμπάνια στο Finchley. Η νευρικότητα της σε αυτές τις εκλογές ήταν μεγάλη παρά το γεγονός ότι οι δημοσκοπήσεις την έφερναν πρώτη. Αυτή της η εκστρατεία ήταν καλά οργανωμένη από το κόμμα και η ίδια ήξερε τι έκανε σε αντίθεση με την καμπάνια του 1979. Το τελικό αποτέλεσμα των εκλογών την κατέστησε νικήτρια με ποσοστό 42.4%. Στην νέα βουλή, είχε μια εκπληκτική πλειοψηφία 144 εδρών η οποία οφειλόταν στην αποδυνάμωση του Εργατικού Κόμματος. Η δεύτερη θητεία της είχε αρχίσει επίσημα πια (Aitken,2013) (Cannadine,2017).

3.4 Η Δεύτερη Κυβέρνηση Thatcher: 1984-1987

Με την δεύτερη θητεία εξασφαλισμένη και τη προσωπική εξουσία αδιαμφισβήτητη η Thatcher είχε μια σχεδόν πρωτοφανή ευκαιρία μπροστά της. Πρώτη φορά ήταν σε θέση να διορίσει δικό της Υπουργικό Συμβούλιο, ωστόσο έκανε πολύ λίγες αλλαγές. Στην δεύτερη κυβέρνηση της ο Θατσερισμός έφτασε στο ζενίθ του. Ήταν περίοδος οικονομικής ανάκαμψης καθώς η οικονομία αναδύθηκε από την ύφεση των αρχών της δεκαετίας του '80. Η οικονομία γενικά ήταν ένας από τους τομείς που έδινε τεράστια προσοχή. Η έκθεση του ΟΟΣΑ έδειξε ότι η Βρετανία απολάμβανε την ταχύτερη ανάπτυξη στην ΕΕ. Με την ανάκαμψη της στερλίνας το 1985 ο Υπουργός Οικονομικών N. Lawson, θεώρησε ότι η χώρα πρέπει να ενταχθεί στον Οργανισμό Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. Η οικονομική πολιτική του άρχισε να φέρνει αποτελέσματα το 1986. Στις αρχές του έτους η απροσδόκητη πτώση στην τιμή του πετρελαίου αποδείχθηκε ευεργετική, η αξία της στερλίνας έπεσε συγκριτικά με τα άλλα ευρωπαϊκά νομίσματα δίνοντας στις βρετανικές εξαγωγές πλεονέκτημα καθώς έγιναν πιο ανταγωνιστικές. Ξαφνικά λοιπόν, η οικονομία εισήλθε σε ένα “ενάρετο κύκλο”, ο χαμηλός πληθωρισμός και τα χαμηλά επιτόκια οδήγησαν σε ανάπτυξη 3%. Η οικονομική πολιτική της Thatcher επικεντρώθηκε στις ιδιωτικοποιήσεις με μείωση του κρατικού παρεμβατισμού. Ήταν η στιγμή που το πολιτικό επιχείρημα των 20 χρόνων μεταξύ καπιταλισμού και σοσιαλισμού φαινόταν να έχει επιλυθεί οριστικά υπέρ του πρώτου. Η πρακτική και ηθική υπεροχή της αγοράς ως μηχανής για την παραγωγή πλούτου ήταν αδιαμφισβήτητα καθιερωμένη και οι επικριτές της μειώθηκαν. Οι περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες τέθηκαν προς πώληση, χαρακτηριστικά παραδείγματα

αποτελούν η British Telecom, η British Gas, η Jaguar, η Britoil, η Cable & Wireless, η Sealink Ferries, η British Airways και η British Aerospace. Χάρη στις αποκρατικοποιήσεις η κυβέρνησή κέρδισε 29 δις λίρες ενώ οι πωλήσεις των κοινοτικών κατοικιών απέφεραν 18 δις λίρες (Campbell, 2009).

Αν και η ηγεμονία της ήταν ολοκληρωτική και κανείς δεν μπορούσε να την αμφισβητήσει, στην δεύτερη θητεία της παρατηρήθηκαν από πολλούς υποστηρικτές της ότι χάθηκαν πολλές ευκαιρίες όταν η κυβέρνηση αποσπάστηκε από την επιδίωξη μακροπρόθεσμων στόχων εξαιτίας μιας σειράς πολιτικών μαχών και συσσωρευμένων ατυχημάτων που είχαν εξασθενήσει την ενέργεια του κόμματος και ο τύπος τα χαρακτήρισε ως “Banana Skins”. Το πρώτο πρόβλημα άρχισε να πλήττει την κυβέρνηση αμέσως μόλις συστάθηκε το νέο κοινοβούλιο, όταν η Thatcher απέρριψε την επιλογή του νέου πρόεδρου της Βουλής των Κοινοτήτων. Η ίδια επιθυμούσε να δώσει την θέση στον Francis Pym ή αν ο Pym την απέρριπτε σε κάποιον άλλον από τους πρώην υπουργούς. Άλλο ζήτημα που αντιμετώπισε ήταν η επαναφορά της θανατικής ποινής. Η κυβέρνηση ήλπιζε ότι στην δεύτερη θητεία θα κατάφερναν έστω να αποκαταστήσουν την ποινή σε συγκεκριμένα εγκλήματα όπως σε δολοφονίες από τρομοκράτες και δολοφονίες αστυνομικών. Άλλο ένα πρόβλημα ήταν η αμοιβή των βουλευτών. Η Thatcher απέρριψε σύσταση του Top Salaries Review Body που θα πρόσφερε 31% αύξηση. Η προσφορά της κυβέρνησής περιορίστηκε στο 4% γεγονός που προκάλεσε οργή. Ο Υπουργός Οικονομικών ανακοίνωσε πακέτο έκτακτων αναγκών που θα έφτανε τα 500.000.000 εκατομμύρια λίρες που είχαν σχεδιαστεί για να καθησυχάσουν ότι δεν θα υπήρχε χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής. Ακολούθησαν περικοπές στην άμυνα και στην υγεία πράγμα που ξεσήκωσε τον λαό. Από τον Σεπτέμβριο του 1984 επισκέφτηκε την Ολλανδία, την Γερμανία, τον Καναδά και την Αμερική επιστρέφοντας όμως ήρθε αντιμέτωπη με ένα νέο πρόβλημα. Ένα σεξουαλικό σκάνδαλο του Υπουργού Βιομηχανίας και Εμπορίου Cecil Parkinson με την γραμματέα του που τον ανάγκασε να παραιτηθεί. Η Thatcher επέμενε να παραμείνει με την γυναίκα του καθώς η ίδια εκπροσωπούσε την ιερότητα του γάμου. Τον έβλεπε σαν τον αποκλειστικό της κληρονόμο και διάδοχο της ακόμη και μετά την παραίτησή του, του ζητούσε να επιστρέψει. Η παραίτησή του οδήγησε στον πρώτο ανεπιθύμητο ανασχηματισμό της κυβέρνησης.

Νέα προβλήματα εμφανίστηκαν αμέσως μετά την εισβολή των Αμερικάνων στην Γρενάδα, μια χώρα της Κοινοπολιτείας ώστε να αποφευχθεί κομμουνιστικό πραξικόπημα. Η Thatcher ήταν κατηγορηματικά αντίθετη με την εισβολή προκαλώντας την οργή του Reagan ο οποίος της θύμισε ότι ο ίδιος ήταν με το μέρος της στον πόλεμο στα νησιά Falklands. Πρώτη φορά οι μεταξύ τους σχέσεις αμφισβητήθηκαν. Η πρωθυπουργός δήλωσε στο BBC “πάντα υπάρχουν μπανανόφλουδες, αλλά δεν χρειάζεται να της πατήσεις”. Όμως ήταν ανίκανη να τις αποφύγει (Campbell, 2009)

(Aitken, 2013) (Blundell, 2008).

Στην συνέχεια, το μεγαλύτερο μέρος του 1984 και 1985 επισκιάστηκε από μια κρίσιμη αντιπαράθεση με την παλιά της νέμεση, την Εθνική Ένωση Ανθρακωρύχων, η οποία νέμεσις οδήγησε τις δύο πλευρές στα πρόθυρα εμφυλίου. Με την ανακοίνωση του κλεισίματος 20 μη κερδοφόρων ορυχείων την Άνοιξη του 1984, οι ανθρακωρύχοι προχώρησαν σε απεργία, η οποία θα διαρκούσε 12 μήνες. Υπήρχαν βίαιες συγκρούσεις των αγωνιστών ανθρακωρύχων και της αστυνομίας που προβαλλόταν τακτικά στα ενημερωτικά δελτία ειδήσεων της χώρας. Η Thatcher επέμενε ότι η απεργίας ήταν μια βιομηχανική διαμάχη μεταξύ διοίκησης και εργαζομένων στην οποία η κυβέρνηση αρνήθηκε να παρέμβει. Αυτή ήταν η μεγαλύτερη εγχώρια κρίση με την οποία ήρθε αντιμέτωπη. Οι ανθρακωρύχοι απαιτούσαν ανάκληση της διακοπής λειτουργίας των ανθρακωρυχείων και ζητούσαν εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας άνθρακα και συνταξιοδότηση στα 55 η κυβέρνηση όμως ήταν αδιάλλακτη. Ως ένδειξη συμπαράστασης προς τους απεργούς, λιμενεργάτες και σιδηροδρομικοί κηρύσσουν απεργία. Η Thatcher φοβήθηκε από αυτήν την κατάσταση όμως συνέχισε να σκληραίνει την στάση της καταδικάζοντας την βία σε βάρος των αστυνομικών από τα συνδικάτα ενώ κατονόμασε τους Εργατικούς ως “ το φυσικό μέρος των δυνάμεων που επιλέγουν βία”. Κατά την διάρκεια της μάχης, χρησιμοποίησε ότι μέσο διέθετε. Ακόμη, σκόπευε να στείλει στρατό για να μεταφέρει τα αποθέματα άνθρακα και να αντικαταστήσει τους απεργούς. Από αυτήν την κατάσταση, 9 άνδρες απεργοί σκοτώθηκαν, εκατοντάδες τραυματίστηκαν και χιλιάδες συνελήφθησαν. Η απεργία έληξε με την κυβέρνηση να αποφασίζει να κλείσει 25 αντί για 20 ορυχεία που προβλεπόταν δείχνοντας με αυτό τον τρόπο την δύναμή της. Η ήττα των συνδικαλιστών ενίσχυσε την κυβέρνησή ανοίγοντας τον δρόμο για περισσότερες ιδιωτικοποιήσεις (Gouiffe,2007), (Cannadine, 2017), (Berlinski, 2008).

Ο αληθινός εχθρός της εξακολουθούσε να είναι η τρομοκρατική οργάνωση I.R.A. Στις 12 Οκτωβρίου 1984, κατά την διάρκεια συνεδρίου του Συντηρητικού κόμματος στο Brighton στο ξενοδοχείο Grand προκλήθηκε έκρηξη. Την ώρα της έκρηξης λάμβανε χώρα συζήτηση για την διευθέτηση του ζητήματος της Β Ιρλανδίας. Η I.R.A μέσω της επίθεσης στόχευε στην δολοφονία της Thatcher χωρίς να τα καταφέρει. Το αποτέλεσμα ήταν ο θάνατος 5 ανδρών συμπεριλαμβανομένου και ενός βουλευτή του κόμματος. Παρά την κατάσταση που προκλήθηκε από την επίθεση η Αγγλο-Ιρλανδική Συμφωνία υπεγράφη τον Νοέμβριο του 1985 με την οποία η Ιρλανδική Κυβέρνηση απέκτησε μεγαλύτερη συμμετοχή στα εσωτερικά ζητήματα της Β. Ιρλανδίας προστατεύοντας με αυτό τον τρόπο τα δικαιώματα των καθολικών της περιοχής. Το αποτέλεσμα της συμφωνίας ήταν κυρίως η ενθάρρυνση του Εθνικού Κόμματος (Sinn Fein) και του Εθνικού Στρατού (I.R.A) από την μία και των Ενωτικών από την άλλη να ακολουθήσουν την διπλωματική οδό για την επίλυση των προβλημάτων τους (TheToc,2014) (The Editors of Encyclopaedia

Britannica).

Η κυβέρνησή αποσταθεροποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1986 από μια μείζονα πολιτική κρίση που προέκυψε για το μέλλον της εταιρείας ελικοπτέρων Westland, η οποία κόστισε σε δύο υπουργούς την θέση τους και απείλησε και την θέση της Thatcher. Εκτός όλων των γεγονότων που είχε να αντιμετωπίσει η δεύτερη κυβέρνηση της η ίδια έπρεπε να επικεντρωθεί στην εξαιρετικά απαιτητική ατζέντα της για την Εξωτερική πολιτική. Είχε να επιλύσει ζητήματα όχι μόνο με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα αλλά και με το Hong-King, την Νότια Αφρική και την εμφάνιση ενός νέου Σοβιετικού ηγέτη ο οποίος θα μπορούσε να δώσει τέλος στον ψυχρό πόλεμο. Ήταν εμφανές ότι είχε περισσότερη αυτοπεποίθησή να χειριστεί διεθνή ζητήματα. Ήρθε σε επαφή με τον Michail Gorbachev και τον ενθάρρυνε να αρχίσει τις επαφές με τον Reagan και αυτή θα ήταν ο συνδετικός κρίκος. Κατάφερε επίσης, να διευθετήσει την γραμμή προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και έθεσε τον ρυθμό για την προώθηση και καθιέρωση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Κατόρθωσε να τελειώσει το απαρτχάιντ στην Ν Αφρική και δικαιώθηκε από το αποτέλεσμα. Παρά τις έντονες απόψεις της κατόρθωσε να διατηρήσει καλές σχέσεις με σχεδόν όλους τους ηγέτες των κρατών. Μετέτρεψε έτσι την θέση της Βρετανίας και την φήμη της στον κόσμο και αναζωογόνησε την ειδική της σχέση με τον Reagan η οποία είχε ψυχρανθεί μετά την εισβολή στην Γρενάδα (Campbell,2009).

Όσον αφορά τις σχέσεις της με την Ευρώπη, στην δεύτερη θητεία της βελτιώθηκαν. Μόλις επιλύθηκε το ζήτημα του προϋπολογισμού το 1984, η Βρετανία ανέλαβε ηγετικό ρόλο στις ευρωπαϊκές υποθέσεις. Η σχέση της με τους Ευρωπαίους εταίρους ήταν πολύ καλύτερη από το 1981 με την αντικατάσταση του Giscard d' Estaing από πρόεδρο της Γαλλίας με τον Francois Mitterand που αν και διέφεραν ιδεολογικά καθώς ο Γάλλος πρόεδρος ήταν σοσιαλιστής κατόρθωσαν να συνεργαστούν (Campbell,2009).

Όμως εκτός από την Ευρώπη, είχε να αντιμετωπίσει και μετά-αποικιακά προβλήματα σε διάφορες γωνίες του κόσμου. Στην δεύτερη θητεία της, αντιμετώπισε το πρόβλημα της επαναφοράς του Hong Kong το οποίο βρισκόταν υπό βρετανικό έλεγχο από το 1842 στην κυριαρχία της Κίνας. Η Βρετανία είχε τεράστια εμπορικά συμφέροντα σε κίνδυνο καθώς και πολιτική ευθύνη για το ανώμαλο έδαφος του καπιταλισμού του Hong Kong ο οποίος απειλούνταν από τον κινέζικο κομμουνισμό. Η υπόθεση του Hong Kong έμοιαζε σαν αυτή των Falklands, δηλαδή μια βρετανική αποικία που απειλούνταν από γείτονα χώρα. Τον Μάρτιο του 1983, η Thatcher έστειλε επιστολή στον Κινέζο πρωθυπουργό Zhao Ziyang ανοίγοντας με αυτό τον τρόπο τον δρόμο για διαπραγματεύσεις. Στόχος ήταν η δημιουργία μιας παράξενης φόρμουλας “μια χώρα δύο συστήματα”, η οποία προσέφερε την δυνατότητα να διατηρηθούν τα βασικά στοιχεία του καπιταλιστικού τρόπου ζωής του Hong Kong υπό την κινέζικη κυριαρχία. Η Σίνο-βρετανική

Συμφωνία ολοκληρώθηκε το 1984 και αποφασίστηκε από κοινού ότι το Hong-Kong θα περνούσε το 1997 στην διοίκηση της Κίνας (Aitken,2013) (Campbell,2009).

Στην Νότια Αφρική, η Thatcher έβλεπε το Αφρικάνικο Εθνικό Κογκρέσο (A.N.C) τρομοκρατικό. Η ίδια μπορεί να επιθυμούσε το τέλος του apartheid αλλά ποτέ δεν το καταδίκασε ευθέως. Επειδή η ίδια εναντιώθηκε σε κυρώσεις κατά του θεωρήθηκε ότι το υποστήριζε. Ζήτησε από τον πρόεδρο του καθεστώτος P.W. Botha την κατάργηση του και την απελευθέρωση του N. Mandela. Ο κύριος λόγος που δεν καταδίκασε ευθέως το apartheid ήταν για να εμποδίσει την εξάπλωση του κομμουνισμού των Σοβιετικών στην Αφρική καθώς η Ε.Σ.Σ.Δ εξακολουθούσε να κατέχει ακόμα στρατηγικές θέσεις στο κόσμο (In.gr,2013).

Ένα από τα χαρακτηριστικά της πολιτικής της ήταν η ανάγκη της να δημιουργεί εχθρούς. Αυτό ήταν κάτι το ασυνήθιστο για το Συντηρητικό Κόμμα που επιθυμούσε εθνική ενότητα και κοινές αξίες. Αντίθετα η Thatcher ήθελε να μάχεται και να νικά. Το πρόβλημα των συνδικαλιστών του Αρχηγείου της κυβέρνησής (C.G.C.H.Q) είχε τραβήξει την προσοχή της στην απεργία της υπηρεσίας το 1981. Οι απεργοί φόρο-συλλέκτες κόστισαν στην κυβέρνηση 350.000.000 εκατομμύρια λίρες. Το γεγονός αυτό την εξόργισε και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο συνδικαλισμός ήταν θεμελιωδώς αντί-πατριωτικός. Ήθελε να προβεί στην απαγόρευση όλων των συνδικάτων. Γι' αυτό, το 1984 χωρίς διαβούλευση με το οικείο συνδικάτο ανακοινώθηκε η απαγόρευση όλων των συνδικάτων στους υπαλλήλους του C.G.C.H.Q. Η αριστερά διαμαρτυρήθηκε, δηλώνοντας ότι η κυβέρνηση αφαιρούσε με αυτό τον τρόπο ένα βασικό δικαίωμα και κέρδισε έδαφος όταν το Ανώτατο Δικαστήριο κήρυξε την απαγόρευση αυτήν ανήθικη με αιτιολογία ότι η έλλειψη διαβούλευσης ήταν αντίθετη με την φύση της δικαιοσύνης. Αν και η απόφαση αργότερα ανατράπηκε στο Εφετείο (Cannadine,2017).

Ολοκληρώνοντας την δεύτερη θητεία της το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης από το οποίο αποφοίτησε, αποφάσισε να μην την διορίσει Επίτιμη Διδάκτορα, όπως συνήθιζε να κάνει με όλους τους προηγούμενους Βρετανούς πρωθυπουργούς αποφοίτους του, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο την δυσαρέσκεια τους προς τις περικοπές των δαπανών για την εκπαίδευση (Cannadine,2017).

Παρά τα τόσα προβλήματα με τα οποία ήρθε αντιμέτωπη τόσο στην εσωτερική όσο και στην διεθνή πολιτική σκηνή από το 1984 έως το 1987 κατόρθωσε να διατηρήσει για τρίτη φορά την θέση της στις εκλογές του 1987. Ήταν η πρώτη πολιτικός του προηγούμενου αιώνα που κατόρθωσε τρεις διαδοχικές νίκες σε τρεις εκλογικές αναμετρήσεις (Campbell,2009).

3.5 Η Τρίτη Κυβέρνηση Thatcher :1987-1990

Τον Ιούνιο του 1987, ο Θατσερισμός πέρασε σε μια καινούργια φάση. Έχοντας πλέον οδηγήσει την οικονομία στο σημείο που ήθελε, η Thatcher επιθυμούσε τώρα να αναλάβει την βρετανική κοινωνία και πιο συγκεκριμένα, την κουλτούρα της εξάρτησης, που είχε αυξηθεί τα τελευταία χρόνια της κοινωνικοποιημένης ευημερίας. Όμως η φιλοδοξία της γρήγορα προκάλεσε αντιφάσεις στην φιλοσοφία της. Μέχρι στιγμής η ίδια, ο Howe και ο Lawson ακολουθούσαν ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα. Η προσέγγιση της ελεύθερης αγοράς είχε διεγερτικές συνέπειες για εκείνα τα μέρη της οικονομίας που επέζησαν από τις κακουχίες. Τώρα επιθυμούσε να αντιμετωπίσει κάτι δυσκολότερο και άμορφο όπου δεν υπήρχαν σαφείς κατευθυντήριες γραμμές διδασχής. Σύμφωνα με τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς το κράτος δεν πρέπει να παρεμβαίνει σε τομείς όπως η εκπαίδευση, την στέγαση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Όμως στην πράξη πολλοί ψηφοφόροι της εξαρτιούνται από τους συγκεκριμένους τομείς οπότε, η μη εμπλοκή του κράτους δεν ήταν επιλογή. Το μόνο που μπορούσε να κάνει ήταν να βελτιώσει την ποιότητά τους με απευθείας παρέμβαση για να μετασχηματίσει τον τρόπο λειτουργίας τους. Αυτή η αλλαγή στην λογική της, η παρεμβατικότητα που επεδίωκε να εξαλείψει στις προηγούμενες 2 θητείες της, θα της προκαλούσε προβλήματα τα επόμενα 3 χρόνια (Campbell, 2009).

Μετά από 7 χρόνια στην εξουσία η Thatcher είχε γίνει μια γυναίκα που δεν άκουγε ή δεν φρόντιζε για τις απόψεις κανενός. Για λίγο, προσπάθησε να ξαναβρεί τον εαυτό της ως πρωθυπουργός που ενδιαφέρεται και ακούει τους άλλους. Η μεταμόρφωσή της δεν είχε ολοκληρωτική επιτυχία, όμως λειτούργησε. Οι πρώτες της κινήσεις μετά την τρίτη εκλογή της, ήταν ο ανασχηματισμός του Υπουργικού Συμβουλίου και ο εγκαινιασμός του νέου κυβερνητικού προγράμματος για το προσεχές έτος. Ο ανασχηματισμός, όμως δημιούργησε ένα δυσλειτουργικό Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο ήταν δυσαρεστημένο με την ηγέτη του γι αυτό επρόκειτο να επαναστατήσουν 3 χρόνια αργότερα. Ο Howe και ο Lawson διατήρησαν τις θέσεις τους. Όμως το πιο αιφνίδιο γεγονός, ήταν η ξαφνική παραίτηση του N. Tebbit ο οποίος είχε απογοητευτεί από τον τρόπο ηγεσίας της. Η αποχώρησή του ήταν ένα σοβαρό πλήγμα για την σταθερότητα της κυβέρνησής. Το θετικό πια ήταν η επιστροφή του Parkinson ως Υπουργού Μεταφορών και η άφιξη του John Moore στο Υπουργείο Υγείας. Το νέο κοινοβούλιο συγκεντρώθηκε στις 25 Ιουνίου και η πρωθυπουργός ότι το νομοθετικό της πρόγραμμα ήταν το πιο ριζοσπαστικό και ουσιώδες των τελευταίων χρόνων και ανακοίνωσε σαρωτικές μεταρρυθμίσεις σε εκπαίδευση, υγεία, στέγαση και χρηματοδότηση της τοπικής αυτοδιοίκησης (Aitken, 2013).

Στην πρώτη της ομιλία στο νεοσύστατο κοινοβούλιο προέβη σε δηλώσεις που δεν έγιναν με ευκολία δεκτές ή εξόργισαν. Πρώτον, όταν διακήρυξε με σιγουριά την κατάργηση των εγχώριων

συντελεστών, ένα αθέμιτο φόρο τον οποίο θα αντικαθιστούσε με μια κοινοτική επιβάρυνση. Αυτή την διακήρυξη οι περισσότεροι την έβλεπαν ως επανάληψη μιας πολιτικής που είχε διαιρέσει το Συντηρητικό Κόμμα για μήνες στα πρώτα του στάδια. Η γλιαρή υποδοχή που έλαβε η ανακοίνωση της ήταν ένα σήμα κινδύνου. Όμως τίποτα δεν την σταματούσε, έβλεπε αυτό τον κοινοτικό φόρο ως την ναυαρχίδα της πολιτικής της. Ήταν μια αυταρχική προσέγγιση που στο τέλος θα την κατέστρεφε. Δεύτερον, ήταν οι θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις της στην εκπαίδευση. Σύμφωνα με το σχέδιό της, ορισμένα σχολεία θα εξαιρούνταν από τον έλεγχο των τοπικών αρχών. Τα σχολεία αυτά θα βρίσκονταν στην ίδια βάση με τα σχολεία της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μίλησε ακόμη και για δίδακτρα σε αυτά τα σχολεία, γεγονός που προκάλεσε τις αντιδράσεις του ακροατηρίου και τελικά κατέστησε σαφές ότι δεν θα καταβληθούν αμοιβές από τα σχολεία εξαιρέσεως. Αυτό το νομοσχέδιο για την παιδεία ήταν ένας Λεβιάθαν της νομοθεσίας (Aitken,2013).

Τον Νοέμβρη αποκαλύφθηκαν οι βασικοί άξονες του νομοσχεδίου για την παιδεία του Kenneth Baker γνωστό ως “The Great Education Reform Bill”. Το νομοσχέδιο πρόσφερε στα σχολεία το δικαίωμα να εξαιρεθούν από τον έλεγχο της τοπικής αυτοδιοίκησης, να ιδρυθούν τεχνολογικά ιδρύματα, να αναμορφωθούν τα πανεπιστήμια και να καταργηθεί η Εσωτερική Αρχή Εκπαίδευσης του Λονδίνου. Ο νόμος επικυρώθηκε τον Ιούλιο του 1988. Το επόμενο νομοσχέδιο του κυβερνητικού προγράμματος ήταν το νομοσχέδιο για την Στέγαση. Το νομοσχέδιο αυτό, του Nicholas Ridley ήταν ταπεινό συγκριτικά με το αντίστοιχο για την εκπαίδευση, όποτε προσέλκυσε μικρή διαμάχη. Όπως και στο νομοσχέδιο για την εκπαίδευση έτσι και εδώ οι ενοικιαστές του Συμβουλίου δεν θα εξαιρούνταν από τον έλεγχο των τοπικών αρχών. Στόχος του, ήταν η βελτίωση των υποβαθμισμένων κτιρίων, μετατρέποντάς αυτά σε ιδιωτική ιδιοκτησία. Ταυτόχρονα, οι νέες μορφές ενοικίασης σχεδιάστηκαν να φέρουν στην αγορά περισσότερα ιδιωτικά ενοικιαζόμενα ακίνητα. Παρά τα μεγάλα ποσά του δημοσίου χρήματος που προσφέρθηκαν ως κίνητρο, οι ενοικιαστές δεν επιθυμούσαν να ανταλλάξουν τον δημόσιο τομέα ως ιδιοκτήτη με τον αβέβαιο ιδιωτικό. Λόγω αυτού, στα τέλη της δεκαετίας του '80, παρατηρήθηκε μια συγκλονιστική αύξηση του αριθμού των ανθρώπων που έμειναν χωρίς σπίτι. Αυτό το φαινόμενο οφειλόταν σε ένα συνδυασμό της κυβερνητικής πολιτικής, εξαιτίας της μείωσης του δημόσιου στεγαστικού αποθέματος λόγω μη αντικατάστασης των εκατομμυρίων σπιτιών του Συμβουλίου που δόθηκαν σε ενοικιαστές με υψηλότερα ενοίκια. Επιπρόσθετα, η όλο και μεγαλύτερη αύξηση του ποσοστού των διαζυγίων, δημιούργησε περισσότερη ζήτηση για κατοικία ενώ περισσότεροι νέοι επιθυμούσαν να φύγουν από το πατρικό τους και να ανεξαρτητοποιηθούν. Η κατάσταση επιδεινώθηκε στο τέλος της δεκαετίας, όταν οι αγοραστές των σπιτιών του Συμβουλίου δεν μπορούσαν να τα διατηρήσουν λόγω των αυξανόμενων επιτοκίων. Όλοι αυτοί οι παράγοντες οδήγησαν πολλούς ανθρώπους στον δρόμο ενώ η κυβέρνηση ντροπιάστηκε από την σοβαρότητα του προβλήματος (Campbell, 2009),

(Cannadine, 2017).

Μια ακόμα μεταρρύθμιση που επεδίωκε η κυβέρνηση ήταν της Εθνικής Υπηρεσίας Υγείας. Ήταν ήδη σαφές ότι η κατάσταση του συστήματος υγείας βρισκόταν στην κορυφή των ανησυχιών των πολιτών. Ωστόσο η Thatcher επέμενε ότι το σύστημα δεν ήταν απλώς ασφαλές στα χέρια της καθώς θα προχωρούσε σε αύξηση της χρηματοδότησής του. Όμως οι πολίτες έβλεπαν μόνο τις ελλείψεις, την επιδείνωση των υπηρεσιών και την αυξανόμενη κρίση. Το Φθινόπωρο η κατάσταση χειροτέρευσε καθώς άρχισαν να βγαίνουν στην επιφάνεια ιστορίες για ελλείψεις προσωπικού, μεγάλες λίστες αναμονής και συνεχείς αναβολές στα χειρουργεία. Η Thatcher εξακολουθούσε να διατυμπανίζει ότι οι δαπάνες για την υγεία αυξήθηκαν 30% από το 1979, όμως αυτή η τακτική της άρχισε να φαίνεται επανειλημμένη. Η πολιτική του Υπουργού Υγείας Kenneth Clarke είχε 2 βασικά χαρακτηριστικά. Πρώτον, τα νοσοκομεία θα είχαν την εξουσία να επιλέξουν αν θα καταστούν αυτοδιοικούμενα από τους φορολογούμενους αλλά υπό τον έλεγχο των έλεγχω των δικών τους προϋπολογισμών ανεξάρτητα από την περιφερειακή υγειονομική αρχή. Δεύτερον, οι γιατροί ενθαρρύνθηκαν να γίνουν γιατροί του GP με την διαχείριση των δικών τους προϋπολογισμών ώστε να αγοράσουν τις πλέον κατάλληλες υπηρεσίες για τους ασθενείς τους, αντί να τους στέλνουν αυτόματα στο τοπικό νοσοκομείο. Έτσι τα χρήματα θα ακολουθούσαν τον ασθενή και τα πιο αποδοτικά νοσοκομεία, θα εξασφάλιζαν μεγαλύτερη χρηματοδότηση (Campbell, 2009).

Η τελική ετυμηγορία για τον Κοινωνικό Θατσερισμό είναι ανάμεικτη. Ο Nicholas Timmins στο βιβλίο του *The Five Giants: A Biography of the Welfare State* συμπέρανε ότι η Thatcher ενίσχυσε πραγματικά το κράτος πρόνοιας, τουλάχιστον όσον αφορά το σύστημα υγείας, την εκπαίδευση, τα τμήματα κοινών υπηρεσιών που χρησιμοποιούνταν από την μεσαία τάξη, καθιστώντας τα πιο αποτελεσματικά, ώστε να διατηρήσει την κύρια εκλογική της περιφέρεια ικανοποιημένη. Όμως η φτώχεια αυξήθηκε εμφανώς. Βέβαια αν δούμε την μεγαλύτερη εικόνα, η κλίμακα των κοινωνικών παροχών δεν μειώθηκε κατά την διάρκεια της πρωθυπουργίας της. Εν τω μεταξύ ο κοινοτικός φόρος "Poll Tax" η ναυαρχίδα του κυβερνητικού της προγράμματος, ήταν όλο και πιο δύσκολο να ψηφιστεί στο κοινοβούλιο, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο μια τεράστια πολιτική καταστροφή, το νομοσχέδιο όμως πέρασε το 1988. Η μέση επιβάρυνση ανά άτομο υπολογιζόταν να φτάσει τις 200 λίρες ενώ μέχρι το 1990 το ποσό έφτασε τις 400. Από το 1989 ο φόρος τέθηκε σε ισχύ πρώτα στην Σκωτία και το επόμενο έτος στην Αγγλία και Ουαλία. Οι Σκωτσέζοι αντιστάθηκαν, πολλοί αρνήθηκαν να πληρώσουν και αυτό το γεγονός σήμανε τον συναγερμό μεταξύ των βουλευτών των Συντηρητικών, προχωρώντας σε ανέλπιδες προσπάθειες προσφέροντας μεταβατική ελάφρυνση τα πρώτα χρόνια. Το 1990, πολλοί σύμβουλοι του Κόμματος υπέβαλαν τις παραιτήσεις τους καθώς δεν επιθυμούσαν να είναι υπεύθυνοι για την εισαγωγή του

συγκεκριμένου φόρου. Η δημοτικότητα της κυβέρνησής βρισκόταν σε ελεύθερη πτώση. Η κορύφωση αυτής της κατάστασης ήρθε με την τεράστια διαδήλωση στην πλατεία Trafalgar, η οποία μετατράπηκε στην χειρότερη εξέγερση που εκδηλώθηκε στην πρωτεύουσα για δεκαετίες. Ο φόρος έφερε στην επιφάνεια τις λιγότερο ελκυστικές πτυχές της πολιτικής της. Ήταν η πιο θεαματική της αποτυχία και της κόστισε την θέση της. (Aitken,2013), (Campbell,2009).

Ακόμη ένα πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει εκείνη την περίοδο ήταν οι ιδιωτικοποιήσεις μετά το 1987. Δεσμεύτηκε να ιδιωτικοποιήσει το νερό και την ηλεκτρική ενέργεια. Άλλες μεταρρυθμίσεις μεταξύ 1987 ως 1990 περιλάμβαναν ένα λανθασμένο σχέδιο να απαιτήσουν από τους οπαδούς του ποδοσφαίρου να διαθέτουν ταυτότητες και μια απόπειρα να καταδιώξει ηλικιωμένους εγκληματίες πολέμου. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με τον κοινοτικό φόρο έδειχναν ότι η κυβέρνηση είχε χάσει τον δρόμο της. Μέχρι τότε η Thatcher θεωρούνταν σκληρή αλλά ικανή, από ένα σημείο και μετά εμφανίστηκε ανίκανη. Σύντομα η αλαζονεία γνώρισε την νέμεση. Ένας συνδυασμός υπερβολικής εμπιστοσύνης κακής πρόβλεψης και σφαλμάτων πολιτικής τροφοδοτούσε μια πιστωτική έκρηξη που απορρόφησε τεράστιες ποσότητες εισαγωγών, οδηγώντας σε ανεξέλεγκτο εμπορικό έλλειμμα με άνοδο του πληθωρισμού ενώ άρχισαν να τελειώνουν τα αποθέματα πετρελαίου της Βόρειας Θάλασσας. Όλα της τα προβλήματα άρχισαν να επιστρέφουν. Τα συνδικάτα απέκτησαν και πάλι αυτοπεποίθηση. Ο ανανεωμένος πληθωρισμός μαζί με τα υψηλά επιτόκια έπληξε σκληρά την νέα μεσαία τάξη (Campbell,2009).

Ο πρώτος προϋπολογισμός του Lawson στο νεοσύστατο κοινοβούλιο δημιούργησε αναταραχή. Κατηγορήθηκε για απροκάλυπτα ευνοϊκή μεταχείριση των πλούσιων την ίδια στιγμή που οι μεταρρυθμίσεις στην κοινωνική ασφάλεια έπαιρναν πολλά από τα φτωχότερα στρώματα. “Οι φορολογικές περικοπές ήταν άφθονες, όμως όχι αν είσαι φτωχός’ ήταν ο τίτλος της Daily Mirror. Η Thatcher δεν μπορούσε να συγχωρήσει την νομισματική πολιτική που ακολούθησε ο Lawson. Πίστευε ότι εκείνος έχασε την πίστη του στην μακροπρόθεσμη οικονομική στρατηγική την οποία είχε επινοήσει. Υπήρχε πλέον μια βαθιά εχθρότητα μεταξύ τους. (Aitken,2013).

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ίδια αντιτάχθηκε στην συγκεντροποίηση αποφάσεων στους ευρωπαϊκούς θεσμούς η οποία θα δημιουργούσε ομοσπονδιακές δομές. Υποστήριζε ότι ο ρόλος της Ένωσης θα πρέπει να περιοριστεί στην σωστή λειτουργία της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού. Η αντί-ευρωπαϊκή της πολιτική ήταν εμφανέστατη και οδήγησε το κόμμα σε μια εσωτερική διάσπαση. Από την μία πλευρά οι φίλο-Ευρωπαίοι Συντηρητικοί και από την άλλη οι αντί-Ευρωπαίοι. Παρά τον εσωτερικό διχασμό, η Thatcher είδε εκείνη την περίοδο την πτώση του κομμουνισμού και της Σοβιετικής Ένωσης αυτή ήταν η απόλυτη και θριαμβευτική νίκη της. Η επικράτηση της Δύσης και η απελευθέρωση των κρατών που βρίσκονταν υπό τον Σοβιετικό έλεγχο ήταν ένα γεγονός που ανέμενε εδώ και χρόνια. Με την πτώση του Τείχους του Βερολίνου ήρθε

αντιμέτωπη με τον φόβο μια ενωμένης Γερμανίας. Έβλεπε την Γερμανία σαν ένα πανίσχυρο παίκτη που κάποια στιγμή θα επιβληθεί στην Ένωση και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη δεν θα μπορούσαν να την αντιμετωπίσουν χωρίς αμερικάνικη παρέμβαση. Επιχείρησε λοιπόν να εμποδίσει την επανένωση και να δημιουργήσει μια εξισοροποιητική συμμαχία με την Γαλλία όμως ο Γάλλος πρόεδρος δεν ήταν διατεθειμένος να αλλάξει όλη την εξωτερική του πολιτική. Γι αυτό στράφηκε στην Αμερική, όμως η πολιτική της απέτυχε και η Γερμανία ενώθηκε (Παπασωτηρίου, 2017).

Εν τω μεταξύ, τους τελευταίους μήνες της θητείας της, ήρθε στην επιφάνεια το σκάνδαλο της συγκεκριμένης πώλησης οπλισμού στο Ιράκ. Όταν ο πόλεμος ανάμεσα στο Ιράκ και το Ιράν έφτασε στο τέλος του το 1988, ο Υπουργός αμυντικών προμηθειών άσκησε πιέσεις στο Υπουργείο Εξωτερικών ώστε να άρει τις κατευθυντήριες γραμμές που περιόριζαν την πώληση όπλων στις δύο συγκεκριμένες χώρες. Σύντομα ο Saddam Hussein άσκησε βία κατά των πολιτών του ενώ άρχισε να εξοντώνει και την μειονότητα Κούρδων στο Ιράκ, παρά την εξτρεμιστική πολιτική που ακολούθησε ο Hussein, Η Μεγάλη Βρετανία εξακολουθούσε να του πουλάει όπλα. Όμως μόλις πληροφορήθηκαν ότι το Ιράκ κατέχει πυρηνικά τότε σήμανε κίνδυνος. Στις 2 Αυγούστου του 1990, η Thatcher επισκέφθηκε τις Η.Π.Α για να παρευρεθεί στο τεσσαρακοστό επετειακό συνέδριο του Ινστιτούτου του Aspen στο Colorado, όταν πληροφορήθηκε ότι ο Hussein εισέβαλε στο Kuwait. Αμέσως κατάλαβε ότι η δράση του έπρεπε να ανατραπεί ακόμη και με βία αν χρειαζόταν. Ο νέος Αμερικάνος πρόεδρος George Bush έστειλε 250.000 στρατιώτες στην περιοχή. Η Δύση για να εκδιώξουν τα στρατεύματα του Hussein από το Kuwait. Μετά από την παρέμβαση του Ο.Η.Ε αποφασίστηκε επιβολή κυρώσεων στον ίδιο και εμπάργκο στην πώληση όπλων . Οι εχθροπραξίες ξεκίνησαν τον επόμενο χρόνο με την ήττα του Hussein και την θριαμβευτική επιτυχία των συμμαχικών δυνάμεων (Διπλάρας, 2017) (Campbell,2009).

22 Νοεμβρίου 1990 ήταν η τελευταία μέρα της Thatcher ως πρωθυπουργού της Μεγάλης Βρετανίας. Το κόμμα ήταν διχασμένο για το ζήτημα της Ε.Ε καθώς και για τις πολιτικές της. Γι αυτό κατά την εκλογή του νέου αρχηγού του Κόμματος απέτυχε να εκλεγεί από τον πρώτο γύρο και ανακοίνωσε την πρόθεσή της να μην είναι υποψήφια στον επόμενο γύρω. Στήριξε για αρχηγό των Συντηρητικών τον John Major, ο οποίος και εξελέγη. Μετά το τέλος της πρωθυπουργικής της καριέρας συνέχισε να είναι βουλευτής του Κόμματος μέχρι το 1992. Μετά την αποχώρησή της δήλωσε ότι “ήταν ένα τεράστιο προνόμιο” ότι “ ήταν υπέροχα και ευτυχισμένα χρόνια γι αυτό είναι εξαιρετικά ευγνώμον σε όλους όσους της στάθηκαν” και ότι “είχε έρθει η ώρα να ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στην ζωή της”.

3.6 Η Πτώση και ο Επίλογος της Σιδηράς Κυρίας

Μετά την αποχώρησή της από το αξίωμα, φημολογείται ότι δεν είχε ούτε μια χαρούμενη μέρα. Σε όλη της την ενήλικη ζωή είχε ζήσει για την δουλειά, την πολιτική και την εξουσία, όμως πλέον γνώριζε ότι δεν θα ήταν σε θέση να αναλάβει άλλη εργασία υψηλού επιπέδου καθώς είχε προσβάλλει πολλούς στο Κόμμα και θεωρούνταν πια ανυπόφορη. Έως ότου η υγεία της το επέτρεπε πέρασε μεγάλο μέρος της μετέπειτα ζωής της ταξιδεύοντας προσφέροντας ομιλίες στους φανατικούς οπαδούς της ανά τον κόσμο, ειδικά στην Αμερική και την Ιαπωνία. Γνωρίζοντας ότι αρκετοί συνάδελφοι της την αντιπαθούσαν και αυτό φαινόταν από τα βιβλία που εξέδιδαν και την συμπεριλάμβαναν, αποφάσισε να εξασφαλίσει και να προστατεύσει την υστεροφημία. Έγραψε βιβλία για τον δρόμο της προς την εξουσία και συνέχισε με δωρεές στο Κολέγιο Churchill, επίσης ίδρυσε το Ίδρυμα Thatcher για την προώθηση των ιδεών της σε όλο τον κόσμο. Δεν απέκτησε όμως το επιθυμητό ποσό για το Ίδρυμα και σταδιακά εξελίχθηκε σε μια μετριοπαθή εκπαιδευτική φιλανθρωπία (Cannadine, 2017).

Εν τω μεταξύ το 1992 η Αγγλία υπέγραψε την Συνθήκη Μάαστριχτ, στην οποία ο Major είχε συμβάλλει στις διαπραγματεύσεις και με την οποία ενισχύονταν οι Θεσμοί της Ένωσης ανοίγοντας τον δρόμο για την δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος. Η ίδια αποδοκίμασε την Συνθήκη ενθαρρύνοντας του ευρωσκεπτικιστές των Συντηρητικών και τον δεξιό τύπο και με αυτόν τον τρόπο υπονόμευσε την εξουσία του Major, οδηγώντας στην σαρωτική ήττα του Κόμματος στις γενικές εκλογές του 1997. Την ήττα η Thatcher την εξέλαβε ως τιμωρία του λαού γιατί ο Major δεν ακολούθησε τις δικές της πολιτικές (Cannadine, 2017).

Αν και είχε αρχίσει να μεταμορφώνεται σε καρικατούρα του εαυτού της, εξακολουθούσαν να την τιμούν και στα μετέπειτα χρόνια. Όταν έγινε μέλος των Συντηρητικών έγινε και επίτιμο μέλος Carlton Club. Το 1989, της δόθηκε ο τίτλος “The Freedom of the City of London”. Μετά την παραίτησή της έγινε μέλος του Order of Merit και το 1991 τιμήθηκε με το προεδρικό μετάλλιο της ελευθερίας από τον Bush. Από το 1992 έως το 1998 ήταν Πρύτανης του πανεπιστημίου του Buckingham ενώ από το 1993 έως το 2000 ήταν Πρύτανης του Κολεγίου William and Mary των Η.Π.Α (Campbell, 2009).

Τα τελευταία της χρόνια, ήταν μοναχικά, από το 1994 μετά από ένα εγκεφαλικό επεισόδιο άρχισε να παρουσιάζει βραχυπρόθεσμη απώλεια μνήμης. Ένα παρόμοιο περιστατικό της συνέβη και το 2001. Εξαιτίας αυτού δήλωσε ότι δεν θα αναλάβει περισσότερες ομιλίες. Λίγο αργότερα πέθανε ο σύζυγός της Denis, ο μόνος υποστηρικτής της από την αρχή ως το τέλος και ο πραγματικός της φίλος. Τον Δεκέμβριο του 2012 μετακόμισε σε μια σουίτα του ξενοδοχείου Ritz όπου και πέθανε μετά από ένα ακόμα εγκεφαλικό επεισόδιο στις 8 Απριλίου 2013 σε ηλικία 87

ετών (Campbell, 2009).

Τόσο κατά την διάρκεια της ζωής της όσο και μετά τον θάνατό της η προσωπικότητα της ήταν αμφιλεγόμενη. Οι βρετανικές εφημερίδες που την υποστήριζαν δημοσίευαν αναμνηστικές εκδόσεις προς τιμή της. Οι αντιδράσεις ήταν πιο εχθρικές στην Αργεντινή και την Ν. Αφρική. Πολλοί βουλευτές των Εργατικών μοϊκόταραν μια συνεδρίαση στην Βουλή που είχε διεξαχθεί προς τιμή της ενώ δεν ήταν λίγοι οι ανθρακωρύχοι που γιόρταζαν στα ορυχεία που εκείνη είχε κλείσει. Η χειρότερη διαμαρτυρία σε βάρος της έλαβε την μορφή εκστρατείας για να διασφαλιστεί ότι το BBC θα έπαιζε στο Top 40 Charts το τραγούδι “Ding Dong! The Witch is Dead” από την ταινία ο μάγος του Οζ. Στις 17 Απριλίου, την μέρα της κηδείας της η εθνική διάθεση είχε αλλάξει ακόμα και από εκείνους που διαφωνούσαν μαζί της. Υπήρχε μια ατμόσφαιρα σεβασμού ως προς την προσωπικότητα και τα επιτεύγματά της. Οι εκφράσεις εχθρότητας ήταν ελάχιστες και καμία σύλληψη δεν πραγματοποιήθηκε εκείνη την ημέρα. Η τελετή της πραγματοποιήθηκε στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Παύλου, παρουσία στενών φίλων και εχθρών από το Κόμμα καθώς και της Βασίλισσας και του συζύγου της οι οποίοι δεν είχαν παρευρεθεί σε κηδεία πρωθυπουργού από τον Churchill το 1965. Μετά την κηδεία της, η στάχτη της μεταφέρθηκε στο Βασιλικό Νοσοκομείο κοντά σε εκείνη του άνδρα της. Η βρετανική κοινωνία θα συνεχίσει να διαμαρτύρεται για την Thatcher και για τις επόμενες γενιές. Έχουν ήδη υπάρξει πληθώρα βιβλίων, ταινιών, θεατρικών έργων και σειρών για την προσωπικότητα και το έργο της. Η προσωπικότητά της, θα συνεχίζει να δημιουργεί περιέργεια και στις μετέπειτα γενιές. Στο τέλος της κηδείας της καθώς την κουβαλούσαν προς την τελευταία της κατοικία υπήρξε μια αναπάντεχη απροσδόκητη νέα αρχή που σηματοδοτήθηκε από το πλήθος των ανθρώπων που ξέσπασαν σε χειροκροτήματα (Cannadine,2017).

Ολοκληρώνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Thatcher εισήλθε στον ανδροκρατούμενο κόσμο της πολιτικής και κατόρθωσε να γίνει η κυρίαρχη μορφή της βρετανικής κοινωνίας παραμένοντας στην εξουσία για 11 χρόνια. Η ενέργειά της ήταν ανεξάντλητη το ίδιο και το θάρρος και ο πατριωτισμός της. Όπως και στην εγχώρια έτσι και στην διεθνή σκηνή έκανε αισθητή την παρουσία της κατέχοντας ηγετική θέση ανάμεσα στους ισχυρούς του συστήματος. Αν και δεν ήταν η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός στον κόσμο, είχε την μεγαλύτερη επίδραση από οποιαδήποτε άλλη γυναίκα σε αντίστοιχη θέση. Υπήρχε πάντα η άποψη τόσο από τους οπαδούς της όσο και από τους εχθρούς της ότι η πολιτική της μέχρι το 1987 ήταν καλύτερη. Από ένα σημείο και μετά βρισκόταν στην λάθος πλευρά της ιστορίας και αυτό πηγάζει από την στάση της στην κατάργηση του απαρτχάιντ ή στο ζήτημα της γερμανικής επανένωσης. Ωστόσο έκανε περισσότερα από οποιονδήποτε προκάτοχό της από το 1945 έως το 1979. Ήταν η μόνη πρωθυπουργός του 20ου αιώνα που έδωσε το όνομά της σε ιδεολογία αν και ο Θατσερισμός ήταν ένα πολιτικό φαινόμενο

και όχι μια συνεκτική φιλοσοφία (Cannadine,2017).

ΕΝΟΤΗΤΑ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Α .MERKEL: Η ζωή και το έργο της

Η Angela Merkel αποτελεί την ισχυρότερη γυναίκα όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Γεννημένη στην Δυτική και μεγαλωμένη στην Ανατολική Γερμανία, κατόρθωσε να μετατραπεί σε Καγκελάρια της χώρας κερδίζοντας 4 εκλογικές αναμετρήσεις. Είναι η πρώτη γυναίκα Καγκελάρια της χώρας από την ίδρυση του Ομοσπονδιακού κράτους το 1871 και η πρώτη πολίτης που προερχόταν από την Γερμανική Λαϊκή Δημοκρατία και κατόρθωσε να γίνει ηγέτης της ενωμένης Γερμανίας (CNN Greece, 2018)

4.1 Η Ζωή της Πριν την Πολιτική

Η Angela Kesner γεννήθηκε στο Αμβούργο στις 17 Ιουλίου 1954. Ο πατέρας της Horst Kesner, μεγάλωσε βλέποντας την φρίκη του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου, γι αυτό θεώρησε ότι μια καριέρα ως προτεστάντης ιερέας θα μπορούσε να φέρει την γαλήνη στην ζωή του και στην χώρα του που καταστράφηκε. Ήταν νέος και ιδεαλιστής και λόγω των θρησκευτικών του σπουδών οδηγήθηκε στο Αμβούργο, μια από τις πρώτες ευρωπαϊκές πόλεις που δέχθηκαν και αγκάλιασαν τις μεταρρυθμίσεις του Martin Luther King, ιδρυτή του προτεσταντισμού. Ο Kasner γνώρισε μια νεαρή γυναίκα που ονομαζόταν Herling Jentzsch η οποία εργαζόταν ως καθηγήτρια αγγλικών. Σύντομα παντρεύτηκαν και η οικογένειά τους ολοκληρώθηκε με την άφιξη της πρώτης τους κόρης , Angela Doratheia (Petrikowski,2015), (Crawford & Czuczka,2013).

Ο Kesner ως νέος πατέρας και πάστορας αναζητούσε εργασία στην λουθηρανική εκκλησία, τελικά του προσφέρθηκε μια θέση όχι όμως στην Δυτική Γερμανία. Η Angela ήταν μόλις 6 εβδομάδων όταν η οικογένειά της θα μετακόμιζε, γεγονός που θα άλλαζε ριζικά την ζωή της. Η Γερμανία εκείνη την εποχή ήταν διαιρεμένη, στην Ανατολική πλευρά επικρατούσε ο κομμουνισμός και ο Kesner ήξερε ότι το καθεστώς ήταν αρκετά εχθρικό προς την εκκλησία και ότι το κράτος ήταν η ανώτερη αρχή. Καθώς η ίδια μεγάλωνε μαζί με τα μικρότερα της αδέρφια αισθάνθηκε την πίεση να συμπεριφέρεται πάντα σωστά και να διαπρέπει στο σχολείο. Ήθελε να είναι η καλύτερη με ότι και να καταπιανόταν. Από νεαρή ηλικία, είχε αξιομνημόνευτη μνήμη καθώς μπορούσε να συγκρατήσει τα ονόματα όλων των ανθρώπων σε θέσεις εξουσίας τόσο της Ανατολικής όσο και την Δυτικής Γερμανίας. Μπορεί να μην την ενδιέφερε η πολιτική τότε, όμως σίγουρα τράβηξαν την προσοχή της οι άνθρωποι με ισχυρές θέσεις (Mills,2008), (Business Insider, 2017).

Στην εφηβεία της, εντάχθηκε στην Ελεύθερη Γερμανική Νεολαία (Free German Youth). Οι

περισσότεροι νέοι της εποχής συμμετείχαν. Ήταν μια οργάνωση που προοριζόταν να διδάσκει την σοσιαλιστική σκέψη. Είχε σχηματιστεί από το 1936, για να αντιταχθεί στο ναζιστικό καθεστώς του Hitler, προωθώντας κομμουνιστικές, σοσιαλιστικές αρχές. Το 1945, μετά την ήττα του Hitler στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αναδείχθηκε σε μια ισχυρή οργάνωση στην Ανατολική Γερμανία. Η κυβέρνησή, πίεζε τους νέους να ενταχθούν στην οργάνωση γιατί διαφορετικά θα κινδύνευαν να χάσουν την ευκαιρία να εισέλθουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Mills,2008), (Business Insider, 2017).

Το Φθινόπωρο του 1973 άρχισε να φοιτά στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας, που ονομαζόταν επίσης και Πανεπιστήμιο Karl Marx. Επικεντρώθηκε στην Φυσική και την Χημεία, αποφοίτησε 5 χρόνια αργότερα και αποφάσισε να συνεχίσει τις σπουδές της. Εισήλθε στο Κεντρικό Ινστιτούτο Φυσικής Χημείας στο Βερολίνο το 1978. Έλαβε το διδακτορικό της δίπλωμα το 1986 και πλέον ήταν μέλος της ελίτ των ανθρώπων με ακαδημαϊκή μόρφωση στην Ανατολική Γερμανία. Κατά την διάρκεια των σπουδών της στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας , γνώρισε τον Ulrich Merkel και παντρεύτηκαν το 1977, μετακόμισαν στην Ανατολική Γερμανία και τελικά χώρισαν το 1982. Η προσωπική ζωή ήταν σημαντική για την ίδια και αγαπούσε την δουλειά που της δόθηκε στο Ινστιτούτο. Μέχρι εκείνη την περίοδο είχε μια ήρεμη ζωή όμως η πτώση του τείχους επρόκειτο να της αλλάξει την ζωή άμεσα (Mills, 2008).

4.2 Τα Πρώτα Βήματα στην Πολιτική Μέχρι την Ανάληψη Εξουσίας το 2005

Η ειρηνική επανάσταση είχε ξεκινήσει από το 1989. Στις 15 Ιανουαρίου 1990, 150.000 Ανατολικό-Γερμανοί, συγκεντρώθηκαν φωνάζοντας “Είμαστε ένας λαός”. Όταν αποκήρυξαν το τείχος, η Merkel προσχώρησε στην Δημοκρατική Αφύπνιση (Democratic Awakening) και σύντομα ανακάλυψε τα πολιτικά της ένστικτα. Η Δημοκρατική Αφύπνιση ήταν ένα πολιτικό κίνημα, που ιδρύθηκε από ηγέτες της Ανατολικής Γερμανίας, με στόχο την ταχεία ένωση με την Δύση. Η Merkel, σύντομα αναδείχθηκε σε εκπρόσωπο τύπου του κινήματος. Οι ικανότητα της να επιλύει προβλήματα και να χειρίζεται σωστά τον Τύπο ήταν εμφανείς. Το κίνημα σύντομα επιδίωξε την δημιουργία συμμαχίας. Πολλά γερμανικά κόμματα αναζητούσαν άλλα κόμματα για να συνάψουν συνασπισμό. Στην Γερμανία, το πολιτικό σύστημα είναι κοινοβουλευτικό και απαιτείται 50% των θέσεων για να μπορέσει κάποιο κόμμα να αναλάβει την εξουσία. Η Δημοκρατική Αφύπνιση συμμετείχε στην Συμμαχία για την Γερμανία τον Φεβρουάριο του 1990. Τα υπόλοιπα κόμματα που προσχώρησαν στην Συμμαχία ήταν το Χριστιανοδημοκρατικό (C.D.U) και η Γερμανική Κοινωνική Ένωση (German Social Union) (Thompson,2006), (Crawford & Czuczka,2013).

Η Συμμαχία κέρδισε την πλειοψηφία των εδρών στις πρώτες δημοκρατικές εκλογές της

Ανατολικής Γερμανίας. Η Merkel διορίστηκε κυβερνητική εκπρόσωπος. Στις 3 Οκτωβρίου 1990, η Γερμανία ενώθηκε και επίσημα. Το δυτικό γερμανικό σύστημα χρησιμοποιήθηκε ως το νέο σύνταγμα της νεοσυσταθείσας χώρας, το γεγονός αυτό δημιούργησε το αίσθημα στους Ανατολικό-Γερμανούς όχι της επανένωσης με την Δύση αλλά της απορρόφησης. Οι πρώτες γενικές εκλογές της ενωμένης Γερμανίας διεξήχθησαν τον Δεκεμβρίου του 1990. Η Merkel, ήταν ισχυρή υποψήφια για το νέο κοινοβούλιο. Εντάχθηκε στην Χριστιανική-Δημοκρατική Ένωση καθώς το προηγούμενό της κόμμα είχε διαλυθεί και απορροφηθεί από αυτό (Thompson,2006), (Mills,2008).

Έβλεπε. Ότι οι 2 Γερμανίες έπρεπε να κάνουν τις οικονομίες τους να συνεργαστούν. Η Ανατολική πλευρά, υστερούσε έναντι της δυτικής στον εκσυγχρονισμό των εργοστασίων, στην στέγαση, στα σχολεία και σε κάθε πτυχή της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Χρειαζόταν ανοικοδόμηση και κάποιος έπρεπε να χρηματοδοτήσει αυτήν την αλλαγή. Η κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία ήταν αναγκαίο να μετασχηματιστεί και να αντικατασταθεί από την ελεύθερη αγορά. Η Merkel, ήταν υπέρμαχος του καπιταλισμού. Εκλέχθηκε μέλος του C.D.U στην εκλογική περιφέρεια του Μακλεμβούργου Προπομερανίας. Ο Helmut Kohl αρχηγός του κόμματος και Καγκελάριος της χώρας, την επέλεξε για το Υπουργικό του Συμβούλιο, χρήζοντας την Ομοσπονδιακή Υπουργό Γυναικείων Υποθέσεων και Νεολαίας στις 18 Ιανουαρίου 1991 (Thompson,2006), (Mills,2008).

Στα 36 της χρόνια, ήταν η νεότερη υπουργός στην νεότερη μεταπολεμική γερμανική ιστορία. Ήταν μια καλή ακροάτρια η οποία ήταν ικανή να βρίσκει συμβιβασμούς που να λειτουργούν. Ξεκίνησε ειδικά σχέδια όπως η μελέτη της φιλικής προς την οικογένεια εργασίας, η μερική απασχόληση και ο καταμερισμός της εργασίας, η διαχείριση επιχορηγήσεων με στόχο την αύξηση εκπαιδευτικών ευκαιριών για γυναίκες και φοιτητές. Επιπλέον, διαχειριζόταν ειδικές διδακτορικές επιχορηγήσεις για γυναίκες ώστε να αυξηθούν οι γυναίκες ακαδημαϊκοί, προώθησε και την εκπαίδευση για γυναίκες και νέους με ειδικές ανάγκες. Από το 1994 ως το 1998 ο Kohl την διόρισε Υπουργό Περιβάλλοντος. Το εκπαιδευτικό της υπόβαθρο την έκανε κατάλληλη για την συγκεκριμένη θέση. Το ζήτημα της πυρηνικής ενέργειας θα γινόταν η μεγαλύτερη πρόκληση της καριέρας της. Η πυρηνική ενέργεια ήταν ένα ζήτημα με το οποίο ασχολήθηκε κατά την διάρκεια της θητείας της ως Υπουργός. Μια σημαντική περιβαλλοντική οργάνωση η German Union for Nature Preservation κατηγόρησε την ίδια και τον Kohl ότι ενδιαφέρονται περισσότερο για το συμφέρον των επιχειρήσεων παρά για το περιβάλλον. Οι προσπάθειές της για μείωση των εκπομπών αερίου ήταν ανεπαρκείς. Έλαβε αυστηρότερους κανονισμούς για τους πόρους του νερού. Τα εργοστάσια ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν μαύρο άνθρακα καθώς ήταν καθαρότερο καύσιμο αντί για καφέ που συνήθιζαν να χρησιμοποιούν. Με τους κανονισμούς που επιβλήθηκαν μειώθηκαν τα επίπεδα αρσενικού και υδραργύρου στο περιβάλλον. Επίσης, ενθάρρυνε τους κατασκευαστές οικιακών προϊόντων να δημιουργήσουν προγράμματα ανακύκλωσης. Ανέλαβε την πρωτοβουλία να

ζητήσει από την Ε.Ε να αντιμετωπίσουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα συλλογικά, συμβάλλοντας στην βελτίωση όλων των χωρών που συμμετέχουν στην Ένωση. Πρότεινε ακόμη, την εφαρμογή μιας φορολογικής πολιτικής για την μείωση των εκπομπών ρύπων. Με αυτόν τον τρόπο. Έδειξε ότι επιθυμούσε να επιλύει προβλήματα σε συλλογικό επίπεδο, ήταν μια στρατηγική που θα καθόριζε την ηγεσία της (Thompson,2006), (Mills,2008).

Οι εκλογές του 1998 προκάλεσαν σοκ στον Kohl και την διοίκησή του. Οι Γερμανοί πολίτες που προέρχονταν κυρίως από τα ανατολικά της χώρας, δεν άντεξαν τα υψηλά ποσοστά της ανεργίας και την αργή πρόοδο όσον αφορά την οικονομία της Ανατολικής Γερμανίας. Γι' αυτό, εξέλεξαν κυβέρνηση συνασπισμού που αποτελούνταν από το φιλελεύθερο S.P.D και το πράσινο κόμμα με επικεφαλής τον Gerhard Schroder. Εκείνη την περίοδο η Merkel παντρεύτηκε για δεύτερη φορά τον Dr Joachim Sauer ο οποίος την είχε βοηθήσει στην διατριβή της. Σύντομα έλαβε νέα θέση στο κόμμα, έγινε Γενική Γραμματέας, πλέον είχε την ευθύνη να βοηθά τους υποψήφιους του C.D.U να εκλεχθούν στα διάφορα συν-ομόσπονδα κρατίδια τους που ονομάζονταν Lander και αυτή ήταν μια άμεση επιτυχία. Το 1999, συντόνισε τις νίκες του κόμματος σε 6 από τις 7 επαρχιακές εκλογές καταστρέφοντας τον κυβερνών συνασπισμό του Bundesrat, το δεύτερο σπίτι του γερμανικού κοινοβουλίου. Με τις κινήσεις έκανε πολλούς πολίτες να πιστέψουν και πάλι στο κόμμα (Mills,2008).

Στο τέλος του 1999 και στις αρχές του 2000, το C.D.U συγκλονίστηκε από ένα σκάνδαλο των μαύρων λογαριασμών. Ο Kohl και άλλοι επικεφαλής αποκόμιζαν παράνομες χρηματοδοτήσεις για τις εκστρατείες τους μέσω λογαριασμών στην Ελβετία. Οι Γερμανοί υποψήφιοι είχαν δικαίωμα να λαμβάνουν συνεισφορές όμως υπήρχαν περιορισμοί. Όλες οι ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις θα έπρεπε να καταγράφονται δημόσια. Με αυτό τον τρόπο η διαφθορά ήταν σπάνια στην γερμανική πολιτική. Ο Kohl δεν κατέγραφε όλες τις χρηματοδοτήσεις. Η Merkel μετά το σκάνδαλο έγραψε άρθρο με το οποίο κατηγορούσε τον πρώην μέντορά της, η κίνηση αυτή θεωρήθηκε από κάποια μέλη του κόμματος ως προδοσίας προς τον πρώην σύμβουλό της. Η ίδια όμως, έκρινε ότι ο Kohl είχε προδώσει την εμπιστοσύνη του κόμματος και έπρεπε να καθαιρεθεί. Πολλοί ήταν οι Γερμανοί που επαίνεσαν την συμπεριφορά της. Το κόμμα βρέθηκε σε κρίση καθώς αναγκάστηκε να πληρώσει πρόστιμο 21 εκατομμύρια λόγω του σκανδάλου, αγγίζοντας τα όρια της πτώχευσης. Επιπλέον η κυβέρνησή είχε μετακομίσει ιδεολογικά από την αριστερά στο κέντρο και έγινε το συντηρητικό κόμμα που υποστήριζε την ελεύθερη αγορά, επομένως το C.D.U έχασε τον λόγω ύπαρξής του. Τον Απρίλιο του 2000 οι Χριστιανό-Δημοκράτες διεξήγαγαν τριήμερο συνέδριο ώστε να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που ήρθαν στην επιφάνεια και κινδύνευαν να τους αφανίσουν. Σε αυτό το συνέδριο η Merkel εξελέγη πρόεδρος του κόμματος (Mills, 2008).

Η εκλογή της προκάλεσε έκπληξη καθώς το κόμμα αποτελούνταν κυρίως από καθολικούς

άνδρες που προέρχονταν από την Δυτική πλευρά ενώ εκείνη ήταν μια προτεσταντική γυναίκα από την ανατολή. Μετά την εκλογή της δήλωσε στο NewsWeek ότι το σχέδιό της ήταν “λιγότερη γραφειοκρατία και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην λειτουργία της ελεύθερης αγοράς. Ο ανταγωνισμός και όχι η κυβέρνηση θα αποφασίζει ποιες επιχειρήσεις θα ευημερούν και ποιες θα αποτυγχάνουν. Όταν έφτασαν οι γενικές εκλογές του 2002 η Merkel πίστευε ότι εκείνη θα είναι η υποψήφια των Χριστιανό-Δημοκρατών για Καγκελάριος εναντίον του Schroder. Αντιθέτως, υπέστη την μεγαλύτερή της αποτυχία. Το C.D.U, είχε ένα αδελφικό κόμμα το C.S.U (Cristian Social Union) το οποίο ήταν συγκεντρωμένο στην Βαυαρία. Στις ομοσπονδιακές εκλογές του 2002 ο επικεφαλής του C.S.U Edmnd Stoiben, αμφισβήτησε το δικαίωμά της να είναι αυτή η υποψήφια καγκελάριος του κόμματος που θα αντιμετωπίσει την κυβέρνησή S.P.D-Green. Πολλοί ήταν εκείνη που είδαν αυτήν την κίνηση ως προκατάληψη προς μια γυναίκα από την Ανατολική Γερμανία. Ο Stoiber κέρδισε το δικαίωμα να γίνει υποψήφιος του C.D.U-C.S.U. Αποδείχθηκε όμως, ανίκανος και αναποτελεσματικός με αποτέλεσμα να κερδίσει ο Schroder ξανά τις εκλογές αν και η κατάσταση παρέμενε ίδια, υψηλή ανεργία και χαμηλές καταναλωτικές δαπάνες. Ο λαός θεωρούσε ότι χρειαζόταν λίγο περισσότερος χρόνος για να τονωθεί η οικονομία, επιπλέον οι Γερμανοί ψηφοφόροι δεν επιθυμούσαν να αλλάζουν συχνά κυβερνήσεις (Thompson,2006), (Mills,2008).

Αυτή η ήττα έδειξε στο κόμμα ότι η Merkel ήταν το μέλλον και δεν έπρεπε να την παραβλέπουν. Συνέχισε να ενισχύει το κόμμα όπως μπορούσε και οι προσπάθειές της απέδωσαν καρπούς. Οι εκλογές έπρεπε να πραγματοποιηθούν το 2006, όμως ο Schroder πίστευε ότι θα την κέρδισε και αποφάσισε να τις διεξάγει νωρίτερα. Στις 18 Σεπτεμβρίου 2005 την ημέρα των εκλογών ο συνασπισμός C.D.U-C.S.U έφτασε στο 35,9% των ψήφων ενώ ο συνασπισμός S.P.D-Green το 34,2%. Ήξεραν ότι χρειαζόνταν το 50 % για να σχηματίσουν κυβέρνηση και στις 10 Οκτωβρίου ορίστηκε ο μεγάλος συνασπισμός που αποτελούνταν από τα C.D.U-C.S.U-S.PD. Μετά από εβδομάδες έντονων διαπραγματεύσεων, ήρθε η ώρα για την Angela Merkel να αναλάβει τα ηνία της Γερμανίας (Thompson,2006).

4.3 Η Πρώτη Κυβέρνηση Merkel : 2005-2009

Η πρώτη θητεία της Merkel εκφράστηκε από την κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και διήρκεσε από τις 22 Νοεμβρίου 2005 έως τις 27 Οκτωβρίου 2009 κατά τη διάρκεια της 16ης νομοθετικής συνόδου του Bundestag. Η ηγεσία της χριστιανοδημοκρατικής κυβέρνησης της Άνγκελα Μέρκελ, της πρώτης γυναίκας καγκελαρίας στη γερμανική ιστορία, υποστήριξε ένα μεγάλο συνασπισμό μεταξύ της Χριστιανοδημοκρατικής Ένωσης (CDU), της Χριστιανικής Κοινωνικής Ένωσης της Βαυαρίας (CSU) και του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος

(SPD). Η Πρώτη Κυβέρνηση της εγκαθίσταται μετά από τις ομοσπονδιακές εκλογές του 2005 και διαδέχθηκε το δεύτερο υπουργικό συμβούλιο Schröder, το οποίο έληξε μετά τη σύσταση του δεύτερου υπουργικού συμβουλίου της Merkel, το οποίο εγκαταστάθηκε μετά τις ομοσπονδιακές εκλογές του 2009 και ορκίστηκε στις 28 Οκτωβρίου 2009 (Ficling,D,2015).

Είναι αλήθεια ότι ούτε οι συνασπισμοί του CDU / CSU και του ελεύθερου δημοκρατικού κόμματος (FDP) ούτε το κυβερνών SPD και η Συμμαχία '90 (Alliance 90) / Οι Πράσινοι είχαν την ψήφο της πλειοψηφίας των μελών της Ομοσπονδιακής Βουλής μετά τις ομοσπονδιακές εκλογές του 2005, επομένως το CDU / CSU και το SPD αποφάσισε να αποτελέσει το δεύτερο μεγάλο συνασπισμό στην ιστορία της ομοσπονδιακής δημοκρατίας . Τόσο το CDU / CSU όσο και το SPD πέτυχαν παρόμοιο ποσοστό ψήφων στις εκλογές (35,2% και 34,2% αντίστοιχα), οπότε ο καθένας έλαβε 8 θέσεις υπουργικού συμβουλίου (έξι για το CDU και δύο για την CSU) (Ficling,D,2015).. Στις 13 Οκτωβρίου το SPD ανακοίνωσε τους μελλοντικούς υπουργούς τους και στις 17 Οκτωβρίου το CDU / CSU ανακοίνωσε του; δικούς τους (Ficling,D,2015).

Ο E. Stoiber από την CSU επρόκειτο να γίνει ο Ομοσπονδιακός Υπουργός Οικονομίας και Τεχνολογίας, αλλά απέρριψε τη θέση αυτή την 1η Νοεμβρίου μετά από μια σύγκρουση με την Angela Merkel σχετικά με τις ικανότητες του και επέλεξε να συνεχίσει το ρόλο του σε κρατικό επίπεδο στη Βαυαρία. Η συμφωνία συνασπισμού (Koalitionsvertrag) με τίτλο "Μαζί για τη Γερμανία" ήταν γεγονός και έγινε αποδεκτή από το συνέδριο των CDU, CSU και SPD στις 12, 13 και 14 Νοεμβρίου . Η A. Merkel εξελέγη καγκελάριας της Γερμανίας στις 22 Νοεμβρίου 2005 με 397 ψήφους υπέρ Από εκείνη την ημερομηνία το κυβερνητικό υπουργείο ήταν επίσημα στην εξουσία (Ficling,D,2015).

Στην περίοδο αυτή, η οικονομία της Γερμανίας γνώρισε άνθηση. Ειδικότερα, με πληθυσμό 82 εκατομμυρίων και με ΑΕΠ ύψους 3,6 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, η Γερμανία είναι η πέμπτη μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο όσον αφορά την οικονομία (μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Κίνα, την Ιαπωνία και την Ινδία) και η μεγαλύτερη λογιστική οικονομία στην Ευρώπη καθώς παράγει για περίπου το 1/5 της ακαθάριστης εγχώριας παραγωγής (ΑΕΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) . Με βάση το κατά κεφαλήν εισόδημα περίπου 44.280 δολαρίων (2008), η Γερμανία διαθέτει ένα από τα υψηλά εισοδήματα στον κόσμο ήταν επίσης ο πρώτος εξαγωγέας αγαθών παγκοσμίως και ο μεγαλύτερος ευρωπαϊός εταίρος εμπορίου και επενδύσεων στις ΗΠΑ (Ahearn, Belkin, 2010).

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι η γερμανική οικονομία θα μπορούσε να έχει καλύτερες επιδόσεις, αλλά ακόμη και στις μέρες μας η ένωση της Ανατολικής με τη Δυτική πλευρά της Γερμανίας ενέχει πολλά προβλήματα. Η ανατολική γερμανική οικονομία εξακολουθεί να εξαρτάται από τις μεταφορές πόρων από τη Δυτική Γερμανία για το 45% των συνολικών δαπανών της . Ενώ το συνολικό εισόδημα της Ανατολικής Γερμανίας έχει σχεδόν φτάσει στο δυτικό γερμανικό

επίπεδο, συνολικά η παραγωγικότητα είναι μόνο περίπου το 60% του δυτικού γερμανικού επιπέδου . Επιπλέον, υπάρχουν λίγοι δείκτες που προτείνουν ότι η ανατολική γερμανική οικονομία, μετά από σχεδόν δύο δεκαετίες από την επανένωση και είναι κοντά στο να γίνει αυτοσυντηρούμενη (Ahearn, Belkin, 2010).

Η Α. Merkel όταν ανέλαβε την εξουσία δήλωσε ότι ο κύριος στόχος της κυβέρνησή της θα ήταν να μειώσει την ανεργία και αυτό το ζήτημα ήταν που θα έκρινε την κυβέρνησή της . Επιπλέον, τόνισε τη σημασία της λιτότητας για να επανέλθει η ισορροπία των δημόσιων οικονομικών αντί να επικεντρωθεί σε «ριζικές» μεταρρυθμίσεις του κράτους πρόνοιας . Αν και οι ΗΠΑ ήλπιζαν σε μια μεταπολεμική μετατόπιση της εξωτερικής πολιτικής, οι επικρίσεις της Merkel προς την αμερικανική μεταχείριση των υπόπτων της τρομοκρατίας σηματοδότησε την ανεξαρτησία της κυβέρνησης της (Thompson, 2006).

Ειδικότερα, η εξωτερική πολιτική της έχει επικεντρωθεί στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας και τη σύναψη συμφωνιών διεθνούς εμπορίου. Ωστόσο, μία από τις προτεραιότητες της, ήταν η ενίσχυση των διατλαντικών οικονομικών σχέσεων και για το λόγο αυτό η Καγκελάριας υπέγραψε τη συμφωνία για το Διατλαντικό Οικονομικό Συμβούλιο στις 30 Απριλίου του 2007 στο Λευκό Οίκο. Την ίδια χρονιά, τις 25 Σεπτεμβρίου του 2007, συναντήθηκε με τον 14ο Δαλάι Λάμα για «ιδιωτικές και ανεπίσημες συνομιλίες» στην καγκελαρία του Βερολίνου εν μέσω διαμαρτυρίας από την Κίνα για την κίνηση αυτή. Στη συνέχεια, η Κίνα ακύρωσε συνομιλίες με γερμανούς αξιωματούχους, συμπεριλαμβανομένων συνομιλιών με το Γερμανό υπουργό Δικαιοσύνης (Belkin, 2009).

Το 2006, η Merkel εξέφρασε την ανησυχία της για την υπερβολική εξάρτηση από τη ρωσική ενέργεια, αλλά έτυχε λίγης υποστήριξης στο Βερολίνο. Η Α. Merkel τάσσεται υπέρ της Συμφωνίας Σύνδεσης μεταξύ της Ουκρανίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά δήλωσε το Δεκέμβριο του 2012 ότι η εφαρμογή της Συμφωνίας εξαρτάται από τις μεταρρυθμίσεις στην Ουκρανία. Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι η εξάρτηση της Γερμανίας από τους ρωσικούς ενεργειακούς πόρους και η επιδίωξη διμερών σχέσεων για τη διασφάλιση μελλοντικών ενεργειακών προμηθειών έχουν απειλήσει την ευρύτερη ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια και υπονομεύεται η ικανότητα της ΕΕ να επιτύχει συναίνεση σε θέματα ενέργειας . Τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ήταν ιδιαίτερα επικριτικά και επισημαίνουν τη μεταγενέστερη χειραγώγηση της Ρωσίας με φυσικό αέριο και εφοδιασμό με πετρέλαιο που έρχεται στην Ευρώπη στις αρχές του 2006, το 2007 και το 2009 ως απόδειξη της δυνατότητας της Ρωσίας να χρησιμοποιεί την ενέργεια της και τον πλούτο της γενικότερα για να δημιουργεί προβλήματα στην ΕΕ (Belkin, 2009).

Με δεδομένο όλα τα παραπάνω, η Merkel αναγνωρίζοντας τη σημασία της Κίνας για τη γερμανική οικονομία, είχε οδηγήσει επτά εμπορικές αντιπροσωπείες στην Κίνα από τότε που

ανέλαβε καθήκοντα το 2005 και την ίδια χρονιά, ο πρόεδρος της Κίνας Xi Jinping επισκέφθηκε τη Γερμανία (Belkin, 2009).

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η θέση της Γερμανίας σχετικά με τη διαδικασία ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ. Σύμφωνα με έρευνα του 2008, το 13% των Γερμανών θεωρούν την προσχώρηση της Τουρκίας στην Ένωση ως θετική, αλλά παρά την ισχυρή υποστήριξη των ΗΠΑ προς την Τουρκία, η Merkel και άλλα μέλη του CDU / CSU λέγεται ότι αντιτίθενται στην είσοδο της στην ΕΕ. Η ίδια δεν εκφράζει ρητά αυτή την αντίθεση, αλλά θεωρείται ότι η αντίθεση της είναι σιωπηρή και αφήνει τις εξελίξεις να ακολουθήσουν (Belkin, 2009).

4.4 Η δεύτερη κυβέρνηση Μέρκελ: 2009-2013

Η χρονική περίοδος της ανάλυσης από το 2008 έως το 2014 είναι αρκετή για να δείξει πώς τα πρότυπα της Merkel και των επιχειρημάτων που συνδέονται με την οικονομική κρίση αντικατοπτρίζουν τη σκέψη της σχετικά με τη λειτουργικότητα της οικονομίας. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, μπορεί να γίνει μαζική μετατόπιση του δημόσιου λόγου για την κρίση που παρατηρείται και στις ομιλίες της και είναι αρκετά διαφωτιστικό ότι ο λόγος για τα χρέη στην Ευρωπαϊκή Ένωση κυριαρχούν στη συζήτηση για την οικονομική κρίση στις αρχές του 2009, ενώ ο πιθανός αποκλεισμός αρκετών "χρεωστικών κρατών" είναι σχεδόν απόλυτα διαχωρισμένος από τα προγράμματα διάσωσης τραπεζών και τα πακέτα κινήτρων μετά την κρίση (Pühlinger, 2015).

Στις 4 Οκτωβρίου 2008, μετά την απόφαση της ιρλανδικής κυβέρνησης να εγγυηθεί όλες τις καταθέσεις σε ιδιωτικούς λογαριασμούς ταμιευτηρίου, κίνηση που έντονα επικρίνει, η A. Merkel δήλωσε ότι δεν υπήρχαν σχέδια για τη γερμανική κυβέρνηση να κάνει το ίδιο. Την επόμενη μέρα, η τόνισε ότι η κυβέρνηση θα εγγυηθεί ιδιωτικά τις καταθέσεις λογαριασμού ταμιευτηρίου. Ωστόσο, δύο ημέρες αργότερα, στις 6 Οκτωβρίου 2008, προέκυψε ότι η δέσμευση ήταν απλώς μια πολιτική κίνηση που δεν υποστηριζόταν από τη νομοθεσία (Heinrich, Jessop, 2014).

Ακόμα και το 2009, όταν το ΑΕΠ της Γερμανίας μειώθηκε κατά περίπου 5%, η Γερμανία αντέδρασε με πακέτα κινήτρων που προσανατολίζονται προς το Κεϋνσιανό Σύστημα και τα προγράμματα διάσωσης τραπεζών που υποστήριξε η Merkel, η ίδια υπογραμμίζει επανειλημμένα ότι τέτοιες κρατικές παρεμβάσεις αποτελούν μέτρο έκτακτης ανάγκης, διότι "σταθερότητα" και η οικονομική βιωσιμότητα πρέπει πάντα να παραμένει το επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής (Pühlinger, 2015).

Το πρώτο κύριο σκέλος της επιχειρηματολογίας της Merkel για τα αίτια της κρίσης και της σχέσης της με τη χρηματοπιστωτική κρίση και την κρίση του ευρώ συντείνει ότι η αρχική ρίζα εντοπίζεται στις χρηματοπιστωτικές αγορές, και την ανεύθνη συμπεριφορά μερικών ξεχωριστών

παραγόντων της αγοράς . Σε αυτό το πλαίσιο κατευθύνει την κριτική της στις "υπερβολές της αγοράς", ενώ επιμένει στις "δυνάμεις της αγοράς", οι οποίες κατά την οπτική της γενικά δεν μπορούν ποτέ να αποτελέσουν πηγή κρίσης (Pühringer, 2015).

Κατά τη συνεδρίαση του WEF στο Davos το 2009, η διατύπωσε πέντε βασικές προκλήσεις για το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας. Η πρώτη δήλωση της είναι προς τις δυνάμεις της αγοράς και η εξασφάλιση επαρκούς περιθωρίου ελιγμών, ώστε αυτή η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης πριν από την κρίση να είναι η ίδια και με την κρίση. Η πιο σημαντική κρίση για τη Merkel προήλθε από το γεγονός ότι ορισμένες χώρες ή άνθρωποι ζούσαν πέρα από τις δυνάμεις τους πριν από την κρίση. Στο διάστημα αυτό έμεινε αξέχαστη η περίφημη μεταφορά της Merkel για τη «Σουαβία Νοικοκυρά» (Swabian Housewife) που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά σε ένα κεντρικό μήνυμα στο Κόμμα Χριστιανών-Συντηρητικών (CDU) σε Συνέδριο στη Στουτγάρδη το 2008 (Pühringer, 2015).

Ο κεντρικός στόχος των μοτίβων επιχειρημάτων της Merkel που προβάλλονται αφορούν στρατηγικές για την αποκατάσταση των δυνάμεων της αγοράς, η οποία βασίζεται στην ισχυρή πεποίθηση της ΕΕ περί της υπεροχής των μηχανισμών της αγοράς έναντι των (ενεργών) μέτρων οικονομικής πολιτικής . Πρώτον, η ισχυρή πολιτική εικόνα της κοινωνικής φιλελεύθερης αντίληψης της γερμανικής «Soziale Marktwirtschaft» προβάλλεται και προωθείται έντονα και αυτό αποτελεί τη βασική αρχή ενός σαφούς επιμερισμού των καθηκόντων μεταξύ του κράτους και της αγοράς που είναι αντιπροσωπευτικές για την κατανόηση της οικονομίας της Merkel που ήθελε να διαμορφώσει στο πλαίσιο οικονομικής πολιτικής (Pühringer, 2015).

Επίσης, η αντίληψη των αγορών της Merkel είναι η προστασία και η στήριξη του μηχανισμού της αγοράς ως ρυθμιστικό σύστημα για τις οικονομικές διαδικασίες μετά την οικονομική κρίση. Ακόμη, δεν πρέπει να παραλείπεται ότι η ανωτερότητα των ελεύθερων αγορών σε ενεργό οικονομική προωθούνται πολιτικές και η κεντρική εστίαση κατευθύνεται στον ελεύθερο επιχειρηματία ως τη μόνη πηγή οικονομικής ευημερίας . Η τέταρτη και ίσως πιο διαδεδομένη αφήγηση της αγοράς από την πλευρά της A. Merkel σχετικά με τη διασύνδεσή της με τις οικονομικές πολιτικές μετά την κρίση είναι η διαμόρφωση των "αγορών ως κριτών" και αντίστοιχα, η πειθαρχία στη λειτουργία των αγορών .. Στην ανάλυση της χρήσης των αναλογιών της αγοράς μπορεί να παρατηρηθεί ότι (χρηματοπιστωτικές) αγορές, καθώς και η κεντρική αγορά (π.χ. οργανισμοί αξιολόγησης) λαμβάνουν διακριτική και πραγματική πολιτική εξουσία για την τιμωρία των κρατών με υψηλό χρέος, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των κρατών αυτών (Pühringer, 2015).

Αν και η Merkel, ως «ένθερμος υποστηρικτής» της γερμανικής αντίληψης υπογραμμίζει την ανάγκη για την εξάλειψη συγκρούσεων για τις (χρηματοοικονομικές) αγορές, το μηχανισμό της

αγοράς και οι ειδικές δυνάμεις της αγοράς αποδίδονται με ανθρώπινα και φυσικά χαρακτηριστικά ("Ισχυρές δυνάμεις", "ζωτικές δυνάμεις") και οι επιχειρηματίες χαρακτηρίζονται ως "η κεντρική κινητήρια δύναμη της οικονομίας, είναι πολύ προσεκτική για να ενοχλήσει τις οικονομικές ισχυρές ελίτ και να αποφύγει ακόμη και να μιλήσει για θέματα διανομής ή για αυξανόμενες ανισότητες μετά την κρίση (Heinrich, Jessop, 2014).

Αν η στάση της Γερμανίας την περίοδο της οικονομικής κρίσης ήταν αυτή πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό το διάστημα υπάρχει μια τάση αντιγερμανισμού στην Ευρώπη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η γερμανίδα καγκελάριος, το ΔΝΤ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υποχρέωσαν ομόφωνα στον ελληνικό λαό σε ένα πρόγραμμα λιτότητας με βάση τις αρχές της νεοφιλελεύθερης οικονομίας. Κατά την Καγκελάριο, το πρώην ανατολικό μπλοκ μέσα από το οικονομικό σοκ έχει καταφέρει να επιστρέψει τις οικονομίες που αγωνίζονται στην ανάπτυξη. Παρ' όλα αυτά, η λιτότητα δημιούργησε τεράστιες δυσκολίες και βαθιές κοινωνικές διαίρεσεις, αφού η ευημερία ωφελήθηκε επειδή οι επενδύσεις έγιναν φθηνότερες, αλλά το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού υπέστη σοβαρές κοινωνικές φθορές εξαιτίας των ελλείψεων στην Παιδεία, την Υγεία, την περικοπή μισθών και συντάξεων και την υψηλότερη ανεργία (Michailidou, 2015).

Ο μεγάλος φόβος στο κόμμα των χριστιανοδημοκρατών αφορούσε τους γερμανούς φορολογούμενους που επιβαρύνονταν υπερβολικά και ορισμένοι συντηρητικοί βουλευτές ήταν σχεδόν βέβαιο θα ψηφίσουν εναντίον ενός άλλου πακέτου διάσωσης της Ελλάδας. Ακόμα και οι Σοσιαλδημοκράτες που ήταν μέρος του κυβερνώντος μεγάλου συνασπισμού άρχισαν να επιμένουν στη δημοσιονομική σύνεση για να προστατεύσουν τον Γερμανό φορολογούμενο. Γενικότερα, η οικονομική πολιτική της αυτό το διάστημα ήταν να ακολουθηθεί ένα μείγμα από πολιτικές με πρόθεση να μειώσει τις δημόσιες δαπάνες, ενώ θα αυξάνονταν ο ΦΠΑ από 16% σε 19% και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (Michailidou, 2015).

Όσον αφορά τη μεταναστευτική πολιτική, τον Οκτώβριο του 2010 η Merkel δήλωσε ότι οι μετανάστες πρέπει να ενσωματωθούν και να υιοθετήσουν τον πολιτισμό και τις αξίες της Γερμανίας. Αυτό έχει προστεθεί σε μια αυξανόμενη συζήτηση εντός της Γερμανίας σχετικά με τα επίπεδα της μετανάστευσης, τις επιπτώσεις της στη Γερμανία και το βαθμό ενσωμάτωσης των μουσουλμάνων μεταναστών στη γερμανική κοινωνία, γενικότερα (Heinrich, Jessop, 2014).

Στα μέσα της δεύτερης θητείας της, η δημοφιλία της A. Merkel έπεσε στη Γερμανία, με αποτέλεσμα να σημειωθούν σοβαρές απώλειες στις κρατικές εκλογές. Μια δημοσκόπηση του Αυγούστου 2011 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συμμαχία της είχε μόνο 36% στήριξη σε σύγκριση με το 51% του αντιπάλου δυναμικού συνασπισμού. Ωστόσο, σημείωσε καλά αποτελέσματα όσον αφορά την αντιμετώπιση της πρόσφατης κρίσης του ευρώ (το 69% χαρακτήρισε τις επιδόσεις της ως καλές και όχι φτωχές) και η βαθμολογία για την αποδοχή της A.

Merkel έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο το 77% το Φεβρουάριο του 2012 (Heinrich, Jessop, 2014).

Όσον αφορά το περιβαλλοντικό ζήτημα και το ατύχημα που συγκλόνισε τον πλανήτη στη Φουκουσίμα το 2011, η A. Merkel ανακοίνωσε ότι η Γερμανία σκοπεύει να κλείσει όλους τους πυρηνικούς αντιδραστήρες μέχρι το 2022 σε μια αναστροφή πολιτικής που καταρτίστηκε μετά την καταστροφή της Φουκουσίμα στην Ιαπωνία (Breidthardt 2011). Ειδικότερα, η Καγκελάριας δήλωσε ότι το ενεργειακό γερμανικό σύστημα πρέπει να αλλάξει θεμελιωδώς και η ηλεκτρική ενέργεια του μέλλοντος θα είναι ασφαλέστερη και ταυτόχρονα αξιόπιστη και οικονομική (Breidthardt.2011).

Από όλα τα παραπάνω που περιγράφουν την πορεία της Merkel στην Καγκελάρια της Γερμανίας, στις δύο κρίσεις του ευρώ και των προσφύγων, οι πεποιθήσεις της Merkel δεν προέκυψαν από οποιαδήποτε μορφή συμφέροντος, καθώς στις δύο περιπτώσεις ήταν η θέση της Καγκελάριας που δημιούργησε πολύ αμφιλεγόμενα αποτελέσματα στα μάτια των ψηφοφόρων, των πολιτικών και κρατών – μελών της ΕΕ. Η θέση της Merkel στην κρίση των προσφύγων χαρακτηρίστηκε από ισχυρή ηθική διάσταση, η οποία ήταν λιγότερο έντονη στην περίπτωση της κρίσης της ευρωζώνης.

Εντούτοις, ενώ και τα δύο επεισόδια προκλήθηκαν από μεγάλες πολιτικές κρίσεις, αυτό δε μειώνει την απόδοση της Merkel ως ηγέτη που οδηγεί με πραγματική πεποίθηση και σθένος και μάλιστα οι δραστηριότητες της ήταν μάλλον προληπτικές, παρά το αντιδραστικές. Η A. Merkel είναι πιθανόν να μείνει στην ιστορία ως μια ρεαλιστής ηγέτης. Η απόδοσή της στην κρίση του ευρώ και την προσφυγική κρίση δε σηματοδότησε θεμελιώδες στοιχείο μετασχηματισμού της προσέγγισης της ηγεσίας της, αλλά προσέδωσε μια ξεχωριστή και διακριτική συνιστώσα στο ευρύτερο ρεκόρ ως Γερμανού και ευρωπαϊού πολιτικού.

4.5 Η τρίτη κυβέρνηση Merkel: 2013-2017

Το Δεκέμβριο του 2013 η Merkel εκλέγεται για τρίτη φορά στο αξίωμα της Καγκελάριας. Το σημαντικότερο γεγονός που μένει αξέχαστο στη διάρκεια της θητείας της είναι η ανακοίνωση της Ομοσπονδιακής Εισαγγελικής Υπηρεσίας της Γερμανίας ότι ο Edward Snowden παρακολούθησε το τηλέφωνο της Merkel, αλλά τα στοιχεία ήταν ελλιπή για να κινηθεί διαδικασία εναντίον του (CNN Library, updated 2019).

Στην τρίτη θητεία της, η σημαντικότερη κρίση την περίοδο αυτή ήταν το ζήτημα του προσφυγικού. Η κρίση των προσφύγων πυροδότησε έντονες πολιτικές συζητήσεις σε όλη τη Γερμανία, εκθέτοντας πολωμένες στάσεις απέναντι στη μετανάστευση. Μόνο το 2015 εισήλθαν

περίπου 890.000 άτομα στη χώρα και αυτή η άνευ προηγουμένου άφιξη των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών έφερε αποκλίνουσες απόψεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της κρίσης και τις πιθανές επιπτώσεις στη γερμανική κοινωνία (Sola, 2018).

Είναι αλήθεια ότι η φαινομενικά ασταμάτητη εισροή αποτελούσε απειλή και μια αιτία για μεγάλη ανησυχία. Η Merkel στα τέλη Αυγούστου 2015, σύμφωνα με το άρθρο 17 του κανονισμού Δουβλίνο III αποφάσισε να προωθήσει την εξέταση των αιτημάτων ασύλου των Συρίων πολιτών, χωρίς να τους επιστρέψει στη χώρα της πρώτης εισόδου. Μερικές ημέρες αργότερα, η Καγκελάριος τόνισε περαιτέρω ότι δεν θα υπάρχει νόμιμος περιορισμός στον αριθμό των προσφύγων που θα δέχονταν η Γερμανία. Το μήνυμά της αντηχούσε σε όλο τον κόσμο σηματοδοτώντας στους μετανάστες τη δυνατότητα να ζητήσουν άσυλο στη Γερμανία. Έτσι, η προσωρινή πολιτική ασύλου (δηλαδή η αναστολή των διαδικασιών του Δουβλίνου) σε συνδυασμό με την ομιλία της Merkel αποτέλεσε ένα αποτέλεσμα "έλξης" για τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες (Sola, 2018).

Η Καγκελάριος υποστήριξε ότι αυτή η στιγμή της προσφυγικής κρίσης ήταν ένα ιστορικό τεστ για την αντοχή της ΕΕ . Εντούτοις, η Γερμανία πρότεινε ότι θα πρέπει να τεθεί μια ποσόστωση 500.000 ατόμων προερχόμενων από τη Συρία μεταξύ εκείνων που είναι επί του παρόντος εγγεγραμμένοι στην Τουρκία, τους οποίους θα δεχτεί στους επόμενους δώδεκα μήνες (European Stability Initiative, 2015) (BBC,2015).

Στο πλαίσιο αυτό, η Γερμανία δεσμευόταν μαζί με άλλες συμμετέχουσες χώρες της ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παράσχει στην Τουρκία οικονομική βοήθεια για τη διαχείριση της επανεισδοχής προσφύγων από την Ελλάδα και επιπλέον θα αυξηθεί η βοήθειά στους Σύριους πρόσφυγες τους οποίους ήδη φιλοξενεί η Τουρκία. Σύμφωνα με τη Γερμανική πλευρά, αυτή η πρόταση είναι προς όφελος της Τουρκίας, αφού είναι μια συμφωνία που περιλάμβανε τη στήριξη της Γερμανίας για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων βίζα που θα προσέφερε επίσης ένα σημαντικό πρακτικό όφελος για τους Τούρκους πολίτες. Και φυσικά, η συμφωνία θα ανακουφίσει την Τουρκία από ένα σημαντικό μερίδιο του οικονομικού φόρτου προσφύγων (European Stability Initiative, 2015).

Οφείλουμε να παραθέσουμε και την αντίθεση της Merkel στο χτίσιμο τειχών εντός της ΕΕ. Ειδικότερα, ο V. Orban, ο πρωθυπουργός της Ουγγαρίας, κατηγορούσε τη Merkel για «ηθικό ιμπεριαλισμό» όσον αφορά το προσφυγικό, αλλά εκείνη αντιτάχθηκε στην ιδέα των φραγτών που θα μπορούσε να κρατήσει όχι μόνο τους πρόσφυγες, αλλά και τους ευρωπαίους πολίτες έξω και θα μπορούσε ενδεχομένως να αφήσει την Ελλάδα μόνη της να αντιμετωπίσει την κρίση αυτή, η οποία θα ενίσχυε την άποψη ότι η ΕΕ είναι ένα φρούριο (Toygur, Benvenuti, 2016).

Η δημοφιλία της Merkel κορυφώθηκε σε τέτοιο βαθμό που οι New York Times την ανακήρυξαν πρόσωπο της χρονιάς. Το 2017, η Καγκελάριος επισκέπτεται για πρώτη φορά τις ΗΠΑ

μετά την εκλογή Trump και το 2018 ακολουθεί η δεύτερη επίσκεψη της (CNN Library,2019 updated).

Από όλα τα παραπάνω θα μπορούσε να πει κανείς ότι η Καγκελάριας έλυνε τα προβλήματα με απώτερο στόχο την παραμονή της στην εξουσία. Για την ακρίβεια, η Merkel το διάστημα αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί προσεκτική, μεθοδική, ρεαλίστρια και μια θεμελιωδώς αξιοπρεπής πολιτικός που αγωνίστηκε για δημοκρατικές αξίες, της οποίας η προσωπικότητα αντιπροσωπεύει όλα όσα οι λαϊκιστές τώρα αμφισβητούν την ενότητα της Ευρώπης σε χώρες όπως η Ουγγαρία και η Ιταλία. Η Merkel έχει αποδείξει ότι είναι εξειδικευμένος διαχειριστής των συγκρούσεων και έχει επανειλημμένα επιδοκιμαστεί ως η πιο ισχυρή γυναίκα στον κόσμο. Έχει μεγάλη εκτίμηση από το γερμανικό λαό, συμπεριλαμβανομένης της πρώην Ανατολικής Γερμανίας, όπου μεγάλωσε.

4.6 Η τέταρτη κυβέρνηση Merkel: 2017-

Η τέταρτη κυβέρνηση της Merkel είναι γεγονός, προτάθηκε από τον πρόεδρο Frank-Walter Steinmeier ως καγκελάριας και εξελέγη στην πρώτη ψηφοφορία. Τον Ιούνιο του 2018, ξέσπασε μια κυβερνητική κρίση στο υπουργικό συμβούλιο μεταξύ του υπουργού Εσωτερικών και του προέδρου της CSU Horst Seehofer και της καγκελάριας, αφού ο Seehofer είχε εκπονήσει γενικό σχέδιο για τις πολιτικές ασύλου, το οποίο περιείχε την απόρριψη των αιτούντων άσυλο που ήταν ήδη εγγεγραμμένοι σε άλλες χώρες της ΕΕ. Ο Seehofer απείλησε να παραιτηθεί την 1η Ιουλίου, αλλά την επομένη έγινε συμφωνία μεταξύ των κόμματος του CDU / CSU και η κρίση ξεπεράστηκε.

Η νέα εκλογή της Merkel σηματοδοτεί μια νέα περίοδο και οι απαισιόδοξοι θεωρούν ότι στη Γερμανία ξεκινάει μια περίοδος νέας πολιτικής αστάθειας και η ισχυρή αυτοκινητοβιομηχανία βρίσκεται σε κρίση. Επίσης, η Γερμανία πρέπει να κάνει περισσότερα για τη διεθνή ασφάλεια και το έργο της ενσωμάτωσης των ανθρώπων άνω των 1 εκατομμυρίου που έφτασαν από τότε που η κ. Merkel κρατούσε εμφανώς ανοιχτές τις πόρτες της χώρας πριν από δύο χρόνια είναι επείγουσα ανάγκη (The Economist, 2017) .

Από τα πιο μελανά σημεία της Γερμανίας στη σύγχρονη ιστορία της είναι το τρομοκρατικό χτύπημα στη Χριστουγεννιάτικη αγορά του Βερολίνου το 2016. Η Καγκελάριας παραδέχτηκε ότι υπήρξαν κενά στην ασφάλεια και το αποτέλεσμα ήταν να ψηφιστεί ο νέος αντιτρομοκρατικό νόμος το 2017. Αργότερα, η κυβερνοεπίθεση στα απόρρητα της κυβέρνησης από κακόβουλο λογισμικό ήταν ένα παρόμοιο τρυπήματα. Αναλυτικότερα, το Μάρτιο του 2018, η ύποπτη επίθεση ρωσικών χάκερ στα συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών που χρησιμοποιείται από τη γερμανική κυβέρνηση ήταν σε εξέλιξη. Σύμφωνα με τις αρχικές εκθέσεις, η κυβερνοεπίθεση είχε ως στόχο τα δεδομένα που διέθεταν τα υπουργεία εξωτερικών και άμυνας. Το υπουργείο άμυνας δήλωσε ότι οι

ένοπλες δυνάμεις δεν είχαν παραβιαστεί και οι πιο σοβαρές ζημιές εντοπίστηκαν στο υπουργείο εξωτερικών. Η απάντηση της Merkel στην περίπτωση αυτή ήταν η θέσπιση νέου νόμου για την καταπολέμηση της ηλεκτρονικής τρομοκρατίας (Huggler, 2018) (Eddy, 2017).

Στη σύνοδο για την παγκόσμια οικονομία στο Davos το 2018, η Merkel τόνισε τη σημασία της πολυμέρειας και προειδοποίησε ότι οι ευρωπαίοι ηγέτες δεν έχουν διδαχθεί από τις πιο σκοτεινές ημέρες της ιστορίας της ΕΕ. Παράλληλα, η Merkel τόνισε ότι ο λαϊκισμός βρίσκεται σε άνοδο και η ατμόσφαιρα είναι πολωμένη (Parker, 2018).

Το 2018 ήταν εκείνο που έφερε στο προσκήνιο τη σύνοδο κορυφής του NATO στις Βρυξέλλες και η Merkel αρνούμενη ότι η χώρα της ήταν «απόλυτα ελεγχόμενη» από τη Ρωσία δήλωσε ότι έλαβε τις δικές της ανεξάρτητες αποφάσεις και πολιτικές, με αποτέλεσμα η Γερμανίδα καγκελάριας έμμεσα να τονίσει στον D. Trump ότι δεν χρειάζεται να διδαχτεί τίποτα για την αντιμετώπιση αυταρχικών καθεστώτων, υπενθυμίζοντας ότι είχε ανατραφεί στην Ανατολική Γερμανία όταν ήταν μέρος της σφαίρας επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης. Δεν πρέπει να παραληφθεί ότι η κριτική του D. Trump σχετικά με τη μικρή συνεισφορά της Γερμανίας στην άμυνα της ΕΕ και το NATO γενικότερα, ώθησε τη Merkel να απαντήσει ότι η Γερμανία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος πάροχος στρατευμάτων στο NATO, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της στρατιωτικής ικανότητας της Γερμανίας προσφέρεται στο NATO και μέχρι σήμερα έχει ισχυρή δέσμευση έναντι του Αφγανιστάν. Ο ανταγωνισμός του Trump προς τη Merkel είναι εν μέρει προσωπικός και φαίνεται ως μια αντίδραση σε έναν υψηλόβαθμο ευρωπαίο πολιτικό που στέκεται σε πολύ εμφανή θέση και αντίθεση προς τις ΗΠΑ και κάνει λίγη προσπάθεια να το κρύψει. Ωστόσο, είναι επίσης στρατηγικό βήμα, διότι ο Trump έμμεσα αποκρούει την απόφαση της Γερμανίας να πληρώσει πολύ λιγότερο από τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία για την άμυνα θεωρώντας ότι η Καγκελάριας επιτρέπει στη χώρα της να δαπανήσει περισσότερα για την ευημερία, την υγεία και άλλους τομείς παρά να ενδιαφερθεί για το NATO (MacAskill, E. 2018) (The Guardian, 2018).

Το πιο επίκαιρο θέμα των ημερών μας, την αποχώρηση της Μ. Βρετανίας από την ΕΕ, η Γερμανία έχει τοποθετηθεί σχετικά με το ζήτημα αυτό. Ειδικότερα, η Γερμανίδα Καγκελάριας προειδοποιεί ότι η Μ. Βρετανία αποτελεί απειλή εάν δεν ανταποκρίνεται στα πρότυπα κανονιστικής ρύθμισης της ΕΕ. Το σχόλιο της Merkel υποδεικνύει τη δυσκολία που θα αντιμετωπίσει η βρετανική κυβέρνηση για να χτυπήσει αυτό που χαρακτήρισε ως μια συμφωνία καλύτερης τάξης για το ελεύθερο εμπόριο εάν δεν συμμορφώνεται, μεταξύ άλλων, με τα πρότυπα της ΕΕ για τα αγαθά, τα δικαιώματα των εργαζομένων, τους φόρους και το περιβάλλον. Ωστόσο, η Καγκελάριας είναι γνώστης ότι μετά την απόσυρση της Μ. Βρετανίας έχουμε έναν οικονομικό ανταγωνιστή στην πόρτα μας, ακόμη και αν θέλουμε να διατηρήσουμε στενή οικονομική, εξωτερική συνεργασία και συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας και φιλικές σχέσεις

(Boffey&Henley,2019)

Από όσα έχουν γίνει ως τώρα, μπορεί να ξεχωρίσει κανείς την πολιτική που ακολουθεί για το κλίμα. Η κυβέρνηση της Γερμανίας μέσω της Merkel ανακοίνωσε ένα σαφές πακέτο πολιτικής για το κλίμα αξίας τουλάχιστον € 100 δισεκατομμυρίων μέχρι το 2030. Στόχος του νέου προγράμματος είναι να αποθαρρυνθεί η καύση πετρελαίου, άνθρακα και φυσικού αερίου, προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στη Γη και να ενισχυθεί η καθαρή ανανεώσιμη ενέργεια, η ενεργειακή απόδοση και τα αυτοκίνητα με μηδενικές εκπομπές να προωθηθούν περισσότερο στην αγορά (The Local,2019).

Στο πλαίσιο της στρατηγικής αλλαγών για την προστασία του κλίματος η Καγκελάριος παραδέχτηκε ότι η Γερμανία δεν μπόρεσε να μειώσει τις εκπομπές της χώρας της για τη μείωση του διοξειδίου του άνθρακα και οι νέες προτάσεις που έχουν ετοιμαστεί περιλαμβάνουν επιδοτήσεις για την αντικατάσταση των συστημάτων κεντρικής θέρμανσης που λειτουργούν με πετρέλαιο, καθώς και μείωση του φόρου επί των πωλήσεων σιδηροδρομικών εισιτηρίων για την ενθάρρυνση περισσότερων Γερμανών να ταξιδέψουν με τρένο. Οι φόροι στις πτήσεις θα αυξηθούν και η εισαγωγή ενός συστήματος τιμολόγησης εκπομπών άνθρακα θα αυξήσει το κόστος του φυσικού αερίου και του ντίζελ για τους οδηγούς (Thompson, M,2019).

Τέλος, τον Ιούλιο του 2019 η Καγκελάριος πέρασε μια κρίση στην υγεία της και οι εικόνες που την έδειχναν να τρέμει έκαναν το γύρο του κόσμου αποδεικνύοντας τη σημασία της αξίας της δράσης της. Η ίδια η Καγκελάριος υποστήριξε ότι είναι καλά στην υγεία και θεώρησε ότι είναι σημαντικό να αναλάβει την ευθύνη να ενεργεί ως επικεφαλής της κυβέρνησης και μπορεί να εκτελέσει αυτόν το ρόλο (Connolly2019).

Μετά από όλες αυτές τις εξελίξεις ως σήμερα, η Merkel μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια πραγματική ρεαλιστής πολιτικός, διότι διαθέτει με το μυαλό ενός αναλυτικού επιστήμονα και έχει αναπτύξει ένα προσωπικό ηγετικό στυλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Επίλογος

Συμπεράσματα- Παρατηρήσεις

Οι γυναίκες κινητοποιούνται όλο και περισσότερο προς την κατεύθυνση της μεγαλύτερης ισότητας των φύλων τόσο στο σπίτι, όσο και στο χώρο εργασίας. Ωστόσο, εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται σε ηγετικούς ρόλους σε σύγκριση με τους άνδρες όταν βρίσκονται σε υψηλές θέσεις ηγεσίας, ιδίως μέσα σε ανώτερα ιδρύματα στην εκπαίδευση. Ο στερεοτυπικός ρόλος των φύλων και οι προσδοκίες μπορούν να περιορίσουν τις ηγετικές συμπεριφορές τους. Δεδομένου ότι οι περισσότεροι αρχηγοί κρατών ήταν και είναι άνδρες αποτελεί συνήθη παρατήρηση ότι η πρόσβαση στην εκτελεστική εξουσία είναι θέμα φύλου. Οι άνδρες έχουν ιστορικά υπηρετήσει ως αρχηγοί κυβερνήσεων και λίγες είναι οι γυναίκες πρόεδροι ή πρωθυπουργοί. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η M.Thatcher, η D.Rousseff και η A.Merkel.

Συνοπτικά στην εργασία αυτή εκτέθηκαν τα θεωρητικά ρεύματα του φεμινισμού που αφορούν τη γυναίκα και την ανάληψη της εξουσίας και έγινε αναλυτική αναφορά στην προσφορά της γυναίκας διεθνώς διαχρονικά. Στην συνέχεια εξετάστηκε εκτενώς η προσωπικότητα της M. Thatcher και της A. Merkel. Οι δύο ηγέτιδες έχουν προσεγγιστεί τόσο μέσα από τη ζωή που έζησαν μέχρι να αναλάβουν την πολιτική εξουσία των κρατών, όσο και από τις πολιτικές επιλογές που έκαναν κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης τους.

Συγκρίνοντας τις δυο ισχυρές κυρίες της ΕΕ, τη Thatcher και τη Merkel παρατηρούμε ότι η Thatcher είναι δραματική και έντονη, ενώ η Merkel έχει κάνει μια πολιτική ζωή χτισμένη από χαμηλό βαθμό και έφτασε στην εξουσία με συνέπεια. Η Thatcher κατέλαβε την πρωταρχική της θητεία χάρη στην απόλυτη κυριαρχία του Συντηρητικού Κόμματος και την άρνησή της να συμφωνήσει με το ενιαίο νόμισμα που πρότεινε η Επιτροπή Delors. Η Merkel -που απολάμβανε την υψηλότερη βαθμολογία αποδοχής οποιουδήποτε καγκελάριου στη μεταπολεμική Γερμανία και κυβερνούσε έναν οικονομικά αναζωογονητικό κολοσσό - έπρεπε να συμβιβάσει τόσο τους χριστιανοδημοκράτες, όσο και τους βουλευτές της αντιπολίτευσης, ώστε να διατυπώσουν ένα ευρωπαϊκό πακέτο διάσωσης που δε θα θέτει σε κίνδυνο τη νομισματική σταθερότητα της χώρας της.

Η Thatcher πίστευε με πάθος στην οικονομική ελευθερία των μεμονωμένων ιδιωτικοποιημένων κρατικών επιχειρήσεων και φημιζόταν για τη δήλωση ότι «δεν υπάρχει κοινωνία». Η Merkel, από την άλλη πλευρά, προεδρεύει ενός κράτους το οποίο ξοδεύει το 1/3 του ΑΕΠ για την ευημερία (συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης) και έχει αποδειχθεί εύπλαστο όταν πρόκειται για ζωτικά

ζητήματα κράτους.

Άλλο κοινό στοιχείο των δύο γυναικών ήταν το γεγονός ότι η Thatcher μεγάλωσε βλέποντας τα δεσμά ενός σοσιαλιστικού κράτους να σφίγγουν την καπιταλιστική Βρετανία, έτσι και η Merkel είδε ένα σιδηρούν μονοκομματικό καθεστώς να κυβερνά ένα τμήμα της διχασμένης χώρας της για τριάντα πέντε χρόνια. Ωστόσο, ενώ η Thatcher υπογράμμισε τη σημασία της άρσης των σοσιαλιστικών περιορισμών, η Merkel δεν ανέφερε την ελευθερία στο μεγαλύτερο μέρος της πολιτικής της σταδιοδρομίας. Στο Δυτικό κόσμο, το μεγαλύτερο μέρος της προσοχής της Μέρκελ, μετά την επαναληπτική της εκλογή στο αξίωμα της Καγκελαρίου, η Merkel επικεντρώθηκε στο ανατολικό γερμανικό μέρος. Ωστόσο, χαρακτηριστικά, η Merkel θεωρεί ότι η ελευθερία και οι αξίες είναι προσωπικές και όχι πολιτικές.

Το ζήτημα του φύλου στην εξουσία είναι ένα δύσκολο θέμα και για τις δύο αυτές γυναίκες, καθώς η θηλυκότητα φαινόταν να εμφανίζεται και να χάνεται κατά βούληση. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το φύλο τους βοήθησε αρχικά στη σταδιοδρομία τους - οι Συντηρητικοί έδωσαν μια αδιανόητη γραμματειακή θέση του υπουργικού συμβουλίου της Thatcher και το CDU εντυπωσιάστηκε από την «τριπλή ποσόστωση» της Merkel (Ανατολική Γερμανία, Προτεστάντης και γυναίκα). Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, οι προσωπικότητές τους στο σύνολό τους έγιναν εκλογικά ζητήματα, με το φύλο μόνο μέρος αυτής της προσωπικότητας.

Με τη Thatcher και όλο και περισσότερο με τη Merkel δεν μπορεί να αγνοηθεί μια πτυχή: ο διχασμός, η πόλωση και η διαμάχη που συνοδεύουν την αναφορά του ονόματός τους. Η διοίκηση της Thatcher γνώρισε μαζική ανεργία και τις ταραχές, γεγονός που οδήγησε ακόμη και σε συγκρούσεις μεταξύ των ανθρακωρύχων και της αστυνομίας. Ενώ μερικά από τα οικονομικά της επιτεύγματα ήταν αναμφισβήτητες επιτυχίες, πολλές άλλες ενέργειες είναι εξαιρετικά αμφιλεγόμενες. Όμως, ο θεμελιώδης λόγος που εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν τη Thatcher αρνητικά είναι η επιλογή που επέδειξε μεταξύ μιας ατομικιστικής κοινωνίας αμερικανικού τύπου και της «παραδοσιακής» βρετανικής κοινότητας. Η Merkel μπόρεσε να είναι αμφιλεγόμενη σε ακόμη μεγαλύτερη κλίμακα, καθώς οι πολιτικές της επηρεάζουν τώρα μια ολόκληρη ήπειρο, την ΕΕ.

Το γενικότερο συμπέρασμα όπου μπορεί να καταλήξει κανείς εστιάζεται στο γεγονός ότι οι γυναίκες είναι αποτελεσματικές ηγέτιδες, γιατί είναι πολύ ικανές στην ανάληψη πολλών και διαφορετικών καθηκόντων και παράλληλα διακρίνονται από δεινές επικοινωνιακές ικανότητες. Ακόμη, δεν πρέπει να παραληφθεί ότι ονειρεύονται με βάση μεγαλεπήβολα σχέδια και αυτό τις οδηγεί στην επιτυχία, αφού η συναισθηματική τους νοημοσύνη είναι αυξημένη και η ευελιξία τις διακρίνει. Το συμπέρασμα που απορρέει από τη μελέτη των δύο προσώπων επικεντρώνεται στο υπόβαθρο που οδήγησε τις πολιτικές αυτών των γυναικών και τις οδήγησε στον προσωπικό τους

θρίαμβο και την πολιτική – ιστορική τους σημασία. Γεννημένες στο περιθώριο της πολιτικής ζωής και οι δύο βρέθηκαν στο κέντρο της θύελλα και, έχοντας τις πολιτικές τους πεποιθήσεις και προσωπικότητες που έπεισαν το εκλογικό σώμα τρεις φορές εξασφάλισαν τη θέση τους ανάμεσα στους μεγάλους πολιτικούς του 20^{ου} και του 21^{ου} αιώνα.

Άλλοι παράγοντες που θα έπρεπε να αναλυθούν, αλλά δεν άπτονται του θέματος που εξετάζουμε είναι η εκπαιδευτική πολιτική της ΕΕ η οποία συμβάλλει στην αποδόμηση των έμφυλων διακρίσεων και επίσης πρέπει να ερευνηθεί ο υφέρων σεξισμός στη σύγχρονη Ευρώπη και την πολιτική σκηνή της. Επομένως, αυτά συντελούν στη διερεύνηση των δεικτών ισότητας φύλων στην ΕΕ.

Η συμβολή της εργασίας αυτής στην επιστήμη είναι η προώθηση νέων ερωτημάτων που παρατίθενται παρακάτω και η συσχέτιση του παρελθόντος με το παρόν των πολιτικών επιλογών των δύο γυναικών. Ταυτόχρονα, πρέπει να τονιστεί πολύπλευρη μελέτη που προκύπτει από την εργασία και η σύγκριση των δύο γυναικών στοχεύει στην προαγωγή της επιστήμης.

Τα μελλοντικά ερωτήματα που μπορούν να τεθούν και σχετίζονται με αυτό το ζήτημα είναι τα ακόλουθα:

- Ποιες θα είναι οι εξελίξεις στην ΕΕ μετά την αποχώρηση της A. Merkel από την εξουσία;
- Να ερευνηθούν και άλλες γυναίκες ηγετικές προσωπικότητες που ασχολήθηκαν με την πολιτική, όπως για παράδειγμα η Benazir Bhutto και η Dilma Rousseff
- Ποια θα η στάση της M. Thatcher για τα σημερινά γεγονότα της ΕΕ (Brexit, Ευρωκρίση, προσφυγική κρίση)
- Δεδομένου ότι η A. Merkel έχει φτάσει στο αποκορύφωμα της καριέρας της, η ίδια δεν πιστεύει στη γραμμική πρόοδο, διότι η πολιτική είναι ένα παιχνίδι με μηδενικό άθροισμα και μια συσσώρευση θετικών- αρνητικών στοιχείων, δηλαδή μια συνεχής συσχέτιση της επιτυχίας και της αποτυχίας. Επομένως, ποια άλλη γυναίκα θα μπορούσε να είναι τόσο ισχυρή, όσο η M. Thatcher και A. Merkel για να οδηγήσει τις εξελίξεις της ΕΕ στο μέλλον;
- Ποια θα ήταν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των γυναικών αυτών που θα τις ξεχώριζαν, ώστε να διευθετήσουν τις μελλοντικές προκλήσεις της ΕΕ;

Το φύλο δεν πρέπει να αποτελεί παράγοντα για το αν ένα άτομο μπορεί να είναι ένας μεγάλος ηγέτης - οι ηγετικές ικανότητες ενός ατόμου θα πρέπει να εξαρτώνται από τις ατομικές του δυνάμεις και τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, οι γυναίκες δεν ενθαρρύνονται να αναλάβουν ηγετικούς ρόλους τόσο συχνά όσο οι άντρες τους, συμβάλλοντας

σε μια ανισορροπία του ποιος είναι στην εξουσία. Προστατεύοντας την ανάπτυξη και αποφεύγοντας την παρακμή, η Thatcher και η Merkel έδειξαν ότι είναι πραγματικοί πατριώτες και η διαφορετική στάση τους απέναντι στην Ευρώπη αποδεικνύει την επιρροή αυτών των υποβάθρων και των συνεισφορών στην πολιτική ζωή των εθνών τους με το βλέμμα στραμμένο για ένα πρότυπο ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και συνεργασίας. Φτάνοντας στους υψηλότερους διαδρόμους της εξουσίας στο Λονδίνο, το Βερολίνο και τις Βρυξέλλες, αυτές οι δύο γυναίκες έγιναν από τις πιο γνωστές γυναίκες σε όλο τον κόσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση:

Αθανασιάδου, Χ. (2002), «Νέες γυναίκες με πανεπιστημιακή μόρφωση και η συμφιλίωση της ιδιωτικής και της δημόσιας σφαίρας στο σχεδιασμό της ενήλικης ζωής», http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/1441/6/1441_03_Athanasiadou_FeministikesTheories.pdf ,(τελευταία πρόσβαση στις 28/12/2018)

ΕΛC team, (2017), Τα φημισμένα Αποφθέγματα της Σιμόν Ντε Μποβουάρ, <https://www.elculture.gr/blog/article/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CE%B8%CE%AD%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%83%CE%B9%CE%BC%CF%8C%CE%BD-%CE%BD%CF%84%CE%B5-%CE%BC%CF%80%CE%BF%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%AC%CF%81/> , (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2019)

Αρετάκη, Μ. (2013), Μαργκαρέτ Θάτσερ : Η πολιτικός που μας έμαθε τι πάει να πει φιλελευθερισμός, <https://www.thepressproject.gr/article/41544/Margkaret-THatser-H-politikos-pou-mas-emathe-ti-paei-na-pei-fileleutherismos> , (τελευταία πρόσβαση στις 22/2/2019)

CNN Greece, (2018), Άνγκελα Μέρκελ: «Το κορίτσι» από την Ανατολική Γερμανία που έγινε η «σιδηρά» κυρία της Ευρώπης, <https://www.cnn.gr/news/prosopa/story/152592/angkela-merkel-to-koritsi-apo-tin-anatoliki-germania-poy-egine-i-sidira-kyria-tis-eyropis> , (τελευταία πρόσβαση στις 7/3/2019)

Δημητρίου, Ε. Πόλεμος των Φόκλαντ, <http://www.militaryhistory.gr/articles/view/155/> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2019)

Διπλάρας, Ε. (2017), Η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ, ο Α΄ Πόλεμος του Κόλπου και ο ρόλος του ΟΗΕ και του Αραβικού Συνδέσμου, <https://kedisa.gr/%CE%B7-%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B9%CF%81%CE%AC%CE%BA-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%AD%CE%B9%CF%84-%CE%BF-%CE%B1-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5/> , (τελευταία πρόσβαση στις 4/3/2019)

Ηρακλείδης, Η. (2015), Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική, Αθήνα, Εκδόσεις Κάλλιπος

In.gr, (2013), Θάτσερ και Απαρτχάιντ, μια σχέση διαφορούμενη και αντιφατική, <https://www.in.gr/2013/04/12/world/thatser-kai-apartxaint-mia-sxesi-diforoymeni-kai-antifatiki/> , (τελευταία πρόσβαση στις 27/2/2019)

Καλαντζής, Δ. (2017), Σαπφώ: Η γυναίκα που έμαθε στην ανθρωπότητα το λεξιλόγιο του έρωτα, <http://www.postmodern.gr/sapfo-i-gyneka-pou-emathe-stin-anthropotita-to-lexilogio-tou-erota/> , (τελευταία πρόσβαση στις 18/2/2019)

Κορνακάκης, Γ. (2012), Αμαζόνες, Ένας πολεμικός λαός γυναικών,

<https://www.evdomi.com/arthra-apopseis/4620-amazones-enas-polemikos-laos-gynaikon.html>
,(τελευταία πρόσβαση στις 18/2/2019)

Κουρουμπής, Θ.(2008), Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς και Δικαιοσύνη, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Κουσκουβέλης, Η.(2004), Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα

Μποζώνη, Α. (2018) Ρόζα Λούξεμπουργκ: Η Ζωή μιας Μεγάλης Επαναστάτριας,
<https://www.elculture.gr/blog/article/%CF%81%CF%8C%CE%B6%CE%B1-%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CE%BE%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%BA-%CE%B7-%CE%B6%CF%89%CE%AE-%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%82/> , (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2019)

Παπασωτηρίου, Χ. (2017), Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, η επανένωση της Γερμανίας και η νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας,
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hpsa/article/viewFile/15288/13742> , (τελευταία πρόσβαση στις 4/3/2019)

TheToc, (2014), Βρετανικά αρχεία: Νέα στοιχεία για την πολιτική της Μάργκαρετ Θάτσερ,
<http://www.thetoc.gr/diethni/article/bretanika-arxeia-nea-stoixeia-gia-tin-politiki-tis-margkaret-thatser> , (τελευταία πρόσβαση στις 27/2/2019)

Φιλίστωρ, Ι. (2010), Ο Πόλεμος στα Φώκλαντ (1982),
<http://www.istorikathemata.com/2010/04/1982.html> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2019)

Φιλίστωρ, Ι. (2012), Η θέση της γυναίκας στην Αρχαία Αθήνα και στην Αρχαία Σπάρτη,
<http://www.istorikathemata.com/2012/10/the-social-position-of-women-in-ancient-Athens-and-Sparta.html> ,(τελευταία πρόσβαση στις 18/2/2019)

Ξενόγλωσση:

Ahearn, R., Belkin, P. (2010). The German Economy and U.S.-German Economic Relations. Ανακτήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου, 2019, από <https://fas.org/sgp/crs/row/R40961.pdf>

Aitken, J.(2013), Margaret Thatcher : Power and Personality, U.S.A: Bloomsbury

Alan,J.(2013), ‘Critique of Radical Feminism Feminism’,
https://www.academia.edu/5491989/A_Critique_on_Radical_Feminism , (τελευταία πρόσβαση στις 3/1/2019)

Anand,T.(2018), A Brief Summary of The First Wave of Feminism,
<https://feminisminindia.com/2018/04/24/summary-first-wave-of-feminism/> , (τελευταία πρόσβαση στις 22/12/2018)

Arnot, M.L and Usborne, C.(2001), *Gender and Crime in Modern Europe*, London:UCL Press

BBC News, (2015), Merkel: Migrant crisis 'historic test' for Europe, <https://www.bbc.com/news/world-europe-35091960> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

BBC News, (2018), Angela Merkel: Germany's shrewd political survivor, <https://www.bbc.com/news/world-europe-23709337> , (τελευταία πρόσβαση στις 7/3/2019)

Beasley,C.(1999), *What is Feminism? An Introduction to Feminist Theory*, London: Sage Publications

Belkin, P., (2009), *German Foreign and Security Policy: Trends and Transatlantic Implications*, <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34199.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 24/9/2019)

Breidthardt, A., (2011), German government wants nuclear exit by 2022 at latest. Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-germany-nuclear/german-government-wants-nuclear-exit-by-2022-at-latest-idUSTRE74Q2P120110531>, (τελευταία πρόσβαση στις 24/9/2019)

Benston, M.(1969), *The Political Economy of Women's Liberation*, *Monthly Review*,21,(4) 13-27

Berlinski, C. (2008), *There is no alternative” Why Margaret Thatcher Matters*, New York : Basic Books

Blundell, J. (2008) *Margaret Thatcher : A Portrait of the Iron Lady*, New York: Algora PublishiBB

Boffey, D. & Henley J.,(2019), Merkel warns of danger to EU of Singapore-style UK on its border, <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/11/angela-merkel-stresses-danger-of-britain-becoming-singapore-on-thames-no-deal> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

Boumel Kampen, N, Fantham, E., Foley, H., Pomerou, S.B, Shapiro, H.A.(1994), *Οι Γυναίκες Στον Αρχαίο Κόσμο*, Μτφσ Μπούρας, Κ, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη. 2001

Bryson, V. (1992),*Ο ριζοσπαστικός φεμινισμός και η έννοια της πατριαρχίας*, <http://eclass.uth.gr/eclass/modules/document/file.php/SEAB132/Bryson%2C%20CE%BA%CE%B5%CF%86.%2010%2C%20CE%9F%20CF%81%CE%B9%CE%B6%CE%BF%CF%83%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CC%81%CF%82%20CF%86>

[%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CC%81%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B7%20%CE%B5%CC%81%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CF%80%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CC%81%CE%B1%CF%82%20%28b%26w%29.pdf](#) ,(τελευταία πρόσβαση στις 3/1/2019)

Business Insider, (2017), Angela Merkel's incredible rise to a quantum chemist and the world's most powerful woman, <https://www.businessinsider.com/angela-merkel-biography-birthday-2017-07> , (τελευταία πρόσβαση στις 7/3/2019)

Campbell, J. (2009), The Iron Lady Margaret Thatcher, from Grocer's Daughter to Prime Minister, New York: Penguin Group

Cannadine, D.(2017), Margaret Thatcher: A Life and Legacy, Oxford: Oxford University Press

Caprino, K. (2017), What Is Feminism, And Why Do So Many Women And Men Hate It?, <https://www.forbes.com/sites/kathycaprino/2017/03/08/what-is-feminism-and-why-do-so-many-women-and-men-hate-it/#72860bc17e8e>, (τελευταία πρόσβαση στις 20/12/2018)

Celis, K., Kantola, J., Waylen, G. and S. Weldon, L. (2013), Introduction: Gender and Politics: A Gendered World, a Gendered Discipline, ... <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199751457.001.0001/oxfordhb-9780199751457-e-34> , (τελευταία πρόσβαση στις 18/1/2019)

Cgreenwald. (2015), Women and International Relations, <https://uiwomenscenter.wordpress.com/2015/03/05/women-and-international-relations/> , (τελευταία πρόσβαση στις 17/1/2019)

CNN Library, (updated 2019), Angela Merkel Fast Facts, <https://edition.cnn.com/2012/12/30/world/europe/angela-merkel---fast-facts/index.html> , (τελευταία πρόσβαση στις 22/9/2019)

Conger, C. How Feminism Works, <https://people.howstuffworks.com/feminism.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 20/12/2018)

Connolly, K., (2019) 'I feel fine': Merkel dismisses health fears after shaking bouts, <https://www.theguardian.com/world/2019/jul/19/angela-merkel-dismisses-health-fears-shaking-bouts-donald-trump> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

Cross, M.F. (2010), Gender and Fraternal Orders in Europe, 1300-2000, London: Palgrave Macmillan

Crawford, A. & Czuczka, T. (2013), Angela Merkel: A Chancellorship Forged in Crisis, U.K :

Bloomberg Press

Crossman, A. (updated 2018) , Feminist Theory in Sociology: An Overview of Key Ideas and Issues, <https://www.thoughtco.com/feminist-theory-3026624>, (τελευταία πρόσβαση στις 20/12/2018)

Dean, J. (2011), Radical feminism: what it is and why we're afraid of it, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/feb/09/radical-feminism-assange-case> , (τελευταία πρόσβαση στις 2/1/2019)

Eddy, M., (2017), A Year After the Berlin Market Attack, Germany Admits Mistakes. *NY Times*, <https://www.nytimes.com/2017/12/19/world/europe/berlin-attack-memorial.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 22/9/2019)

Edmondson, L. (2001), *Gender in Russian History and Culture*, London: Palgrave Publishers

Ehrenreich, B. (2018), What Is Socialist Feminism?, <https://jacobinmag.com/2018/07/socialist-feminism-barbara-ehrenreich> , (τελευταία πρόσβαση στις 11/1/2019)

European Stability Initiative (2015), THE MERKEL PLAN: Restoring control; retaining compassion A proposal for the Syrian refugee crisis, <https://www.esiweb.org/pdf/ESI%20-%20The%20Merkel%20Plan%20-%20Compassion%20and%20Control%20-%204%20October%202015.pdf>, (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

Federici, S. (2018), Marx and Feminism, ---<file:///C:/Users/User/Downloads/1004-Article%20Text-4217-1-10-20180504.pdf> , (τελευταία πρόσβαση στις 5/1/2019)

Ficling, D. (2015), Merkel sworn in as German chancellor, <https://www.theguardian.com/world/2005/nov/22/germany.davidfickling> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

Fisher, J.A. (2013) Today's Feminism: A Brief Look at Third-Wave Feminism, <https://beingfeministblog.wordpress.com/2013/05/16/todays-feminism-a-brief-look-at-third-wave-feminism/> , (τελευταία πρόσβαση στις 22/12/2018)

Freedom Socialist Party, WHY SOCIALIST FEMINISM? <https://socialism.com/why-socialist-feminism/> , (τελευταία έκδοση στις 14/1/2019)

Gavey, N. (1989). "Feminist poststructuralism and discourse Analysis: Contributions to feminist psychology", *Psychology of Women Quarterly* 13: 459-475.

Gilbert, H. Intro to Marxist Feminism, <http://www.feministezine.com/feminist/philosophy/Introduction-to-Marxist-Feminism.html> , (τελευταία πρόσβαση στις 10/1/2019)

Gimenez, M. E. (1998), "Marxist Feminism / Materialist Feminism", <https://www.cddc.vt.edu/feminism/mar.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 5/1/2019)

Gouiffe, P.F, (2007), Margaret Thatcher and the Miners: 1972-1985, France: Editions Privat

Huggler, J. (2018), Russia cyber attack on Germany a 'form of warfare'. *Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/03/01/russia-cyber-attack-germany-form-warfare/> , (τελευταία πρόσβαση στις 22/9/2019)

Hartmann, H.I.(1979), The Unhappy Marriage of Marxism and Feminism: towards a more progressive union. *Capital & Class*, , 1-33

Heinrich, M., Jessop, B. (2014), Interpretations of the EU crisis and their policy implementation. In Jessop, B. Young, and Scherrer, C. (Eds.), *Cultures of finance and crisis dynamic*. London: Routledge

History Extra, (2018), 100 Women Who Changed the World, <https://www.historyextra.com/100-women/100-women-results/2/> , (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2019)

Hoogensen, G and Solheim, B.(2006) Women In Power: World Leaders Since 1960, U.S.A: Praeger Publications

Huggler, J. (2018). Russia cyber attack on Germany a 'form of warfare'. *Telegraph*. Ανακτήθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου, 2019, από <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/03/01/russia-cyber-attack-germany-form-warfare/>

Koskey, A. (2015), The Importance of Women in International Relations Theory and World Politics, https://www.academia.edu/18336118/The_Importance_of_Women_in_International_Relations_The_ory_and_World_Politics , (τελευταία πρόσβαση στις 17/1/2019)

Lambrech, Maltaweel, Valadez, (urdated 2018), What was the Second Wave Feminist Movement, https://dailyhistory.org/What_was_the_Second_Wave_Feminist_Movement%3F, (τελευταία πρόσβαση στις 22/12/2018)

Lewin, K & Somekh, B.(2005), Research Methods in the Social Sciences, London: Sage Publications 318-326

Loeber, J. (1997), The Variety of Feminisms and their Contribution to Gender Equality, <http://diglib.bis.uni-oldenburg.de/pub/unireden/ur97/kap1.pdf> ,(τελευταία πρόσβαση στις 28/12/2018)

Lewis, J.J.(updated 2018), Feminism: Ideas, Beliefs, and Movements, <https://www.thoughtco.com/what-is-feminism-3528958>,(τελευταία πρόσβαση στις 20/12/2018)

Lewis, J.J.(updated 2019), Liberal Feminism, <https://www.thoughtco.com/liberal-feminism-3529177> ,(τελευταία πρόσβαση στις 28/12/2018)

MacAskill, E., (2018), Angela Merkel hits back at Donald Trump at Nato summit, <https://www.theguardian.com/us-news/2018/jul/11/nato-summit-donald-trump-says-germany-is-captive-of-russians> ,(τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019).

Markham, S. (2013), WOMEN AS AGENTS OF CHANGE: HAVING VOICE IN SOCIETY AND INFLUENCING POLICY, Women's Voice, Agency, & Participation Research Series 2013 No.5, http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Gender/Markham%202013.%20Women%20as%20Agents%20of%20Change%20Having%20voice%20in%20society%20and%20influencing%20policy_%20Dec%202017.pdf ,(τελευταία πρόσβαση στις 17/1/2019)

Meade, T.A and Wiesner-Hanks, M.E,(2004), A Companion to Gender History, Blackwell Publishing
Millet, K.(1970), Sexual Politics, New York: Avon Books

Michailidou, A. (2015), 'The Germans are back': Euroscepticism and anti-Germanism in crisis-stricken Greece, *NATIONAL IDENTITIES*, Vol. 19(1)

Mills, C. (2008), Modern World Leaders: Angela Merkel, NY: Chelsea House Publishers

Moore, Charles.(2013), Margaret Thatcher: The Authorised Biography, Volume 1: Not For Turning, New York: Penguin Books

Napikoski, L.(updated 2019), Socialist Feminism Definition and Comparisons How Is It Different Than Other Types of Feminism? <https://www.thoughtco.com/socialist-feminism-womens-history-definition-3528988> ,(τελευταία πρόσβαση στις 13/1/2019)

National Women's History Alliance, Timeline of Legal History of Women in the United States, <https://nationalwomenshistoryalliance.org/resources/womens-rights-movement/detailed-timeline/> ,(τελευταία πρόσβαση στις 17/2/2019)

Parker, C., (2018), Angela Merkel at Davos: we need global cooperation, not walls, <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/angela-merkel-at-davos-we-need-global-cooperation-not-walls> (τελευταία πρόσβαση στις 23/9/2019)

Petrikowski, N.P. (2015), Angela Merkel: Chancellor of Germany,

<https://www.britannica.com/biography/Angela-Merkel> , (τελευταία πρόσβαση στις 7/3/2019)

Pouncy C.J.(1994),The Domostroi: Rules for Russian Households in the Time of Ivan the Terrible..
NY:Cornell UniversityPress

Pühringer, St., (2015), Markets as “ultimate judges” of economic policies: Angela Merkel’s discourse profile during the economic crisis and the European crisis policies. Institute for Comprehensive Analysis of Economy, από <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/171407/1/icae-wp31.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 23/9/2019)

Saracino, A. Radical Feminism, <http://www.yorku.ca/mlc/sosc3990A/projects/radfem/radfem1.html> , (τελευταία πρόσβαση στις 2/1/2019)

Shen,A. (2016), Bad Girls Throughout History: 100 Remarkable Women Who Changed the World, San Francisco: Chronicle Books

Smith, S.(2013),MARXISM, FEMINISM AND WOMEN’S LIBERATION, <https://socialistworker.org/2013/01/31/marxism-feminism-and-womens-liberation> , (τελευταία πρόσβαση στις 8/1/2019)

Sola, A., (2018), The 2015 Refugee Crisis in Germany: Concerns about Immigration and Populism, SOEP, https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.583437.de/diw_sp0966.pdf , (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

Staats,M. A Very Short Summary of Poststructuralist and Queer Feminist Theory and Practice, <https://www.oakton.edu/user/2/hgraff/140PoststructuralFeminismS12.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 16/1/2019)

Stanford Encyclopedia of Philosophy,(2005), Feminist Perspectives on Power,<https://plato.stanford.edu/entries/feminist-power/#PosFemApp> , (τελευταία πρόσβαση στις 15/1/2019)

[Stanford Encyclopedia of Philosophy](https://plato.stanford.edu/entries/feminism-liberal/#Cri),(2007), Liberal Feminism, <https://plato.stanford.edu/entries/feminism-liberal/#Cri> ,(τελευταία πρόσβαση στις 28/12/2018)

Szapuova, M.(2006), Mill's Liberal Feminism: Its Legacy and Current Criticism, file:///C:/Users/User/Downloads/Pro_2006_2_Article_Szapuova.pdf , (τελευταία πρόσβαση στις 29/12/2018)

Talbot,B.(2015),RADICAL FEMINISM'S OPPOSITION TO LIBERTY ,<https://www.murdoch.edu.au/School-of-Law/document/WA-jurist-documents/2015-Vol-6/Talbot---Radical-Feminism.pdf> , (τελευταία πρόσβαση στις 4/1/2019)

The Editors of Encyclopaedia Britannica, Anglo-Irish Agreement : United Kingdom-Ireland [1985], <https://www.britannica.com/event/Anglo-Irish-Agreement> ,(τελευταία πρόσβαση στις 27/2/2019)

The Editors of New Word City, (2013), Margaret Thatcher, A Life, New York: New Word City

The Economist, (2017),Pessimism and optimism on Germany after its election,<https://www.economist.com/kaffeeklatsch/2017/09/24/pessimism-and-optimism-on-germany-after-its-election> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019).

The Local, (2019),What are the key points of Merkel's new climate strategy? ,<https://www.thelocal.de/20190920/what-are-the-key-points-of-merkels-new-climate-strategy> , (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

Thompson, M.,(2019), Germany unveils \$60 billion plan to fight the climate crisis,<https://edition.cnn.com/2019/09/20/economy/germany-climate-crisis-package/index.html> ,(τελευταία πρόσβαση στις 24/9/2019)

Thompson, M., (2006), The Making of chancellor Merkel, https://www.researchgate.net/publication/232977301_The_Making_of_chancellor_Merkel , (τελευταία πρόσβαση στις 24/9/2019)

Tickner,J,A.(1997), You Just Don't Understand: Troubled Engagements between Feminists and IR Theorists,International Studies Quarterly Vol. 41, No. 4

Thompson, M.R. (2006), The Making of Chancellor Merkel, <file:///C:/Users/User/Downloads/MakingofChancellorMerkelThompsonLennartz.pdf> , (τελευταία πρόσβαση στις 7/3/2019)

Tong, R.(2009), Feminist Thought: A More Comprehensive Introduction (third ed), Colorado: Westview Press. 96-126

Toygur, I., Benvenuti, B. (2016), The European response to the refugee crisis: Angela Merkel on the move, IPC, https://ipc.sabanciuniv.edu/wp-content/uploads/2016/06/IlkeToygur_BiancaBenvenuti_FINAL.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/9/2019)

Unesco, (2017), Gender inequality persists in leadership positions, https://gem-report-2017.unesco.org/en/chapter/gender_monitoring_leadership/, (τελευταία πρόσβαση στις 19/1/2018)

Warner, S. (2016), Structuralism, Feminist Approaches to, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118663219.wbegss642>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/1/2019)

Waylen, G. (2012), Gender Matters in Politics, https://www.researchgate.net/publication/263612977_Gender_Matters_in_Politics, (τελευταία πρόσβαση στις 18/1/2019)

Weedon, C. (1987). Feminist Practice and Poststructuralist Theory. Oxford and New York: Basil Blackwell.

Weiss, S. (2016), 7 Things The Word "Feminist" Does NOT Mean, <https://www.bustle.com/articles/170721-7-things-the-word-feminist-does-not-mean>, (τελευταία πρόσβαση στις 20/12/2018)

West, E. (2017), The Pitfalls of Radical Feminism, <https://www.jacobinmag.com/2017/07/radical-feminism-second-wave-class>, (τελευταία πρόσβαση στις 4/1/2019)

Youngs, G. (2004), Feminist International Relations: a contradiction in terms? Or: why women and gender are essential to understanding the world 'we' live in, 2 http://www2.kobe-u.ac.jp/~alexroni/IPD%202015%20readings/IPD%202015_5/Youngs,%20Feminist%20International%20Relations.pdf, (τελευταία πρόσβαση στις 19/1/2018)

Zaliani, Z.S. (2014), What is Gender? Is International Relations a gendered discipline? An essay, https://www.academia.edu/9560704/What_is_gender_Is_International_Relations_a_gendered_discipline, (τελευταία πρόσβαση στις 19/1/2018)

